

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

کتاب معلّم

(راهنمای تدریس و ارزشیابی)

عربی

پایه هفتم

دوره اوّل متوسطه

وزارت آموزش و پرورش
سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

برنامه‌ریزی محتوا و نظارت بر تألیف : دفتر تألیف کتاب‌های درسی ابتدایی و متوسطه نظری

نام کتاب : کتاب معلّم عربی پایه هفتم دوره اوّل متوسطه - ۸۱/۲

شورای تألیف : علی جان‌بزرگی، علی چراغی و اباذر عباچی

مؤلفان : عادل اشکبوس، حبیب تقوایی، عبدالله یزدانی و فاطمه یوسف‌نژاد

آماده‌سازی و نظارت بر چاپ و توزیع : اداره کل نظارت بر نشر و توزیع مواد آموزشی

تهران : خیابان ایرانشهر شمالی-ساختمان شماره ۴ آموزش و پرورش (شهید موسوی)

تلفن : ۹-۸۸۸۳۱۱۶۱، دورنگار : ۹۲۶۶-۸۸۳۰، کد پستی : ۱۵۸۴۷۴۷۳۵۹

وب سایت : www.chap.sch.ir

مدیر امور فنی و چاپ : سیداحمد حسینی

صفحه‌آرا : شهرزاد قنبری، غزاله کشمیری

مصحح : شهلا دالایی، پری ایلخانی‌زاده

امور آماده‌سازی خبر : زینت بهشتی شیرازی

امور فنی رایانه‌ای : حمید ثابت‌کلاچاهی، مریم دهقان‌زاده

ناشر : شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران - تهران - کیلومتر ۱۷ جاده مخصوص کرج - خیابان ۶۱ (داروپخش)

تلفن : ۵-۴۴۹۸۵۱۶۱، دورنگار : ۴۴۹۸۵۱۶۰، صندوق پستی : ۱۳۹-۳۷۵۱۵

چاپخانه : شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران «سهامی خاص»

سال انتشار و نوبت چاپ : چاپ دوم ۱۳۹۳

حق چاپ محفوظ است.

شابک ۰-۲۲۲۴-۵-۹۶۴-۹۷۸-۹۷۸-۹۶۴-۰۵-۲۲۲۴-۰ ISBN 978-964-05-2224-0

فهرست

- بخش اول : اهداف کلی برنامه درسی عربی در حوزه عناصر و عرصه‌ها ۱
- بخش دوم : توضیحات مشترک در تدریس همه دروس ۱۴
- بخش سوم : محتوای کتاب عربی سال اول و نحوه تدریس آن ۲۸
- الدَّرْسُ الْأَوَّلُ
- القسم الأول (قيمة العلم) ۲۹
- القسم الثاني (نور الكلام) ۳۷
- القسم الثالث (كثر الكونز) ۴۱
- الدَّرْسُ الثَّانِي
- القسم الأول (جواهر الكلام) ۴۵
- القسم الثاني (كنوز الحكم) ۴۹
- القسم الثالث (كثر التصيحة) ۵۴
- الدَّرْسُ الثَّلَاثُ
- القسم الأول (الحكم النافعة) ۵۸
- القسم الثاني (المواعظ العديّة) ۶۲
- الدَّرْسُ الرَّابِعُ (جوار بين ولدين) ۶۶
- الدَّرْسُ الْخَامِسُ (في السوق) ۷۰

٧٣	الدَّرْسُ السَّادِسُ (الجمَلات الذهبية)
٧٧	الدَّرْسُ السَّابِعُ (جِوَارُ الأُسْرَةِ)
٨٦	الدَّرْسُ الثَّامِنُ (فِي الأَحْدُودِ)
٨٩	الدَّرْسُ التَّاسِعُ (الأُسْرَةُ النَّاجِحَةُ)
٩٢	الدَّرْسُ العَاشِرُ (زِينَةُ البَاطِنِ)
٩٦	الدَّرْسُ الحَادِي عَشَرَ (الإِخْلَاصُ فِي العَمَلِ)
١٠٠	الدَّرْسُ الثَّانِي عَشَرَ (الأَيَّامُ وَ الفُصُولُ وَ الأَلْوَانُ)

١٠٣	بخش چهارم : بارم بندى و نمونه سؤال
١٠٤	بارم بندى امتحانات
١١١	نمونه سؤال

مقدمه

زبان عربی کلید فهم قرآن و متون گهربار دینی است. از سوی دیگر زبان و ادبیات فارسی با این زبان کاملاً درآمیخته است. کتب ادبیات و دیوان بزرگان ادب فارسی، سرشار از واژگان و ترکیبات عربی است. از این رو، برای بهتر فهمیدن زبان فارسی، آشنایی با زبان عربی لازم است.

از آغاز ورود اسلام به ایران، آموزش عربی از دیگر کشورهای مسلمان بهتر آغاز شد. ایرانیان پرچمدار تعلیم زبان عربی بودند. ایرانیان کتاب‌های بسیاری برای آموزش عربی در زمینه‌های مختلف صرف و نحو و لغت و غیره نوشتند؛ مانند: سیبویه، فراء، عبدالقادر جرجانی، ابوعلی فارسی و عبدالله بن مقفع. آموزش زبان عربی در دوره معاصر در دبیرستان دارالفنون آغاز گردید. آموزش آن دوره، بیشتر صرف و نحو، همراه با شواهد مربوط به مباحث آنها بود. در رژیم پیشین نیز تدریس عربی در آموزش و پرورش رسمی جریان داشت. پیش از پیروزی انقلاب شکوهمند اسلامی، زبان عربی تنها در پایه‌های دوم و سوم راهنمایی همچنین در رشته ادبی در دوره متوسطه تدریس می‌شد. در آن دوران، آموزش زبان عربی از تدریس نکات دستوری و متونی که اغلب شامل متون ادبی و اندکی از متون دینی بود فراتر نمی‌رفت. آموزش زبان عربی در آن مقطع بیشتر بر پایه قواعد استوار بود. همان کتاب‌ها با مختصری تغییر در سال‌های نخستین انقلاب اسلامی نیز تدریس شد.

در اهمیت تدریس زبان عربی در مدارس می‌توان به اصل شانزدهم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران اشاره کرد.

«از آنجا که زبان قرآن و علوم و معارف اسلامی عربی است و ادبیات فارسی کاملاً با آن آمیخته است؛ این زبان باید پس از دوره ابتدایی تا پایان دوره متوسطه در همه کلاس‌ها و در همه رشته‌ها تدریس شود».

بزرگان دین نیز برای یادگیری زبان عربی سفارش بسیار کرده‌اند.

ویژگی‌های راهنمای برنامه جدید

۱- تعیین رویکرد «پرورش مهارت‌های زبانی به منظور فهم عبارات و متون اسلامی و کمک به فهم بهتر زبان و ادبیات فارسی» و حاکمیت بخشی درک مطلب، کاربرد واژگان، جمله‌سازی و متن

محوری به جای قاعده محوری؛

۲- کاستن از حجم قواعد و چشم پوشی از قواعدی که امکان نادیده گرفتن آنها در این فرایند، آسیبی به رویکرد فهم عبارت و متن وارد نمی‌سازد. در عوض توجه بیشتر به متن و واژگان پرکاربرد و کلیدی؛

۳- همسو ساختن برنامه با برنامه درسی ملی، اهداف مصوب شورای عالی وزارت آموزش و پرورش و سند تحول بنیادین.

فلسفه و جودی برنامه درسی، ماهیت و ساختار ماده درسی

ضرورت و اهمیت برنامه درسی عربی تا اندازه‌ای است که اصل ۱۶ قانون اساسی به الزام تدریس عربی پس از پایان دوره ابتدایی تا پایان دوره متوسطه اختصاص داده شده است.

افزون بر اصل ۱۶ قانون اساسی ضرورت و اهمیت (فلسفه و جودی درس عربی) بدین شرح است:

۱- کلید فهم قرآن و معارف اسلامی است.

۲- برای یادگیری درست زبان و ادبیات فارسی آشنایی با آن لازم است. بسیاری از واژگان و اصطلاحات رایج در فارسی ریشه عربی داشته و درصد بالایی از اصطلاحات ریاضیات، فلسفه و دیگر دانش‌ها ریشه‌های عربی دارند؛ حتی بسیاری از واژه‌های پارسی نیز معرب شده‌اند.

۳- زبان نخست جهان اسلام و مایه پیوند و همدلی میان مسلمانان جهان است.

۴- از جمله زبان‌های رسمی سازمان ملل متحد و زبان رسمی بیش از بیست کشور مسلمان است.

۵- در بسیاری از دانشگاه‌های جهان دارای کرسی است.

رویکرد برنامه درسی عربی

۱- برنامه کلان آموزش زبان عربی، توجه به فهم عبارت و متن و دریافت معانی و مفاهیم موجود

در آن است. در همین زمینه لازم است با تغییر هدف از «فاعده محوری» به «فهم متن» رویکرد ذیل را به عنوان محور اصلی در تمامی اجزای برنامه و اهداف و اصول برنامه درسی مد نظر قرار دهیم:

«پرورش مهارت‌های زبانی به منظور فهم عبارات و متون اسلامی و کمک به فهم بهتر زبان و ادبیات فارسی»

۲- برنامه درسی زبان عربی انتظار دارد دانش‌آموزان بتوانند در پایان سه سال نخست به فهم عبارات کوتاه و ساده به کار رفته در متون دینی و ادبی و در پایان سه سال دوم به فهم ساختارها و متونی با گستردگی بیشتر نسبت به سه ساله اول متوسطه دست یابند.

۳- با توجه به رویکرد فهم عبارت و متن، مهارت سخن گفتن در حد نیاز و در حد جمله‌های ساده و کاربرد حاصل می‌گردد و در این میان، به این مهارت نیز توجه لازم می‌گردد؛ زیرا در برنامه درسی ملی به آموزش مهارت‌های چهارگانه زبانی اشاره شده است.

وبگاه گروه عربی دفتر تألیف کتاب‌های درسی ابتدایی و متوسطه نظری:

www.arabic-dept.talif.sch.ir

بخش اول

اهداف کلی برنامهٔ درسی عربی

در حوزهٔ عناصر و عرصه‌ها

اهداف کلی برنامه درسی عربی در حوزه عناصِر و عرصه‌ها

عناصِر / عرصه‌ها	خود	خدا	خلق	خلقت (با محوریت خداوند)
تعقل (تفکر)	تدبیر، پندآموزی، درست اندیشی در زندگی، نیروی حلّ مسئله در مسائل واژگانی و زبانی و تقویت توان تفهیم و تفهّم	باور اینکه یکی از اسباب نزول قرآن به زبان عربی تعقل است. ﴿إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ قُرْآنًا عَرَبِيًّا لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ﴾ ^۱	احترام به دیگران، به قانسون، پاس‌داشت بزرگان، علاقه‌مندی به زبان عربی، تقویت توان فهم متون و آثار مؤلفان کهن و امروزی و آثار ادبی مزین به واژگان، اصطلاحات و ترکیبات عربی	نگاه مسئولانه به طبیعت
ایمان	علاقه‌مندی به زبان عربی و باور اینکه زبان عربی زبانی کامل و غنی است و درک درست و بهینه قرآن و علوم و معارف اسلامی و نیز زبان و ادبیات فارسی در سایه یادگیری زبان عربی میسر می‌شود.	تقرّب الی الله و دوست داشتن زبان عربی به عنوان زبان دین مبین اسلام ﴿وَإِنَّهُ لَتَنْزِيلُ رَبِّ الْعَالَمِينَ نَزَلَ بِهِ الرُّوحُ الْأَمِينُ عَلٰی قَلْبِكَ لِتَكُونَ مِنَ الْمُنذِرِينَ لِيَلْسَنَ عَرَبِيٍّ مُبِينٍ﴾ ^۲	ایجاد علاقه به زبان عربی به عنوان زبان نخست جهان اسلام و یکی از هفت زبان بین المللی و زبانی که ادبیات زیبا و ارزشمندی دارد.	علاقه‌مندسازی فراگیران به آثار کهن ادبی ایرانیان که به زبان عربی نوشته شده است.
علم	کمک به فهم درست زبان و ادبیات فارسی از طریق یادگیری نسبی زبان عربی و آگاهی از نقش مهمّ زبان عربی در زندگی یک شهروند ایرانی در انجام تکالیف دینی و فهم کلیه علوم	یادگیری زبان عربی به منظور آشنایی بهتر با زبان وحی و درک عمیق قرآن و متون دینی، احادیث، ادعیه و روایات	آگاهی از جایگاه و منزلت بارز زبان عربی در ارتباط با سایر کشورهای مسلمان به ویژه اینکه زبان رسمی ۲۲ کشور مسلمان عربی است.	شناخت زیبایی‌ها و توانمندی‌های زبان عربی به عنوان یکی از ساخته‌های اعجاب برانگیز خلقت

۱- یوسف ۲

۲- شعراء ۱۹۲ تا ۱۹۵

<p>مشاهده آثار فرهنگ و تمدن اسلامی مانند مراقد و اماکن متمیزه و توانایی بهره‌بری بهینه زبانی</p>	<p>تقویت مهارت زبانی شنیدن و سخن گفتن برای ایجاد ارتباط با مسلمانان و نیز در نقش یک زبان بین‌المللی</p>	<p>تواناسازی مهارت زبانی روان‌خوانی برای قرائت قرآن، ادعیه، احادیث، روایات و متون گهربار اسلامی و نیز متون فارسی مزین به کلمات، عبارات و مصطلحات عربی</p>	<p>تقویت مهارت سخن گفتن در حد عبارات ساده، پرکاربرد و مورد نیاز در برقراری ارتباط به ویژه در بزرگ‌ترین کنگره جهان اسلام حج ابراهیمی</p>	<p>عمل</p>
<p>مسئولیت اخلاقی در برابر هجمه‌های عربی زدایی‌های افراطی از زبان فارسی و باور اینکه زبان فارسی زبانی تواناست که با بهره‌گیری از واژگان عربی تواناتر شده و وجود کلمات عربی در فارسی امری طبیعی است و در سایر زبان‌ها نیز پدیده‌ی واژه‌ستانی و واژه‌دهی وجود دارد.</p>	<p>ارزش نهادن به تواناسازی فرد در کسب مهارت‌های چهارگانه زبانی</p>	<p>تلاش در جهت انجام کارهایی که خشنودی خداوند در آن است به وسیله گزینش عبارات و متون مناسب</p>	<p>ارزش‌گذاری به درس آموزش زبان عربی به‌عنوان زبان نخست جهان اسلام و زبانی که زبان فارسی کاملاً با آن درآمیخته است و ترویج حسنات با گزینش عبارات و متون متناسب عربی</p>	<p>اخلاق</p>

شبکه مفهومی کتاب‌های عربی سه سال نخست متوسطه ۱

موضوع	پایه	هفتم	هشتم	نهم
واژگان	آموزش حدّ اقل ۴۰۰ واژه و اصطلاح پرکاربرد و ساده ^۱	آموزش حدّ اقل ۲۰۰ و حدّ اکثر ۳۰۰ واژه و اصطلاح پرکاربرد و ساده ^۲	آموزش حدّ اقل ۲۰۰ و حدّ اکثر ۳۰۰ واژه و اصطلاح پرکاربرد و ساده ^۲	آموزش حدّ اقل ۲۰۰ و حدّ اکثر ۳۰۰ واژه و اصطلاح پرکاربرد و ساده ^۲
فنون ترجمه ^۱	- اسم اشاره ^۵ - فعل ماضی ^۶ - ادوات استفهام ^۷ - اسم از نظر عدد و جنس ^۸ - اعداد اصلی یک تا دوازده ^۹	- فعل مضارع ^{۱۰} - بقیه ادوات استفهام (لماذا، متى، كيف) ^{۱۱} - اعداد ترتیبی یکم تا دوازدهم ^{۱۲} - فعل مستقبل	- فعل مضارع ^{۱۰} - بقیه ادوات استفهام (لماذا، متى، كيف) ^{۱۱} - اعداد ترتیبی یکم تا دوازدهم ^{۱۲} - فعل مستقبل	- فعل امر - فعل نهی ^{۱۳} - ترکیب اضافی و وصفی ^{۱۴} - ساعت شماری - شناخت مصادر ثلاثی مزید ^{۱۵}

- ۱- کلماتی مانند کاتب، مکتوب، مکتب، مکاتبه که یک مدخل واژگانی مشترک دارند؛ در شمارش واژگان چند واژه محسوب می‌شوند و این حتی در صورتی است که قواعد مربوط به آنها را دانش‌آموز فراگرفته باشد. همچنین کلماتی مانند (و، ف، ی، فی، من، لا و...) که بسیار ساده‌اند؛ در شمارش واژگان محسوب می‌شوند. در گزینش واژگان کلمات پراسامه مد نظر است. از به کارگیری واژگان کم کاربرد پرهیز می‌گردد. واژه‌های استفاده شده به اندازه کافی در دروس مختلف یک پایه و نیز در پایه‌های بعد تکرار می‌گردند تا ملکه ذهن دانش‌آموز شود.
- ۲- چهارصد واژه تنها سقف واژگان است. تعداد واژگان بین ۲۰۰ الی ۳۰۰ واژه می‌باشد و از آنجا که ترجمه فارسی به عربی مد نظر در تألیف و بارم بندی نیست؛ این تعداد واژه مناسب است. تعداد کل واژگان سه پایه متوسطه نخست بین ۸۰۰ الی ۱۰۰۰ واژه است.
- ۳- واژگان مشترک در هر دو زبان به عنوان واژگان جدید محسوب نمی‌شوند؛ مانند: کتاب، دفتر، قلم، مدرسه، معلم، علم، جدید، صبر، خروج.
- واژگانی مانند عامل که در هر دو زبان به کار می‌رود؛ ولی معنای متفاوت از هم دارند و در کتاب درسی به معنای «کارگر» می‌آید به عنوان واژگان جدید است.
- ۴- در بخش فن ترجمه که در حقیقت همان قواعد است هدف فهم عبارت است و قواعد فی نفسه هدف نیست. هدف از قواعد آن است که معنای عبارت بهتر درک شود. در این بخش دانش‌آموز با شیوه‌های ترجمه آشنا می‌گردد.
- ۵- اسم اشاره به نزدیک و دور، همراه مشاغل الیه آن. اسم اشاره مثالی دور تدریس نمی‌شود.
- ۶- هدف تنها شناخت فعل ماضی است و ساخت آن مد نظر نیست. اگر بنا به ضرورت در تمرینی یا بخشی در کتاب ترجمه فارسی به عربی یعنی ساخت داده شود در مقدمه و راهنمای معلم توضیح داده خواهد شد که این مطلب از اهداف کتاب درسی نیست و صرفاً جهت تعمیق یادگیری آمده است.
- ۷- هل، این، من، ما (بقیه کلمات پریشی در سال دوم تدریس می‌گردد).
- ۸- مفرد، مثنی و جمع مذکر سالم، جمع مؤنث سالم، جمع مکسر (اوزان پرکاربرد) و در بحث جنس تنها به تاء تأنیت اشاره می‌شود.
- ۹- بدون توجه به قواعد عدد و معدود و در حدّ واژگان جدید آموزش اعداد اصلی و ترتیبی تنها در قالب واژه‌های جدید است. در شیوه تألیف، تدریس و ارزشیابی اعداد اصلی و ترتیبی از باره‌ای قواعد که تجربه نشان داده است یادگیری را دچار اشکال جدی می‌نماید صرف نظر می‌شود؛ مانند یادآوری ویژگی‌های معدود ۳ تا ۱۰ یا ۱۳ تا ۱۹ و عددهای اصلی صرفاً به صورت معروف (مذکر) در تمرین و به دنبال آن در ارزشیابی می‌آید.
- ۱۰- هدف تنها شناخت فعل مضارع است و ساخت آن مد نظر نیست. اگر بنا به ضرورت در تمرینی و یا بخشی در کتاب ترجمه فارسی

<p>– شعر عربی مناسب، – داستان کوتاه، – آشنایی ساده با ادبای عرب، – ضرب المثل،^{۲۰} – ملّمعات ادبا، – آداب و مهارت‌های زندگی، – داستان‌های دانش‌آموز پسند، – ایتسامات (طنز، سرگرمی)، – خوردنی‌ها و نوشیدنی‌ها، – پوشیدنی‌ها، – در تاکسی، – تعطیلات، – هنر ایرانی، اسلامی و جهانی، – در مراکز دیدنی و تفریحی^{۲۱} – مدرسه و دانشگاه (دوره‌های تحصیلی، دروس، زنگ‌ها و...)، – خانه و وسایل موجود در آن، – آب و هوا و پدیده‌های طبیعی مانند: باران و زلزله، – وصف یک مکان مذهبی، تاریخی یا توریستی، – آیات کلام الله مجید،^{۲۲} – احادیث معصومین (ع)،^{۲۳} – اطلاعات عمومی.</p>	<p>– داستان کوتاه، – رعایت پاکیزگی، – حفظ محیط زیست، – دوست‌یابی، – احترام به همسایه، – خوش اخلاقی، – خوش‌زبانی، – اعتماد به نفس و خودباوری، – ورزش، – دانش‌پروز (اینترنت، رایانه) – بهداشت و سلامت، – زندگی روزمره، – محیط اطراف، – ارزش‌ها و فرهنگ جامعه، – آیات کلام الله مجید،^{۱۸} – احادیث معصومین (ع)،^{۱۹} – داشتن (عندی)،</p>	<p>– عددهای اصلی، – رنگ‌های اصلی، – روزهای هفته، – ارزش و جایگاه تفکر و تعقل در احادیث، – احادیثی درباره‌ی خوش اخلاقی، – احادیثی درباره‌ی آداب سخن، – داستان کوتاه، – ایتسامات (طنز، سرگرمی)، – متون ارزشمند اخلاقی، – سخنان بزرگان، – آیات کلام الله مجید،^{۱۶} – احادیث معصومین (ع)،^{۱۷} – متون و عبارات حوزه‌ی معارف اسلامی، – فصل‌ها</p>
--	--	--

به عربی یعنی ساخت داده شود در مقدمه و راهنمای معلم توضیح داده خواهد شد که این مطلب از اهداف کتاب درسی نیست و صرفاً جهت تعمیق یادگیری آمده است.

۱۱- کلمه‌ی پرسشی کم در سال اول متوسطه نخست در کنار بحث اعداد یک تا دوازده تدریس شده است.

۱۲- بدون توجه به قواعد عدد و محدود و در حدّ واژگان جدید (به بند بالا توجه می‌شود).

۱۳- در امر و نهی فقط صیغه‌های مخاطب تدریس می‌گردد.

۱۴- فقط در حدّ فهم معنا و بدون رویکرد قاعده‌ای. در ترکیب وصفی و اضافی ساخت این ترکیب‌ها مدّ نظر نیست؛ بلکه فقط فهم

معنا مورد نظر است.

۱۵- بحث ثلاثی مزید مربوط به پایه‌ی دهم است. در عربی پایه‌ی نهم تنها آشنایی با وزن مصادر تدریس می‌شود.

۱۶- آیات برگزیده از نظر واژگانی و ساختاری فراخور آموخته‌های دانش‌آموز پایه‌ی هفتم است و از نظر موضوعی نیز گزینش خواهد

شد.

۱۷- احادیث برگزیده از نظر واژگانی و ساختاری فراخور آموخته‌های دانش‌آموز پایه‌ی هفتم است و از نظر موضوعی نیز گزینش خواهد

شد.

<p>– ساعت شماری، – نحوه درخواست و خواهش کردن، – اجازه گرفتن و اجازه دادن، – صحبت در باره مکانی – بازداشتن کسی از کاری – قرار ملاقات نهادن – تماس های تلفنی – در فرودگاه و اداره گذرنامه – صحبت با پلیس – یافتن گمشده – صحبت درباره آینده – ابراز همدردی – صحبت درباره خوشایندها و ناخوشایند – واجبات دینی</p>	<p>– معرفی افراد به همدیگر – رفت و آمد – وعده های غذایی اطرافیان (خانواده، دوستان، خویشان، همسایگان، هم کلاسی ها ...) – پرسش از زمان و پاسخ بدان (اوقات شبانه روز، ماه و...) – پرسش از علت چیزی و پاسخ بدان – پرسش از چگونگی کاری یا چیزی – لوازم شخصی – صفات، حالات و احساسات^{۲۴} – مشاغل و پرسش از شغل^{۲۵}</p>	<p>– سلام و احوالپرسی، – آشنایی با همدیگر، – خدا حافظی، – تعارفات، – در شهرهای زیارتی، – در بازار، – پرسش از جای چیزی یا کسی. – آدرس پرسیدن و آدرس دادن، – پرسش از ماهیت چیزی و نحوه پاسخ بدان – پرسش از کیستی و پاسخ به آن و معرفی خود (نام، سن و...) – تبریکات عید و مناسبات – شیوه تشکر کردن – در مراکز درمانی – پرسش از امکان یا عدم امکان وقوع امر – پرسش از رنگ</p>	
---	--	---	--

۱۸- آیات برگزیده از نظر واژگانی و ساختاری فراخور آموخته های دانش آموز پایه هشتم است و از نظر موضوعی نیز گزینش خواهد شد.

۱۹- احادیث برگزیده از نظر واژگانی و ساختاری فراخور آموخته های دانش آموز پایه هشتم است و از نظر موضوعی نیز گزینش خواهد شد.

۲۰- با مضمون مشترک در دو زبان فارسی و عربی.

۲۱- مانند موزه، پارک و باغ وحش.

۲۲- آیات برگزیده از نظر واژگانی و ساختاری فراخور آموخته های دانش آموز پایه نهم است و از نظر موضوعی نیز گزینش خواهد شد.

۲۳- احادیث برگزیده از نظر واژگانی و ساختاری فراخور آموخته های دانش آموز پایه نهم است و از نظر موضوعی نیز گزینش خواهد شد.

۲۴- مانند: (بارد و حار، مسرور و حزین، تعب و نشیط، قبیح و جمیل، سمین و نحیف، طویل و قصیر، رخیص و غالی = سرد و گرم، شاد و غمگین، خسته و سرحال، زشت و زیبا، چاق و لاغر، بلند و کوتاه، گران و ارزان)

۲۵- مانند: (طیب، طالب، مهندس، مدرّس، موظف، عايل = پزشک، دانش آموز، مهندس، معلّم، کارمند و کارگر)

شرح وسعت و توالی مفاهیم در بخش متون و مکالمه

متون کتاب‌های عربی کاربردی، سودمند، مطابق علاقه دانش‌آموز، به روز، شاد و امید بخش است.^۱

دانش‌آموز در بخش مکالمه در سه سال نخست قادر خواهد شد در حد رفع نیاز توانایی سخن گفتن و فهم زبان را حاصل کند. در سه سال دوم این مهارت بیشتر خواهد شد و فرد افزون بر رفع نیازهای اولیه قادر خواهد بود مباحثاتی در زمینه اثبات و یارده مطلبی انجام دهد.

از آنجاکه درس عربی در دو رشته ادبیات و علوم انسانی و علوم و معارف اسلامی اختصاصی است؛ لذا آموزش، پیشرفته‌تر خواهد بود و دانش‌آموز باید همان‌گونه که در بخش علمی آموزشی بند پنج و هفت مصوب دوره متوسطه یک شورای عالی آمده است می‌تواند از رسانه‌های ارتباطی برای کسب اطلاعات استفاده کند.

روش‌ها و منابع یاددهی - یادگیری

۱- اصول یاددهی - یادگیری

اصول یاددهی - یادگیری براساس رویکرد، اهداف و اصول برنامه تعیین می‌شود؛ از این رو، با عنایت به آنچه در این برنامه مدنظر قرار گرفته است اصول یاددهی - یادگیری به گونه‌ای سامان داده می‌شود که:

- ۱- آموزش به صورت فعال و با مشارکت گروهی دانش‌آموزان اجرا شود.
- ۲- چگونه آموختن و چگونه اندیشیدن و چگونه به حل مسئله پرداختن به دانش‌آموز، آموزش داده شود.
- ۳- معلم برای اطمینان یافتن نسبت به اعتبار فرایند یاددهی - یادگیری علاوه بر ارزشیابی دانش‌آموزان نسبت به ارزشیابی از فعالیت‌های خود مبادرت ورزد.
- ۴- آموزش زبان عربی با هدف پرورش مهارت‌های زبانی صورت می‌گیرد. در این میان نقش

۱- در گزینش متون به شرایط سنی دانش‌آموز توجه می‌گردد. دانش‌آموز دوره متوسطه یک فردی شاداب، هیجانی، خیال پرداز و بلند پرواز است که در پی پیشرفت و در جست و جوی کمالات و موفقیت است و علاقه مند به متون علمی و کسب اطلاعات به روز و جالب است.

ترجمه و فهم عبارات و متون برجسته می‌گردد. در سه سال نخست به ویژه در پایه اول متوسطه یک هدف آن است که دانش‌آموز درست بخواند و معنای فارسی عبارات عربی را بفهمد.

الف) تذکر بسیار مهم: در جدول وسعت و توالی هر جا سخن از قواعد آمده است؛ قاعده محض مورد نظر نیست؛ بلکه هدف آن است که با مطالعه آن نکته فهم زبان حاصل گردد.

۵- در شیوه‌های نوین آموزش عربی به مهارت خواندن و شنیدار توجه بیشتر می‌گردد.

۶- سنجش مهارت‌های زبانی بر این مبنا صورت می‌گیرد: روان خوانی، ترجمه عبارات از عربی به فارسی، یادگیری عبارات و مصطلحات پرسامد و مهم زبان عربی برای تقویت مهارت سخن گفتن (به صورت پرسش و پاسخ میان دبیر و دانش‌آموز و یا در میان دانش‌آموزان) در مورد مهارت نوشتن از آنجا که الفبای فارسی و عربی تقریباً یکی است؛ ارجاع به وجوه تمایز و اختلافات املائی کفایت می‌کند.

۲- شیوه‌ها و فعالیت‌های مناسب یاددهی - یادگیری

شیوه‌های مناسب یاددهی - یادگیری با توجه به اهداف و رویکردهای برنامه انتخاب و به کار گرفته می‌شود. در این راهنما تنها به اصول کلی شیوه‌های یاددهی - یادگیری اشاره می‌شود.

قرائت

در درس عربی روخوانی جایگاه خاصی دارد. از این رو، معلم باید از توانایی درست خوانی و روان خوانی برخوردار باشد؛ تا بتواند متناسب با رویکرد اهداف و اصول برنامه آموزش دهد.

ترجمه

با توجه به اهمیت ترجمه در اهداف آموزش زبان عربی، لازم است از الگوها و روش‌هایی مؤثر برای آموزش ترجمه بهره گرفته شود. گاهی استفاده از زبان فارسی در تفهیم مطالب کارساز است؛ مانند تطبیق انواع فعل در فارسی و عربی، به همین منظور بخش کارگاه ترجمه به منظور آموزش مفاهیم بنیادین فنون ترجمه در کتب درسی می‌آید.

قواعد

کاربرد بودن قواعد به عنوان اصلی اساسی مورد توجه جدی برنامه‌ریزان، نویسندگان و معلمان

قرار می‌گیرد. در بخش تدریس توجّه به کاربرد قواعد در جمله و یافتن شواهد از متن مورد تأکید است. در این باره بایسته است از تأکید بر حفظ قواعد پرهیز گردد. اتخاذ الگوی دانش‌آموز محور، تأکید بر روش‌های اکتشافی و پرسش و پاسخ در این بخش در یادگیری مؤثر است. توجّه به آموخته‌های پیشین دانش‌آموزان، پیوند دادن قواعد زبان عربی به دستور زبان فارسی یا انگلیسی و استشهداد به امثال و حکم در این حیطه توصیه می‌شود. بخشی از مباحث دستوری تأثیر چندانی در دریافت معنا ندارند. از آنجا که رویکرد کتاب‌های جدید عربی بر پایه مهارت‌های چهارگانه زبانی و متن محور است؛ قواعد باید خدمتگزار فهم عبارات و متون باشند.

تمرینات

پاسخ دادن به تمرینات هر درس نشانگر میزان موفقیت معلّم و دانش‌آموز در فرایند یاددهی - یادگیری است؛ لذا اتخاذ روش‌های فعال و مشارکتی در انجام تمرینات امری گریزناپذیر است. معلّم در این بخش نقش مصحّح را ایفا می‌نماید.

ارتباط افقی برنامه با سایر حوزه‌های یادگیری

در میان دروس دوره متوسطه درس زبان عربی با دروس ذیل پیوند و یا همانندی بیشتری دارد:

۱- قرآن و دینی ۲- زبان فارسی ۳- تاریخ ۴- علوم اجتماعی ۵- زبان انگلیسی
ارتباط این دروس با درس زبان عربی از نوع نظری یا عملی است که ذیلاً به آنها اشاره می‌شود.
۱- قرآن و دینی: از برنامه درسی قرآن و دینی انتظار می‌رود:

- توانایی لازم برای درست خوانی و روان خوانی را طی آموزش قرآن در دوره ابتدایی ایجاد نماید.
- در زمینه ترجمه و درک و فهم آیات قرآن کریم دقت شود آنجا که دریافت معنا وابسته به یادگیری ساختارهای ادبی جمله است، بستر این موضوع پیش از درس قرآن در درس زبان عربی فراهم شده باشد؛ به عنوان نمونه، می‌توان به انواع فعل اشاره کرد.

- به هنگام استشهداد به آیات، احادیث و روایات در حدّ امکان به آموخته‌های عربی دانش‌آموزان توجه شود.

- در محدوده قواعد صرفی و نحوی و فنون ترجمه که مربوط به درس عربی است دخالت نشود و درس آموزش قرآن وظیفه اصلی و مقدّس قرائت صحیح را بر عهده گیرد.

● در نگارش کتب جدید التالیف به متون موجود در کتب عربی توجه شود که همزمان در کتاب عربی و دینی و قرآن یا ادبیات تکرار نگردد.

۲- زبان و ادبیات فارسی : از برنامه درسی زبان و ادبیات فارسی انتظار می رود :

● اهمیت زبان عربی را به عنوان زبان دین و فرهنگ اسلامی طی متونی در کتاب درسی مورد تأکید قرار دهد.

● نسبت به لزوم یادگیری زبان عربی در جهت فهم عمیق تر و مؤثرتر زبان و ادب فارسی تأکید کند.

● در بیان پیوند میان دو زبان و اهتمام ایرانیان به زبان و ادبیات عربی نمونه‌هایی از اشعار ملمّع شاعران و شاهکارهای ادبی تثنویسان ایرانی به زبان عربی را در محتوای آموزشی بگنجاند.

● از آنجا که عربی، انگلیسی و فارسی سه زبان هستند؛ همکاری به لحاظ همانندی گروهی میان این سه گروه لازم است. شباهت گروه درسی عربی به دو گروه زبان و ادبیات فارسی و گروه انگلیسی از این نظر که آموزش زبان است بیشتر از دیگر گروه‌های درسی است. برنامه درسی ملی نیز زبان عربی را علاوه بر حوزه معارف اسلامی در حوزه زبان‌های خارجی قرار داده است.

۳- تاریخ : از برنامه درسی تاریخ انتظار می رود :

● ضمن تأکید برهم‌کیش بودن ایرانیان و عرب‌ها و وجود مشترکات فراوان فرهنگی میان اقوام ایرانی و عرب و نیز پیوندهای دیرینه میان آنان به تلاش استعمار برای ایجاد تفرقه و اختلافات قومی و مذهبی میان طوایف اسلامی اشاره نماید. در این زمینه توجه دادن دانش‌آموزان به اندیشه‌های زهر آلود برخی و تلاش آنان برای دور ساختن قومیت‌ها از همدیگر ضروری می‌نماید.

● پیشرفت علمی ایرانیان در دوران طلایی عصر اسلامی و تألیفات و آثار علمی عرضه شده به تمدن اسلامی را تبیین نماید.

● به تلاش دیرینه ایرانیان به زبان عربی به عنوان زبان فرهنگ اسلامی و نه صرفاً زبان قومی خاص اشاره کند.

● در شرح تاریخ دوران اسلامی به تأثیر ایرانیان در شکوفایی و گسترش تمدن اسلامی و نقش آنان در گسترش زبان عربی اشاره کرده و از آثار و تألیفات عربی آنان نام برده شود.

توجه به نکات یاد شده در تقویت نگرش مثبت دانش‌آموزان به زبان عربی تأثیر دارد.

۴- علوم اجتماعی : از برنامه درسی علوم اجتماعی انتظار می‌رود در بحث هویت جوامع

بشری به زبان به عنوان یکی از مهم‌ترین عوامل هویت بخشی توجه نموده و زبان دین را به عنوان هویت دینی معرفی نماید و در این راستا به نقش زبان عربی به عنوان عامل وحدت و همبستگی جامعه

اسلامی اشاره نماید. همچنین اشاره به اصل ۱۶ قانون اساسی در لزوم تدریس زبان عربی در ضمن اشاره به مفاد قانون اساسی شیوه‌ای برای تبیین نقش زبان عربی است.

۵- زبان انگلیسی: از برنامه درسی زبان انگلیسی انتظار می‌رود در بخش گرامر به کتب دستور زبان فارسی و بخش قواعد عربی مراجعه کند تا در صورت امکان در تقدیم و تأخر برخی نکات اقدام کند؛ مثلاً بحث معلوم و مجهول یا جمله شرطی، ترکیب اضافی و وصفی، ضمائر مفعولی و بسیاری از بحث‌های دیگر در هر سه زبان عربی، فارسی و انگلیسی مشترک است. همچنین توجه به متونی که در هر سه کتاب آمده است. شایسته است متون این کتاب‌ها تکراری نباشد. همچنین از آنجا که عربی، انگلیسی و فارسی سه زبان هستند؛ همکاری و تبادل تجربیات به لحاظ همانندی گروهی میان این سه گروه لازم است. این سه گروه می‌توانند تجربه‌های سودمند خود را در زمینه شیوه‌های نوین و کارآمد در اختیار همدیگر بگذارند؛ زیرا شبیه‌ترین گروه‌های درسی به یکدیگرند.

توصیه‌های اجرایی برنامه

۱- روش‌های ترویج و تثبیت برنامه :

برای تحقق اهداف برنامه درسی عربی و ترویج و تثبیت آن، لازم است روش‌هایی کارآمد و مؤثر اتخاذ شود. روشن است هر یک از این روش‌ها مکمل یکدیگر بوده و بی توجهی به آنها برنامه درسی را با شکست روبه‌رو می‌سازد.

این روش‌ها عبارت‌اند از :

الف) تربیت نیروی انسانی: آموزش نیروی انسانی به عنوان مهم‌ترین مؤلفه برنامه به شمار می‌رود. دوره‌های آموزشی می‌بایست با دعوت از مؤلفان کتاب‌های درسی متخصصان برنامه درسی و نیز سرگروه‌های معلمان برگزار گردد و سپس با برگزاری آزمون دقیق، از میان شرکت‌کنندگان افرادی برای تشکیل دوره‌های آموزشی در استان‌ها و شهرهای خود انتخاب شوند در این دوره‌ها افزون بر نقد و بررسی کتاب درسی اهداف، رویکرد و اصول برنامه درسی و نیز شیوه‌های طراحی آموزشی مناسب با برنامه درسی شامل فعالیت‌های قبل از تدریس، حین تدریس و بعد از تدریس بیان می‌گردد. علاوه بر آموزش حضوری می‌بایست تمام محتوای آموزشی دوره از قبل توسط دفتر تألیف کتاب‌های درسی در قالب لوح فشرده تهیه و در اختیار شرکت‌کنندگان در دوره‌های آموزشی قرار گیرد یا در وبلاگ و وبگاه نهاده شود. علاوه بر این، لوح‌های تهیه شده می‌بایست در حجمی وسیع تکثیر و در اختیار مدارس و گروه‌های آموزشی قرار گیرد. متن کتاب‌ها به صورت PDF در سایت گروه درسی عربی نهاده می‌شود.

ب) تهیة بسته آموزشی: به همه متون و محتوای آموزشی که برای تحقق اهداف برنامه درسی یک درس تولید و در قالب‌های گوناگونی عرضه می‌شود بسته آموزشی گفته می‌شود. بسته آموزشی شامل کتاب درسی، راهنمای تدریس معلم، کتاب کار، کتاب گویا، پوستر، فلش کارت، نرم افزار، وبلاگ و وبگاه است. بی‌گمان بسته آموزشی پشتیبان کتاب درسی است.

ج) رسانه‌های دیداری و شنیداری: رسانه‌ها می‌توانند نقش بسزایی در تحقق اهداف برنامه ایفا کنند. در این زمینه نکات ذیل حائز اهمیت است:

● شبکه آموزش سیما به عنوان یکی از گسترده‌ترین رسانه‌های دیداری و شنیداری، شایسته است با هماهنگی سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی و با بهره‌گیری از متخصصان و مؤلفان کتاب‌های درسی و کارشناسان خیره به تولید برنامه‌های همسو با برنامه درسی مصوب مبادرت ورزد.

د) آموزش مدیران و دست‌اندرکاران آموزشی: برای تحقق اهداف موردنظر برنامه درسی، می‌بایست مدیران مدارس، مشاوران تحصیلی و سایر دست‌اندرکاران آموزشی، با اهداف، رویکرد و اصول برنامه درسی و توصیه‌های برنامه آشنا باشند؛ تا بر این اساس، زمینه اجرای موفقیت‌آمیز برنامه درسی را فراهم آورند.

ه) آگاه‌سازی اولیای دانش‌آموزان: آگاهی اولیای دانش‌آموزان به اهمیت یادگیری زبان عربی عاملی مؤثر در تحقق و اشاعه اهداف برنامه درسی است. انجمن اولیا و مربیان در این زمینه می‌تواند نقش محوری ایفا کند.

و) دانشگاه فرهنگیان: در صورت برخورداری دانشگاه فرهنگیان از استادان چیره دست و آشنا به اهداف برنامه درسی و بهره‌گیری از الگوها و روش‌های نوین آموزشی و مراقبت از نحوه تربیت معلمان متعهد و متخصص، برنامه درسی می‌تواند به موفقیت‌های اساسی دست یابد. این استادان باید از دبیران نمونه و برتر مناطق برگزیده شوند.

ز) انجمن‌های علمی معلمان: تشکیل انجمن‌های علمی و مردم نهاد نقشی مهم در تحقق اهداف برنامه ایفا می‌کند. دبیران به‌عنوان افراد آشنا با مسائل آموزشی می‌توانند با تشکیل انجمن‌های علمی، به عنوان بازوی اجرایی برنامه در سطح کشور ایفای نقش نمایند.

ح) دبیرخانه راهبری کشوری درس عربی و پایگاه کیفیت بخشی فرایند آموزش عربی: تقویت و جهت‌دهی فعالیت‌های دبیرخانه و پایگاه کمک مؤثری به پیشرفت برنامه درسی می‌کند. دبیرخانه و پایگاه به‌دلیل ارتباط با گروه‌های آموزشی سراسر کشور می‌توانند به عنوان بازوی اجرایی بسیار نیرومند برنامه درسی عمل نمایند. هماهنگی میان فعالیت‌های دبیرخانه درس عربی و

بایگاه کیفیت بخشی درس عربی و دفتر تألیف توصیه می‌شود.

ط) وبگاه گروه درسی عربی: گروه عربی دفتر تألیف کتاب‌های درسی ابتدایی و متوسطه نظری با بروز رسانی و توانمندسازی وبگاه خود می‌تواند با کلیه دست‌اندرکاران آموزش، دانش‌آموزان و اولیای آنان در ارتباط باشد. از این طریق می‌توان در زمینه معرفی بهتر کتاب درسی، معرفی روش‌های تدریس، ارزشیابی کاهش افت تحصیلی، بالا بردن کارایی در آموزش و آشنایی با آخرین دستاوردهای آموزشی به فعالیت پرداخت. وبگاه عربی دفتر همه وبلاگ‌های موفق دبیران عربی و نیز گروه‌های آموزشی و نیز وبگاه‌های تخصصی حوزه زبان و ادبیات عربی را لینک می‌کند.

نشانی وبگاه گروه عربی: <http://arabic-dept.talif.sch.ir>

ی) جشنواره کتاب رشد: این جشنواره در صورتی که در شناسایی کتاب‌های برتر موفق عمل کند؛ می‌تواند کتاب‌هایی را به معلمان، دانش‌آموزان و اولیای آنان توصیه نماید که برای تحقق اهداف برنامه، مفید و مؤثر واقع شود.

ک) تهیه و تألیف منابع درسی استاندارد: کتاب درسی باید از اعتبار علمی برخوردار باشد و بر پایه جدیدترین استانداردها و دستاوردهای علمی و آموزشی نوشته شود و با شرایط حاکم بر آموزش و پرورش از نظر مخاطبان و زمان و مکان اجرای برنامه انطباق لازم داشته باشد.

ل) ارتباط با استان‌ها و مناطق: برگزاری نشست‌های علمی و آموزشی با دبیران اجرای کارگاه‌های آموزشی، سخنرانی برنامه ریزان و نویسندگان کتب درسی در جمع دبیران و ارتباط مستقیم با آنان ابزار مهمی برای اشاعه برنامه درسی است.

م) انتشار مجله تخصصی رشد آموزش زبان عربی: انتشار این مجله وسیله ارتباطی مناسب و مؤثری میان برنامه‌ریزان و مؤلفان و دبیران است. ارائه مقالات علمی و آموزش تخصصی در ارتقای سطح علمی و توانمندی‌های دبیران مؤثر است. در حال حاضر درس عربی مجله مستقل ندارد و تنها ویژه‌نامه‌ای در دل مجله رشد معارف دارد.

ن) نقد و بررسی کتاب‌های درسی: نقد و بررسی کتاب‌های درسی در قالب نشست‌های تخصصی با حضور استادان، مؤلفان، معلمان، کارشناسان و دیگر صاحب نظران برای شناخت بهتر محتوا و مسائل آموزشی توصیه می‌شود.

س) شرکت‌ها و مؤسسات خصوصی: آگاهی شرکت‌ها و مؤسسات از برنامه درسی عربی و تهیه شیوه نامه تولید رسانه ضروری است. لازم است از نیروی توانای بخش خصوصی در جهت صحیح و همگام با اهداف آموزش و پرورش استفاده کرد و نگذاشت که آنها از مسیر برنامه درسی منحرف شوند.

بخش دوم

توضیحات مشترک در تدریس همهٔ دروس

توضیحات مشترک در تدریس همهٔ دروس

«کتاب عربی پایهٔ هفتم» از دوازده درس تشکیل شده و برخی دروس چند بخش دارد.

معرفی دروسها

این کتاب از دوازده درس به شرح ذیل تشکیل شده است :

۱- درس اوّل : این درس در سه بخش تنظیم شده است. در این درس، سخنان حکیمانه و عبارتهایی دربارهٔ «اسم‌های اشاره به مفرد، مثنی و جمع» آمده که در آن مثنی و انواع جمع (سالم و مکسر) نیز آموزش داده می‌شود.

۲- درس دوم : این درس سه بخش دارد. در زمینهٔ سخنان حکیمانه، امثال و حکم مانند درس اوّل عمل شده است. حروف و اسماء استفهام «أ، هل، مَنْ، ما» آموزش داده می‌شود. در کنار «مَنْ»، «لِمَنْ و در کنار «ما»، «ما هو، ما هی و ماذا نیز قرار می‌گیرد.

۳- درس سوم : این درس دو بخش دارد. مجدداً سخنان حکیمانه زینت بخش آغاز هر بخش است و دو کلمهٔ پرسشی «أین» و «کَم» تدریس می‌شود. در کنار «کَم» عددهای اصلی یک تا دوازده آموزش داده می‌شود؛ اما تطابق عدد و معدود از اهداف آموزشی کتاب نیست.

۴- درس چهارم : متن درس مکالمه‌ای میان پسرانی به نام‌های حمید از ایران و سمیر از عراق

است که در آن، دوره‌ای بر آموخته‌های پیشین صورت گرفته است.

۵- درس پنجم: گفت‌وگویی در سوق النجف الکبیر (بازار بزرگ نجف) است. این گفت‌وگو یک بار بین ام‌حمید و دوستش و بار دیگر ابوحمید و دوستش است تا دانش آموز همزمان که یک مکالمه می‌آموزد، با ساختار فعل ماضی اول و دوم شخص مفرد «من انجام دادم» و «تو انجام دادی»، در زبان عربی آشنا شود.

۶- درس ششم: گفت‌وگویی میان مادر و فرزندش یاسر است که پایان آن سخنانی حکیمانه با عنوان «جمله‌های طلایی» است. ساختار آموزشی درس نیز آشنایی با معادل عربی فعل ماضی سوم شخص مفرد «او انجام داد» است.

۷- درس هفتم: گفت‌وگویی در خانواده میان پدر و پسر و بار دوم مادر و دختر است. در این درس، دوره‌ای بر ساختار سه فعل ماضی اول، دوم و سوم شخص مفرد صورت گرفته و در ضمن آن، فعل‌های ماضی منفی به کار رفته است.

۸- درس هشتم: گفت‌وگویی میان مادر بزرگ و نوه‌اش است و جملات به گونه‌ای تنظیم شده که بتواند آموخته‌های پیشین را دوره کند. ساختار آموزشی درس نیز اول شخص جمع «ما انجام می‌دهیم» است.

۹- درس نهم: گفت‌وگویی میان اعضای یک خانواده موقّق است. ساختار آموزشی درس فعل ماضی دوم شخص جمع «شما انجام دادید» است.

۱۰- درس دهم: داستان «زینت باطن» حاوی پیام آموزشی ارزشمندی است. برای درس دهم و یازدهم دو داستان برای دانش‌آموزان انتخاب شده است. در آغاز کتاب جمله‌های حکیمانه، در نیمه دوم مکالمه و در نیمه سوم داستان انتخاب شده است. این امر، روند صحیح تألیف کتاب را نشان می‌دهد.

از آنجایی که دانش‌آموز برای اولین بار در آموزش رسمی با درس عربی مواجه می‌شود، لذا آغاز کتاب با جمله‌های کوتاه شروع شده و کم‌کم متن‌ها طولانی‌تر می‌شود.

در درس دهم ساختار فعل ماضی سوم شخص جمع «آنها انجام دادند» آموزش داده شده است. ۱۱- درس یازدهم: داستان زیبایی به نام «اخلاص در کار» درس زندگی به دانش‌آموز آموزش می‌دهد.

اکنون وقت آن است که دانش‌آموز آموخته‌هایش را خود ارزیابی کند و یک متن بلند را ترجمه کند.

۱۲- درس دوازدهم : دربارهٔ آموزش نام روزهای هفته، فصل‌ها و رنگ‌ها است.

از درس پنجم تا دوازدهم، متون ساده و کوتاه و مکالمه علاوه بر عبارات ساده، زینت بخش کتاب شده است. در درس اول تا پایان درس چهارم، شیوهٔ صحیح همین بود که عبارتهای ساده و کوتاه عربی آموزش داده شود و اینک از این قسمت به بعد، متن‌های کوتاه نیز در کتاب می‌آید و شیوهٔ کتاب به آرامی تغییر می‌کند.

ویژگی‌های کتاب

۱- قاعده محور نبودن کتاب به معنای نفی اهمیت قواعد نیست؛ لذا بخش «بدانیم» در کتاب تنظیم شده است؛ تا دانش‌آموز بتواند به کمک آن عبارات و متون ساده را بهتر بفهمد و ترجمه کند. قواعدی که در بخش «بدانیم» آمده، به منظور فهم معنای جملات است. فراگیر قاعده را می‌خواند تا به کمک آن بتواند درست بخواند، درست بشنود و درست ترجمه کند. قواعد در خدمت فهم عبارت و متن است و این موضوع در بارم بندی امتحانات نیز لحاظ شده است.

۲- عبارات نیمه اول کتاب، ساده و کوتاه‌اند و این طبیعی است؛ زیرا فراگیر در ابتدای کار است؛ اما در نیمه دوم، علاوه بر عبارات ساده، متون کوتاه مکالمه و داستان نیز آمده است.

۳- در این کتاب، مکالمه نیز اهمیت دارد؛ مکالمه به درس عربی جذابیت می‌بخشد؛ آن را زبانی پویا و کاربردی نشان می‌دهد و موجب تقویت آموزش نیز می‌گردد؛ زیرا مکالمه بستر واقعی یادگیری هر زبانی است. زبان عربی زبان نخست جهان اسلام و یکی از زبان‌های بین‌المللی است؛ لذا در این کتاب به این امر مهم نیز پرداخته شده است. در این بخش فقط اصطلاحات و جمله‌های معروف و پرکاربرد آمده است. برای تدریس این بخش می‌توان از دانش‌آموزان خواست تا با حفظ عبارات متن مکالمه در کلاس به زبان عربی گفت‌وگو کنند. بدیهی است که حفظ عین عبارات کاری دشوار است و از عهدهٔ همهٔ دانش‌آموزان بر نمی‌آید. هنر معلم آن است که با استفاده از دانش‌آموزان مستعد و علاقه‌مند زمینه را برای یادگیری سایر دانش‌آموزان فراهم کند.

۴- روخوانی در کتاب‌های جدید اهمیت ویژه‌ای دارد. دانش‌آموز باید بتواند درست بخواند تا درست ترجمه کند. از آنجا که یکی از مهارت‌های چهارگانهٔ زبانی، «خواندن» است؛ لذا این بخش باید تقویت گردد. دانش‌آموزی می‌تواند معنای عبارت را بفهمد که درست بخواند. در این صورت، آهنگ و اسلوب جمله درست ادا می‌شود. آهنگ بیان جمله‌های خبری، تعجبی، پرسشی و امری با هم فرق دارد. برخی جملات، حزن‌آلود و برخی شاداند و شیوهٔ خواندن هر یک با دیگری متفاوت است. پس

روان خوانی، اوج هنر دانش آموز در درس عربی است که در سایه تسلط نسبی او به زبان به دست می آید.

۵- شروع هر درس با واژگان جدید آن است. هدف از این کار، تسهیل امر یاددهی و یادگیری است. در مقابل برخی از اسمها جمع مکسر آن نوشته شده است؛ به این دلیل که دانش آموز در درس های بعدی با شکل جمع مکسر آن روبه رو می گردد؛ مثلاً در درس اول، جمع رَجُل، بِنْت و وُلْد نوشته شده؛ ولی جمع ثَمَر، جَبَل و قِیمَة نوشته نشده است؛ زیرا دانش آموز در دروس بعدی با جمع این کلمات مواجه نمی شود.

۶- آنچه باید سرلوحه تدریس و ارزشیابی معلم قرار بگیرد؛ این است که «ترجمه از فارسی به عربی و ساختن جمله از اهداف کتاب عربی پایه هفتم نیست.»

۷- مبنای گزینش سخنان حکیمانه و امثال به کار رفته در کتاب چند مورد بوده است :
سادگی الفاظ؛ سادگی ساختار؛ کاربری بر اساس نیازهای روز؛ تناسب با سطح درک و فهم دانش آموز نوجوان.

دانش آموز باید بتواند در زندگی به هنگام نیاز به امثال و حکم خوانده شده استشهاد کند؛ مثلاً درباره شخص پر حرف بی کردار این گونه استشهاد کند : *الْمُؤْمِنُ قَلِيلٌ الْكَلَامُ كَثِيرٌ الْعَمَلِ*.
این هدف تا پایان کتاب درسی از اهداف اصلی کتاب است. اما نباید با اکره دانش آموزان را ملزم به حفظ این عبارات نمود؛ بلکه شایسته است با تغییر نگرش، ایجاد علاقه و با هنر معلمی دانش آموزان را علاقه مند نمود تا این عبارات را حفظ و در هنگام لزوم از آنها استفاده کنند. سخنان بزرگان و امثال و حکم به گونه ای هستند که سرشت پاک مایل است آنها را بیاموزد و به آنها استشهاد کند.

۸- در گزینش تصاویر، اصول زیر رعایت شده است :

مسائل فرهنگی و تربیتی، تعادل در جنسیت و ذکر شخصیت ها، پرهیز از تنش آفرینی در جامعه، توجه به امور مهمی مانند : ارزش های دینی، دفاع مقدس، راهنمایی و رانندگی، احترام به محیط زیست، میهن دوستی، به روز بودن تصاویر، ایجاد جذابیت در کتاب، شاد بودن موضوعات، علمی بودن آنها، هیجان آور بودن تصاویر با توجه به سن و جوش و خروش نوجوانی دانش آموزان...
۹- سعی شده است تعداد صفحات هر درس کم باشد.

۱۰- مطالب اساسی هر درس در درس های بعدی تکرار می گردند؛ زیرا از دیرباز گفته اند : «الدَّرْسُ حَرْفٌ وَ التَّكْرَارُ الْفُؤَادُ» و با تکرار و تمرین است که آموخته ها ملکه ذهن دانش آموز می شود.

۱۱- رویکرد کتاب «پرورش مهارت های چهارگانه زبانی به منظور تقویت فهم متون دینی و کمک به زبان و ادبیات فارسی» است و شیوه آن در نیمه نخست آن، عبارت محور و در نیمه دوم، متن

محور است. انتظار می‌رود دانش‌آموز بتواند در پایان سال تحصیلی برخی عبارات و متون ساده عربی را درست بخواند و معنای آنها را بفهمد.

۱۲- استفاده از کتاب کار در آموزش هر زبانی متداول است؛ ولی متأسفانه بسیاری از کتاب‌های کار عربی توسط کسانی نوشته شده‌اند که تداعی و یادآور این شعرند :

ذات نیافته از هستی بخش کی تواند که شود هستی بخش

کسی که خود مهارت و استادی کافی در این زبان را ندارد؛ چگونه می‌تواند یآوری برای آموزش آن باشد. برخی از ناشران با هدف سودجویی کتاب‌هایی را تهیه می‌کنند و با شیوه‌هایی مختلف آنها را روانه مدارس می‌کنند. در این کتاب‌ها اصول علمی آموزش رعایت نمی‌شود و درس عربی تبدیل به مجموعه‌ای از معماهای عجیب و غریب می‌شود. حتی اتفاق افتاده است که دبیر نیز برای پاسخ برخی سؤالات با دیگران مشورت می‌کند. بیشتر کتاب‌های کار زمینه انحراف از مسیر صحیح آموزش را فراهم می‌کنند، زیرا نویسندگان آنها آموزش عربی را از زاویه قواعد نگاه می‌کنند.

۱۳- این کتاب آغاز فصلی نوین در آموزش عربی است که با آنچه تاکنون وجود داشته متفاوت است. تدوین «راهنمای برنامه درسی عربی» پنج سال به طول انجامیده است. در تهیه این راهنما بهترین کارشناسان رشته‌های مختلف، زمانی طولانی را صرف کرده‌اند، تا این درخت به بار نشیند. استفاده از کتاب‌های کاری که مورد تأیید گروه عربی نباشد، موجب لطمه و ناهماهنگی در آموزش عربی می‌شود.

الگوی پیشنهادی جهت تدریس قسمت‌های پنجگانه هر درس

کتاب حاضر دوازده درس دارد و هر درس از پنج قسمت تشکیل شده که برای هر یک، روشی مناسب با اهداف کتاب و برنامه درسی پیشنهاد شده تا معلم بهتر بتواند به اهداف آموزشی تعیین شده برسد. قطعاً معلم محترم نیز روش‌هایی برای خود دارند، ولی این روش‌ها باید از وحدت رویه نیز برخوردار باشد؛ البته به گونه‌ای که استقلال معلم و خلاقیت‌های او نیز محفوظ بماند. بنابراین، هدف کتاب معلم که در واقع پل ارتباطی بین مؤلف و معلم است؛ تعیین چارچوبی است که هم اهداف برنامه درسی محوریت داشته باشد و هم معلم بتواند در آن، توانمندی‌های فردی خود را به نمایش بگذارد. در حقیقت یکی از اهداف مهم برگزاری جشنواره الگوهای برتر تدریس نیز کشف روش‌هایی است که در آن اهداف برنامه درسی با خلاقیت و ابتکار معلم پیوند می‌خورد.

قسمت‌های پنجگانه هر درس

- ۱- واژگان
- ۲- سخنان حکیمانه، امثال و حکم، مکالمه و داستان
- ۳- جملاتی در راستای فهم ساختار زبان (کلید واژه درس، تصویر و عبارات)
- ۴- آشنایی با فنون ترجمه (فن ترجمه)
- ۵- تمرین‌ها (ارزشیابی)

تحلیل قسمت‌های پنجگانه هر درس

هدف مؤلفان کتاب از تحلیل قسمت‌های مذکور در هر درس، بررسی دقیق ابعاد مختلف محتوا، معرفی قواعد، ارائه توضیحات جهت رفع ابهامات و پیشنهاد روش‌هایی است که معلم به مدد آن بتواند با تسلط و آگاهی بیشتر به امر تدریس بپردازد. مؤلفان در این قسمت، معلم را با مراحل مختلف تدریس، مهارت‌های مورد نظر و چگونگی اجرای آن آشنا می‌کنند و الگویی را برای تدریس تمام دروس در اختیارش قرار می‌دهند، تا کار آموزش را برای او تسهیل نمایند.

۱- واژگان: سبب تقدیم واژگان به همراه معنا، در آغاز هر درس این بوده تا دانش‌آموز با سهولت و سرعت بیشتری در فرایند ترجمه فعال باشد؛ بدین صورت که معلم باید دانش‌آموز را گام به گام و به تدریج در ترجمه مشارکت دهد؛ تا توانایی ترجمه را در او بیوراند و این امر در راستای فعالیت و مشارکت دانش‌آموز در فرایند یادگیری قرار دارد.

مراحل آموزش واژگان:

- ۱- معلم باید در آغاز کلمات را بخواند و چنانچه توضیحاتی کوتاه، نکاتی جالب و یا هم خانواده‌هایی برای آنها سراغ دارد، جهت تقریب به ذهن برای دانش‌آموزان ذکر کند.
- ۲- سپس دانش‌آموزان کلمات را قرائت می‌کنند و این قرائت می‌تواند به تشخیص معلم به همراه او و گروهی باشد یا به صورت انفرادی. معلم می‌تواند واژگان را قرائت کند و دانش‌آموزان بعد از او آرام تکرار کنند.
- ۲- عبارات و متون: در این قسمت نیز باید سهم مشارکت معلم و دانش‌آموز مشخص شود و اینکه هر یک از معلم و دانش‌آموز چه وظیفه‌ای دارند.
- ۱- مرحله اول (شنیدن): اولین وظیفه بر عهده معلم است که با روخوانی و روان خوانی، مهارت شنیداری دانش‌آموزان را تقویت کند.

۲- مرحله دوم (خواندن): دانش‌آموزان بر اساس روشی که معلم پیشنهاد می‌دهد، به قرائت می‌پردازند تا مهارت گفتاری آنان تقویت گردد.

۳- مرحله سوم (ترجمه مقدماتی): دانش‌آموزان با کمک گرفتن از ترجمه واژگان، به ترجمه هر عبارت می‌پردازند و توانمندی خود را در ترجمه می‌آزمایند؛ تا نقاط ضعف و قوت آنها مشخص شود و مهارت درک و فهم آنها ارتقا یابد.

۴- مرحله چهارم (ترجمه نهایی): معلم به عنوان مصحح و راهنما، خطاها را اصلاح می‌کند و ترجمه نهایی را ارائه می‌دهد.

۵- مرحله پنجم (کاربرد در موقعیت مناسب): در این مرحله معلم از دانش‌آموزان می‌خواهد تا بیان کنند که هر یک از این عبارات برای چه موقعیتی می‌توانند کاربرد داشته باشند.

مثلاً عبارت «العالمُ بِلا عملٍ كالشجرِ بلا ثمر.» می‌تواند برای پزشکی به کار رود که به‌رغم اینکه به مضرّات سیگار از دیگران داناتر است، سیگار می‌کشد.

خلاصه مراحل ترجمه

مراحل ترجمه	هدف	نقش دانش‌آموز	نقش معلم
مرحله اول	تقویت مهارت شنیدن	شنیدن	قرائت عبارات
مرحله دوم	تقویت مهارت خواندن	خواندن	نظارت و راهنمایی
مرحله سوم	تقویت مهارت ترجمه	ترجمه عبارات (مقدماتی)	نظارت و راهنمایی
مرحله چهارم	تقویت مهارت درک و فهم	ترجمه عبارات (نهایی)	تصحیح و تکمیل
مرحله پنجم	تقویت مهارت کاربرد (بیان مصداقی از کاربرد عبارت)	مصداق‌یابی	تصحیح و تکمیل

معرفی قواعد درس

۱- مرحله اول: کلید واژه

در این قسمت ابتدا با کلید واژه و مفهوم اساسی درس در قالب چند کلمه در داخل کادر آشنا می‌شویم.

اجرا: از این قسمت در طرح درس‌ها معمولاً با عنوان ایجاد انگیزه یاد می‌کنند که معلم می‌تواند

زمینه ورود به بحث را فراهم کند و با طرح سؤال یا حتی بیان خاطره و داستان، دانش‌آموزان را به شنیدن درس مشتاق کند. البته تصاویر موجود در این قسمت نیز می‌تواند دستاویز و بهانه‌ای مناسب برای ورود معلم به بحث باشد.

۲- مرحله دوم : تصاویر

تصاویر دربرگیرنده پیام فرهنگی، ارزشی، اخلاقی، اجتماعی، دینی و میهنی است و در راستای تقویت هویت ایرانی - اسلامی و با دقت فراوان گزینش شده‌اند. کاربرد تصاویر با این رویکرد، برای اولین بار است که در کتاب‌های عربی تجربه می‌شود؛ تصاویری از دانشمندان، هنرمندان، رزمندگان، ورزشکاران و چهره‌های ماندگار فرهنگ این سرزمین، در عصر بحران هویت می‌تواند حس خودباوری و افتخار را برای فرزندان این مرز و بوم به ارمغان آورد.

رسالت مهم تصاویر :

(الف) پیام‌های ارزشی این تصاویر موجب تقویت هویت انسانی - اسلامی - ایرانی می‌شود.
(ب) تصاویر افتخار آفرینان این سرزمین، حس خودباوری، ایمان و افتخار را ایجاد می‌کند.
(ج) تازگی و روزآمد بودن این تصاویر تازگی و بویایی زبان عربی را ثابت می‌کند و نشان می‌دهد که زبان عربی می‌تواند برای بیان مفاهیم جدید و تازه عصر حاضر کارایی داشته باشد.

(د) از همه مهم‌تر، جذابیت این تصاویر، انتقال مفاهیم درس را تسریع و تسهیل می‌کند.

اجرا : در ارتباط با پیام و رسالت این تصاویر، معلم می‌تواند متناسب برای هر تصویر :

نخست : خودش توضیحاتی را ارائه دهد.

دوم : از توضیحات کتاب معلم استفاده کند.

سوم : از دانش‌آموزان توضیح بخواهد چه بسا دانش‌آموزان راجع به صاحبان تصاویر اطلاعات خوبی داشته باشند؛ چون برخی از تصاویر مربوط به قهرمانان ورزشی است و دانش‌آموزان در این زمینه اطلاعات خوبی دارند.

چهارم : معلم از دانش‌آموزان بخواهد راجع به صاحبان این تصاویر به اختصار تحقیق کنند.

۳- مرحله سوم : عبارات حاوی قواعد

این مرحله، مهم‌ترین مرحله این بخش از درس محسوب شده و بار اصلی محتوا را به دوش می‌کشد و مؤلفان در ساختار عبارت آن دقت و حساسیت زیادی به خرج داده‌اند. دقت از این جهت که هم باید پیام و محتوای هر جمله را در نظر بگیرند و هم در دام جذاب و فریبنده قواعد نیفتند.

اجرا : ابتدا قرائت جمله‌ها صورت می‌گیرد که روان خوانی عبارت توسط معلم و تکرار آن

توسط دانش‌آموزان جهت تقویت مهارت شنیداری و گفتاری انجام می‌گیرد. سپس ترجمه هر جمله که بهتر است معلم در این مرحله نقشی پررنگ‌تر از دانش‌آموز داشته باشد؛ تا بتواند با ظرافت، پیوندی قوی بین سه بخش واژگان، ترجمه و قواعد ایجاد کند؛ چون دو مرحله بعدی یعنی «بدانیم» و «تمارین» در واقع زیر مجموعه این مرحله به‌شمار می‌آیند.

۴- قسمت چهارم: «بدانیم»

از این قسمت در طرح درس‌ها با عنوان «ارائه درس» یاد می‌شود. در این بخش ساختار و چارچوب قواعد هر بخش که در حقیقت استخراج شده از قسمت قبلی است به صورت کوتاه و گویا به دور از اطناب بیان شده است. باید توجه کرد که توضیحات بخش «بدانیم» تا پایان کتاب برای فهم بهتر عبارت و متن است. هدف این است که دانش‌آموز بتواند از این اطلاعات در فهم معنای جمله بهره‌بردارد؛ لذا حفظ مطالب این بخش الزامی نیست و نیازی نیز به گسترش آن نمی‌باشد.

حفظ مطالب بخش «بدانیم» الزامی نیست؛ همچنین نیازی به گسترش

مطالب و ارائه جزوه مکمل نیست.

اجرا: در این قسمت نقش محوری آموزش با معلم است و دانش‌آموزان را در بخش قرائت، توضیح مثال‌ها و شرح تصاویر به مشارکت می‌گیرد. مؤلفان تأکید دارند که معلم باید قواعد را به عنوان ابزاری برای رسیدن به مهارت ترجمه و درک و فهم در نظر بگیرد نه هدف و دلیل نام‌گذاری این بخش به «بدانیم» در واقع کم‌رنگ کردن نقش قواعد و پررنگ کردن جایگاه ترجمه و درک و فهم در این کتاب است؛ لذا معلم محترم نیز باید بداند که در بیان قواعد به آنچه در کتاب آمده بسنده کند و از بیان توضیحات خارج از کتاب و جزوه دادن، خودداری نماید.

در این بخش نیز برای تفهیم بهتر قواعد و همچنین ایجاد جذابیت از تصاویری متناسب با مفاهیم استفاده شده که شایسته است معلم گرامی به آن توجه کند و ساده از کنار آن نگذرد.

با توجه به رویکرد کتاب در اهتمام به ترجمه و درک و فهم، اهمیت این بخش واضح‌تر می‌شود. هدف در بخش «بدانیم» کمک به مهارت ترجمه است؛ لذا **حفظ مطالب این بخش نیز الزامی نیست و ترجمه از فارسی به عربی چه در کلمه و چه در جمله ممنوع است و جزء اهداف آموزشی کتاب عربی**

پایه هفتم نیست و تخلف از این امر مستلزم دخالت گروه‌های آموزشی و ارشاد معلم است.

اجرا: در این قسمت دانش‌آموزان مشارکت بیشتری دارند خودشان می‌خوانند و خودشان هم به سؤالات آن پاسخ می‌دهند و معلم می‌تواند نقش راهنما و مصحح را داشته باشد.

۵- قسمت پنجم: تمارین

در طرح درس از این قسمت با عنوان «ارزشیابی» یاد می‌شود. هدف اصلی در این قسمت، تثبیت یادگیری در سه حوزه واژگان، قواعد و ترجمه است و در راستای اصل تسهیل آموزش عربی، سعی شده است:

نخست: تمارین درس ساده باشد؛ تا دانش‌آموز از حل آن لذت ببرد.

دوم: تعداد آنها نیز کم باشد، تا معلم فرصتی برای تقویت و ارتقای دو مهارت زبانی شنیدن و خواندن داشته باشد و دانش‌آموز نیز از حل تمرین‌ها خسته نگردد.

اجرا: اجرای این بخش به عهده دانش‌آموز است. معلم بعد از پایان هر درس حل تمارین را به دانش‌آموزان واگذار می‌کند، تا دانش‌آموز با مطالعه و فرصت کافی به تمارین پاسخ داده و برای جلسه بعد برای دوره و پاسخ‌گویی در کلاس آماده باشد.

معلم در صورت نیاز می‌تواند بعد از پایان درس، توضیحی مختصر درباره چگونگی حل تمرین ارائه کند.

در کتاب فضای کافی برای حل تمارین پیش‌بینی شده است، تا نوشتن مجدد تمارین وقت زیادی را از دانش‌آموز نگیرد. با توجه به اینکه نوشتن عبارات عربی با رعایت اعراب برای دانش‌آموز دشوار می‌باشد و ممکن است اشتباهات اعرابی او در نوشته‌هایش به قرائت او نیز منتقل شود؛ لذا باید در سال اول (پایه هفتم) حل تمارین در کتاب صورت بگیرد؛ تا چشم فراگیر به املا و اعراب صحیح در کتاب درسی عادت کند و مشکلی در قرائت او نیز پدید نیاید؛ چون کمتر دانش‌آموزی است که بتواند در این سن متن عربی را بدون خطا بنویسد و اگر هم امکان پذیر باشد وقت زیادی را از او می‌گیرد.

قالب کلی تمارین به شرح زیر است :

ردیف	تمرین	قالب و الگوها
۱	واژه	۱- معنای واژه
		۲- واژگان مترادف و متضاد
		۳- شناخت و کاربرد واژگان در جمله
		۴- انتخاب واژه درست برای جای خالی، وصل کردن واژه‌های مرتبط در دو ستون به یکدیگر
		۵- جدول کلمات متقاطع دارای رمز
۲	ترجمه	۱- ترجمه جملات عربی
		۲- انتخاب ترجمه فارسی جملات
		۳- تکمیل ترجمه ناقص
۳	قواعد	شناخت و کاربرد قواعد :
		شامل : شناخت و کاربرد مفرد، مثنی و جمع، اسم اشاره، حرف و اسم استفهام، مذکر و مؤنث و فعل ماضی.
۴	درک مطلب	۱- پاسخ کوتاه به سؤالات عربی
		۲- سؤال از درک و فهم متن
۵	پژوهش	ایجاد پیوند میان دروس همسو (عربی، ادبیات فارسی، دینی و قرآن و علوم اجتماعی)

این بخش از این جهت اهمیت دارد که در ارزشیابی‌ها، معیار و شاخصی برای طراح سؤالات امتحانی است و معلّم باید از الگوها و قالب‌های موجود بهره‌برد و از طرح سؤالاتی مانند فارسی به عربی، ساختن صیغه‌های مختلف فعل که در کتاب معلّم منع شده است، خودداری کند.

بودجه‌بندی پیشنهادی کتاب عربی پایه هفتم دوره اول متوسطه

ماه	هفته	جلسه	تاریخ	درس	فعالیت
مهر	اول	۱		درس اول	معارفه، تدریس بخش اول
	دوم	۲		درس اول	پرسش شفاهی، نگاهی به بخش اول، تدریس بخش دوم
	سوم	۳		درس اول	پرسش شفاهی، نگاهی به بخش اول و دوم، تدریس بخش ۳
	چهارم	۴		امتحان	آزمون کتبی و شفاهی از درس اول
آبان	اول	۵		درس دوم	پرسش شفاهی، تدریس بخش اول
	دوم	۶		درس دوم	پرسش شفاهی، نگاهی به دروس پیشین، تدریس بخش دوم
	سوم	۷		درس دوم	پرسش شفاهی، نگاهی به دروس پیشین، تدریس بخش سوم
	چهارم	۸		درس سوم	پرسش شفاهی، نگاهی به دروس پیشین، تدریس بخش اول
آذر	اول	۹		درس سوم	پرسش شفاهی، نگاهی به دروس پیشین، تدریس بخش دوم
	دوم	۱۰		درس چهارم	پرسش شفاهی، نگاهی به دروس پیشین، تدریس درس ۴
	سوم	۱۱		دوره	دوره دروس پیشین
	چهارم	۱۲		امتحان	آزمون کتبی و شفاهی از درس اول تا چهارم
دی	اول	۱۳		امتحان	امتحان شفاهی، قرائت و مکالمه
	دوم	۱۴		امتحان	برگزاری امتحانات نوبت اول (از جمله امتحان عربی از ۴ درس)
	سوم	۱۵		امتحان	برگزاری امتحانات نوبت اول
	چهارم	۱۶		درس پنجم	پرسش شفاهی، نگاهی به دروس پیشین، تدریس درس ۵

نهم سال اول

نهم سال دوم	بهمن	اول	۱۷	درس ششم	پرسش شفاهی، نگاهی به دروس پیشین، تدریس درس ۶
		دوم	۱۸	درس هفتم	پرسش شفاهی، نگاهی به دروس پیشین، تدریس درس ۷
		سوم	۱۹	درس هشتم	پرسش شفاهی، نگاهی به دروس پیشین، تدریس درس ۸
		چهارم	۲۰	درس نهم	پرسش شفاهی، نگاهی به دروس پیشین، تدریس درس ۹
	اسفند	اول	۲۱	امتحان	آزمون کتبی و شفاهی از درس ۱ تا ۹
		دوم	۲۲	درس دهم	پرسش شفاهی، نگاهی به دروس پیشین، تدریس درس ۱۰
		سوم	۲۳	دوره	پرسش شفاهی، نگاهی به دروس پیشین
		چهارم	۲۴	دوره	تعطیلی احتمالی یا دوره دروس پیشین
	فروردین	اول	۲۵	—	تعطیل عید نوروز
		دوم	۲۶	—	تعطیل عید نوروز
		سوم	۲۷	درس یازدهم	پرسش شفاهی، نگاهی به دروس پیشین، تدریس درس ۱۱
		چهارم	۲۸	درس دوازدهم	پرسش شفاهی، نگاهی به دروس پیشین، تدریس درس ۱۲
اردیبهشت	اول	۲۹	دوره	پرسش شفاهی، نگاهی به دروس پیشین	
	دوم	۳۰	دوره	دوره کتاب، رفع اشکال و حل نمونه سؤال نوبت دوم	
	سوم	۳۱	امتحان	آزمون شفاهی (قرائت و مکالمه)	
	چهارم	۳۲	امتحان	آزمون شفاهی (قرائت و مکالمه)	

بخش سوم

محتوای کتاب عربی سال اول و نحوه تدریس آن

الدَّرْسُ الْأَوَّلُ

القسم الأول

اهداف رفتاری

- دانش‌آموز در پایان بخش اول این درس باید بتواند :
- ۱- ۲۸ کلمه این درس را از عربی به فارسی معنا کند.
 - ۲- معنای هذا و هذه را بگوید و تشخیص دهد که هذا برای مذکر و هذه برای مؤنث است.
 - ۳- معنای ذلك و تلك را بگوید و تشخیص دهد که ذلك برای مذکر و تلك برای مؤنث است.
 - ۴- اسم مذکر را از مؤنث تشخیص دهد.
 - ۵- اسم‌های مؤنث را با توجه به علامت «ة» تشخیص دهد.
 - ۶- جمله‌هایی مانند «هذا طالبٌ.» را به دو صورت «این دانش‌آموز است.» و «این دانش‌آموزی است.» ترجمه کند.
 - ۷- جمله‌های ساده دارای اسم اشاره دور و نزدیک (مفرد مذکر و مفرد مؤنث) را به فارسی ترجمه کند.
 - ۸- اسم اشاره مناسب را در جمله، متناسب با مشارک الیه تشخیص دهد.

تحلیل درس

۱- واژگان : بخش اول این درس ۲۸ واژه اصلی دارد. کلمات را یک بار معلم با تلفظ درست می‌خواند و دانش‌آموزان تکرار می‌کنند.

معلم می‌تواند با بیان هم خانواده برخی از کلمات مانند : طالب، مطلوب، طلب، مطالبه و یا توضیحی مفید درباره برخی دیگر مانند فرق بین معنای کلمه «صف» در فارسی و عربی یادگیری را تعمیق ببخشد.

۲- سخنان حکیمانه : از آنجا که دانش‌آموز برای نخستین بار است که با آموزش رسمی زبان عربی مواجه می‌شود؛ عبارت‌های کتاب ساده و روان هستند. فعل ماضی در چهار درس نخست نیامده است. می‌توان گفت از میان سخنان حکیمانه، امثال و حکم هرچه ساده بوده در کتاب آمده است. یافتن سخنان حکمت آمیز برای پایه اول کاری سخت است؛ البته هرچه پایه بالاتر می‌رود؛ کار برای مؤلف ساده‌تر می‌گردد؛ زیرا قدرت انتخاب دارد، ولی در پایه اول از آنجا که دانش‌آموز هنوز ذخیره واژگانی ندارد و با ساختار زبان عربی آشنا نیست؛ گردآوری سخنان مناسب با آموخته‌های دانش‌آموز بسیار دشوار است.

ترجمه عبارات درس اول چنین است :

- ۱- پیامبر اسلام (ﷺ) : الْعَالِمُ بِلا عَمَلٍ كَالشَّجَرِ بِلا ثَمَرٍ .
عالم بی عمل مانند درخت بی ثمر است. (دانشمند بی کردار همچون درخت بی بر است.)
 - ۲- پیامبر اسلام (ﷺ) : حُسْنُ السُّؤَالِ نِصْفُ الْعِلْمِ .
خوبی سؤال نصف علم است. (خوب پرسیدن، نیمی از دانش است.)
 - ۳- پیامبر اسلام (ﷺ) : مُجَالَسَةُ الْعُلَمَاءِ عِبَادَةٌ .
همنشینی با علما عبادت است. (همنشینی با دانشمندان، بندگی است.)
 - ۴- پیامبر اسلام (ﷺ) : طَلَبُ الْعِلْمِ فَرِيضَةٌ .
طلب علم واجب است. (جستن دانش واجب است.)
 - ۵- پیامبر اسلام (ﷺ) : آفَةُ الْعِلْمِ النَّسْيَانُ .
آفت علم فراموشی است. (آفت دانش، فراموش کردن است.)
- حکمت چهارم به صورت «طَلَبُ الْعِلْمِ فَرِيضَةٌ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ وَ مُسْلِمَةٍ .» از پیامبر اسلام (ﷺ) و به صورت «طلب العلم فريضة في كل حال.» از امام صادق (علیه السلام) نیز نقل شده است.
- هر پنج حدیث درباره ارزش علم است. دانش‌آموز ارزش علم را با خواندن احادیث از پیامبر

اسلام ﷺ درک می کند.

در نخستین صفحه کتاب، پیوندی زیبا با درس ادبیات فارسی وجود دارد. آغاز کتاب با تصویر شیخ اجل سعدی شیرازی و اختر چرخ ادب پروین اعتصامی آغاز شده است. این شیوه تا درس چهارم ادامه دارد.

ابتدا معلم چند جمله حکمت آمیز را می خواند، تا دانش آموز با نحوه تلفظ درست کلمات آشنا شود.

ترجمه عبارت های درس را بر عهده دانش آموز می گذاریم و او را در این راه کمک می کنیم. اما نقش اصلی بر عهده اوست و معلم نقش راهنما و اصلاح کننده را دارد. برای نوشتن جواب، جای کافی نهاده شده است.

۳- معرفی قواعد درس : این قسمت خود سه مرحله دارد :

مرحله اول : کلید واژه (هذا / هذه) و (ذلك / تلك)

مرحله دوم : تصاویر (یک مرد و یک زن؛ یک پسر و یک دختر)

مرحله سوم : عبارات کلیدی

معلم باید به طور ساده و بدون اشاره به احکام مبتدا و خبر، به تأثیر درنگ نما (،) و مکان قرار گرفتن آن در ترجمه اشاره کند.

همان طور که در مقدمه بیان شد در این قسمت معلم و دانش آموز مشارکت فعال دارند.

۴- بدانیم : در این بخش هرچه دانش آموز باید درباره اسم های اشاره «هذا - هذه - ذلك - تلك» بداند در کتاب آمده است؛ لذا از توضیحات اضافه خودداری گردد. توجه داشته باشیم که توضیحات و تعاریف این بخش تا پایان کتاب در ارزشیابی ها نباید مستقیماً مورد سؤال واقع شوند. دانش آموز باید بتواند از این اطلاعات در فهم معنای جمله بهره ببرد. پیشنهاد می شود دانش آموزانی که توانا ترند (مثلاً دارای صدای رسا و...) این بخش را برای دیگران بخوانند و آنها گوش کنند. در صفحه دوم درس، دانش آموز تصویر پروفیسور مجید سمعی^۱ را می بیند.

۱- مجید سمعی (زاده ۲۹ خرداد ۱۳۱۶ در رشت) پزشک و جراح مغز و اعصاب سرشناس ایرانی است. او در حال حاضر ریاست فدراسیون جهانی انجمن جراحان اعصاب و ریاست بیمارستان علوم عصبی هانوفر در آلمان را بر عهده دارد که خود بنیانگذار آن بوده است. وی در زمینه توژم مغز و ترمیم و بازسازی جراحی دستگاه عصبی محیطی مطالعات مهمی انجام داده است. ایشان در دهه ۱۹۹۰ اقدام به تأسیس یک مرکز بین المللی علوم نمود. این مرکز در شهر هانوفر آلمان واقع است و ریاست آن را مجید سمعی بر عهده دارد. سمعی شاگردان زیادی

سپس تصویر بزرگ بانوی ایرانی «دکتر آذر اندامی»^۱ را می‌بیند پسندیده است که دبیر گرامی کوتاه و مختصر اشاره‌ای به این بزرگان داشته باشد. اما در این کار زیاده روی نشود تا مبادا هدف اصلی که آموزش زبان است تحت الشعاع واقع شود. همچنین به تساوی در استفاده از تصاویر مرد و زن نیز توجه شده است. در کنار نام سعدی نام پروین اعتصامی نیز آمده است. در گزینش تصاویر تلاش شده تا افزون بر هدف اصلی که همان آموزش زبان عربی است، اهدافی ثانویه نیز وجود داشته باشد و آن اهداف افزایش معلومات عمومی دانش آموز و زیباسازی کتاب درسی است.

یکی از تصاویر درختِ عجیبی را نشان می‌دهد که جمله «هذه الشَّجَرَةُ عَجِيبَةٌ.»^۲ زیر آن نوشته شده است. این تصویر زیبا دانش آموز را به اندیشیدن در آیات الهی وادار می‌کند. از طرفی دانش آموزان با دیدن چنین تصاویری بیشتر به درس جذب می‌شوند؛ زیرا تصاویر دیدنی و کمی عجیب برایشان جالب تر است تا تصاویری عادی.

تربیت کرده‌است که در کشورهای مختلف جهان به فعالیت در زمینه جراحی مغز و اعصاب مشغول اند و هر ساله کنفرانسی را به افتخار ایشان در یکی از کشورها برگزار می‌کنند. ایشان در حال حاضر نیز بسیار فعال بوده، عمل‌های جراحی سنگین در قاعده مغز را انجام می‌دهد و در اغلب کنگره‌های جراحی مغز و اعصاب جهان به عنوان سخنران مدعو شرکت می‌کند. مجید سمیعی به کشور خود ایران عشق می‌ورزد و تلاش زیادی برای ارتقای جراحی مغز و اعصاب ایران انجام می‌دهد. سمیعی در ۱۰ مهر ۱۳۹۰ به دریافت عنوان استاد افتخاری دانشگاه تهران نائل شد. ۱- آذر اندامی (۱۳۰۵-۱۳۶۳) پزشک و باکتری‌شناس ایرانی و از پژوهشگران انستیتو پاستور ایران بود. به سبب خدمات علمی و انسانی او یکی از حفره‌های سیاره ناهید، به نام وی «اندامی» نامگذاری شده است.

وی در سال ۱۳۰۵ در محله ساغر یسازان رشت زاده شد. در سال ۱۳۲۵ به استخدام وزارت فرهنگ در آمد و معلم شد. در سال ۱۳۳۷ موفق به دریافت گواهینامه دکترای پزشکی گردید و بلافاصله به گذراندن دوره تخصصی زنان و زایمان مشغول شد. پس از پایان دوره به وزارت بهداشتی آن زمان منتقل شد و در نهایت به کار در انستیتو پاستور پرداخت.

او پس از مدتی با استفاده از بورس تحصیلی انستیتو پاستور به پاریس رفت و در سال ۱۳۴۶ موفق به اخذ گواهینامه باکترولوژی گردید. در سال ۱۳۵۳ موفق به دریافت دانشنامه تخصصی علوم آزمایشگاهی بالینی شد. در سال ۱۳۵۷ بازنشته شد. چندین بار به کشورهای فرانسه و بلژیک سفر کرد و حاصل این سفرها مقالات علمی بود که در مجلات معتبر به چاپ رسید. پس از بازنشته‌گی چون خانه‌نشینی را نمی‌پسندید به بیمارستان باهر رفت و ریاست آزمایشگاه تشخیص طبی آنجا را بر عهده گرفت. پس از مدتی در مطب همسرش، به کار مداوای بیماری‌های زنان و زایمان مشغول شد. یک روز در مطب در حین معاینه بیمار، درگذشت.

در سال ۱۹۹۲، اتحادیه بین‌المللی ستاره‌شناسی (IAU) حفره‌ای به قطر ۳۰ کیلومتر را در جنوب سیاره زهره به نام اندامی نامگذاری کرد. آذر اندامی تنها زن ایرانی بود که نامش به این شورا فرستاده شد. او بانویی فداکار و میهن دوست بود.

۲- واژه عجیبه در این جمله در واقع به نوعی بهره‌مندی از واژه قرآنی در این آیه مبارکه قرآن است: ﴿قَالَتْ يَا وَيْلَتَى أَأَلِدُ وَأَنَا عَجُوزٌ وَ هَذَا بَعْلِي شَيْخًا إِنَّ هَذَا لَشَيْءٌ عَجِيبٌ﴾ سورة هود، آیه ۷۲.

این شیوه در همه جای کتاب اجرا شده است؛ یعنی واژگان کتاب بر مبنای پرکاربردترین کلمات زبان عربی است که در قرآن، ادعیه و ادبیات فارسی نیز کاربرد بسیار دارد. یکی از تصاویر، اثر استاد محمود فرشچیان است و زیر تصویر نوشته شده است: «تلك اللوحة جميلة.» این تصویر تداعی داستان ضامن آهو است. دانش‌آموز کاربرد قواعد در ترجمه را فرا می‌گیرد، تا بتواند به مهارت بالاتر که درک و فهم است نائل گردد.

بخش «بدانیم» برای روخوانی در کلاس است و به گونه‌ای نوشته شده که نیازی به توضیح اضافی و ارائه جزوه نباشد. هرچه را که دانش‌آموز باید بداند، به او ارائه شده است. شاید بتوان این بخش را همان قواعد دانست. اما آنچه شایسته است دبیر بداند آن است که **حفظ مطالب این بخش الزامی نیست.**

باید دانش‌آموز بتواند مطالب این بخش را در ترجمه جمله‌ها به کار بگیرد. هدف تا پایان کتاب فقط این است که دانش‌آموز بتواند درست بخواند و درست ترجمه کند و جمله‌ای را که معلم بر زبان می‌آورد درست بشنود و از آنجا که یکی از اهداف آموزش درس عربی کمک به زبان و ادبیات فارسی است باید بتواند به املائی او نیز کمک کند.

به عبارت دیگر ترجمه از فارسی به عربی، چه در کلمه و چه در جمله، ممنوع است و جزء اهداف آموزشی کتاب عربی پایه هفتم نیست.

از آنجا که الفبای فارسی در حقیقت برگرفته از عربی است؛ لذا آموزش حروف الفبا ضرورتی ندارد. در بخش دو نکته تنها دانستن نام حروف شایسته است؛ مثلاً دانش‌آموز حرف «ش» را شین بخواند. **تمرین‌ها:** هدف اصلی در این قسمت، تثبیت یادگیری در سه حوزه واژگان، قواعد و

۱- پدر فرشچیان که نماینده فرش اصفهان بود با دیدن استعداد فرزندش، وی را به کارگاه نقاشی استاد حاج میرزا آقا امامی برد. فرشچیان پس از آموزش نزد استادان، از مدرسه هنرهای زیبای اصفهان، برای گذراندن دوره به اروپا سفر کرد و چندین سال به مطالعه آثار هنرمندان غربی در موزه‌ها پرداخت. پس از بازگشت به ایران، فرشچیان کار خود را در اداره کل هنرهای زیبای تهران آغاز کرد و به مدیریت اداره ملی و استادی دانشکده هنرهای زیبای دانشگاه تهران برگزیده شد. محمود فرشچیان، هم‌اکنون در آمریکا ساکن است و سفرهای دوره‌ای به ایران دارد. در سال ۹۰ مراسم با حضور گسترده علاقه‌مندان به علم نقاشی در موزه و سرای چهره‌های ماندگار برگزار شد و از تندیس استاد فرشچیان رونمایی شد.

ترجمه است و در راستای اصل تسهیل آموزش عربی، سعی شده است تا :
نخست : تمارین درس ساده باشد تا دانش آموز از حل آن لذت ببرد.
دوم : تعداد آنها نیز کم باشد؛ تا معلم فرصتی برای تقویت و ارتقای دو مهارت زبانی شنیدن و خواندن داشته باشد.

شایسته است دبیر ارجمند، برگه‌ای مخصوص قرائت دانش آموزان داشته باشد و هر بار که کسی عبارتی یا تمرینی را می‌خواند در آن علامت بزند تا عدالت آموزشی در این باره اجرا شود.
 هدف تمرین اول تقویت مهارت قرائت و ترجمه است.
 هدف تمرین دوم و سوم تقویت واژه‌شناسی است.
 درس اول لا اقل در سه جلسه باید تدریس شود. در مورد ارزش علم که آغاز کتاب درسی عربی با آن است احادیث و روایات بسیاری وجود دارد.^۱

۱- جمع «بنت» می‌شود «بنات» که «جمع مؤنث سالم» است و در مبادئ العربية «ملحق به جمع

چند نمونه در این زمینه ارائه می‌گردد.

- ۱- درخت تو گر بار دانش بگیرد به زیر آوری چرخ نیلوفری را (ناصر خسرو)
- ۲- توانا بود هر که دانا بود
 ز دانش دل پیر بُرنا بود (فردوسی)
- ۳- ﴿ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ ﴾ سورة زمر، آیه ۹
- ۴- رسول الله صلى الله عليه وآله : حَبْرُ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ مَعَ الْعِلْمِ وَشَرُّ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ مَعَ الْجَهْلِ؛ (بحار الانوار، ج ۷۹، ص ۱۷۰)
 خیر دنیا و آخرت با دانش است و شر دنیا و آخرت با نادانی.
- ۵- رسول الله صلى الله عليه وآله : طَلَبُ الْعِلْمِ فَرِيضَةٌ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ أَلَا إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ بُعَاةَ الْعِلْمِ؛ (مصباح الشريعة، ص ۱۳)
 طلب دانش بر هر مسلمانی واجب است. خداوند جویندگان دانش را دوست دارد.
- ۶- حضرت علی علیه السلام : خَيْرُ الْعِلْمِ مَا نَفَعَ . بهترین علم آن است که مفید باشد. (غررالحکم و دررالکلم، ص ۳۵۴)
- ۷- حضرت علی علیه السلام : أَلْعِلْمُ قَاتِلُ الْجَهْلِ . دانش، نابود کننده نادانی است. (غررالحکم و دررالکلم، ص ۵۶)
- ۸- حضرت علی علیه السلام : أَلْعِلْمُ كَنْزٌ عَظِيمٌ لَا يَفْتَنُ؛ (غررالحکم و دُرر الکلم، ص ۶۶)
 علم گنج بزرگی است که تمام نمی‌شود.
- ۹- حضرت علی علیه السلام : الْعِلْمُ وَرَأْفَةٌ كَرِيمَةٌ، وَ الْآدَابُ حُلُلٌ مُجَدَّدَةٌ، وَ الْفِكْرُ مِرْآةٌ صَافِيَةٌ؛ (نهج البلاغه، ص ۴۶۹)
 علم میراثی گرانبها و ادب جامه‌ای فاخر و فکر آینه‌ای صاف است.
- ۱۰- حضرت علی علیه السلام : عِلْمُ الْمُتَنَاقِي فِي لِسَانِهِ وَعِلْمُ الْمُؤْمِنِ فِي عَمَلِهِ؛ (غررالحکم، ص ۴۶۳)
 دانش منافق در زبان او و دانش مؤمن در کردار اوست.
- ۱۱- پیامبر صلی الله علیه و آله : أَلْعِلْمُ رَأْسُ الْخَيْرِ كُلِّهِ، وَ الْجَهْلُ رَأْسُ الشَّرِّ كُلِّهِ ؛ (بحار الانوار، ج ۷۴، ص ۱۷۵)
 دانایی سرآمد همه خوبی‌ها و نادانی سرآمد همه بدی‌هاست.
- ۱۲- حضرت علی علیه السلام : أَلْعِلْمُ أَضَلُّ كُلِّ خَيْرٍ، أَلْجَهْلُ أَضَلُّ كُلِّ شَرٍّ؛ (غررالحکم، ص ۴۸)

دانش‌افزایی برای دبیر (نه برای دانش‌آموز)

مؤتث سالم» گرفته شده است. (جلد ۴، صفحه ۸۸)

۲- جمع «تَمَر» و «تَمَرَةٌ»، «نَمَار» و جمع «نَمَرَةٌ»، «تَمَرَات» نیز است.

۳- جمع «شَجَر»، «أَشْجَار» و جمع «شَجَرَةٌ»، «شَجَرَات» است.

۴- «طَالِب» چند معنا دارد: خواستار، جوینده، دانش‌آموز دبیرستانی، دانشجو. کلمه تَلْمِذ نیز

به معنی دانش‌آموز است؛ اما در کتاب درسی سال اول نیامده است.

۵- همزه آغاز «امْرَأَة» همزه وصل است و زمانی که «ال» می‌گیرد، واجب است حذف شود.

«الْمَرْأَة» به صورت «الامْرَأَة» غلط است. این نکته درباره کلمه «امْرَأَة» نیز صدق می‌کند. معادل «امْرَأَة»

در گویش حجازی «حُرْمَة» و جمع آن «حَرِيم» است.

۶- «ناجِح» به معنی موفق، پیروز و قبول است. کسی که در امتحان قبول شده نیز ناجح نامیده

می‌شود که در مقابل آن «راسِب» به معنای مردود قرار دارد.

۷- «وَلَد» به معنای پسر و فرزند است. کلمه «إِئْتِن» با آن مترادف است.

۸- از آنجا که در عربی فصیح حرف «پ» وجود ندارد؛ نام پروین به صورت بروین نوشته

می‌شود؛ اما گاهی نیز حرف «پ» تبدیل به «ف» می‌شود؛ مثال: فیل: فیل. در عربی فصیح، چهار

دانی، ریشه هر خوبی و نادانی ریشه هر بدی است.

۱۳- حضرت علی علیه السلام: فَمَنْ عَنِ مَجْلِسِكَ لِأَيِّكَ وَ مَعْلَمِكَ وَ إِن كُنْتُ أَمِيرًا؛ (غررالحکم، ص ۱۳۶)

به احترام پدر و معلّم از جای برخیز هرچند فرمانروا باشی.

۱۴- حضرت علی علیه السلام: العِلْمُ يُنْجِدُ الْفِكْرَ. دانش روشنی بخش اندیشه است. (غررالحکم و دررالکلم، ص ۴۸)

۱۵- حضرت علی (علیه السلام): لَا عَمَلَ كَالْتَّحْقِيقِ. هیچ عملی مانند پژوهش نیست. (غررالحکم و دررالکلم، ص ۷۶۸)

حرف «گ چ پ ژ» وجود ندارد؛ اما در عربی عامیانه سه حرف «گ چ ژ» وجود دارد.^۱
۹- حرف «ك» در کلماتی مانند «ذَلِك» و «تِلْكَ» بدون سرکش است؛ اما در زبان فارسی معمولاً چنین نیست.

۱۰- در قسمت نکته‌ها نام حروف الفبا درج شده تا دانش‌آموز بداند که نام حروف الفبا در فارسی و عربی اندکی متفاوت است.

۱۱- حرف «ی» در کلماتی مانند «فی» و «سَعَدِي» دو نقطه دارد و صدای «ی» است؛ اما «ی» در اسم‌هایی مانند مصطفی و موسی دو نقطه ندارد و صدای آن الف است؛ زیرا این اسم‌ها مقصورند؛ یعنی الف مقصوره دارند.

۱۲- حرف «ه» در «هَذَا» و «هَذِهِ» حرف تنبیه است. (ه : حرف تنبیه + ذا : اسم اشاره)

۱- در گویش عامیانه اطراف خلیج فارس حرف قاف را گاف تلفظ می‌کنند؛ مثال :
فَمَ : برخیز (گوئم) أَقُولُ لَكَ : به تو می‌گویم (أَكُلُ لَكَ، أَكَلُ لَكَ) لَا أَقْدِرُ : نمی‌توانم (مَا أَكْدِرُ) قَدِرُ : دیگ (گِدیز)
در عراق گاهی حرف «ک» را «ج» تلفظ می‌کنند؛ مثال : «إِحْجِي» یعنی «صحبت کن» که در اصل «إِحْكِي» و معادل فصیح آن «تَكَلَّمِي» یا «كَلَّمِي» می‌باشد. «وَيَنْ جِنْت؟» یعنی «کجا بودی؟» که در اصل «أَيْنَ كُنْت؟» است.

در مصر حرف «ح» را «گ» تلفظ می‌کنند. جمله «قَلْبِي مَجْرُوحٌ.» در گویش مصری «أَلْبِي مَجْرُوحٌ.» گفته می‌شود.
در گویش شامی (سوری - لبنانی) حرف «ح» را «ژ» تلفظ می‌کنند؛ مثال : جمله‌ای را که در گویش حجازی و عراقی «جِبْتِ جَوَاذَكْ.» تلفظ می‌کنند و به معنای «گذرنامه‌ات را بیاور.» است در گویش شامی «زَيْبِ زَوَاذَكْ.» تلفظ می‌کنند. معادل فصیح این جمله «أَخْضِرَ جَوَاذَكْ.» است.

الدَّرْسُ الْأَوَّلُ

القسم الثاني

اهداف رفتاری

- دانش آموز در پایان بخش دوم این درس باید بتواند :
- ۱- معنای ۳۰ کلمه جدید این درس را از عربی به فارسی ذکر کند.
 - ۲- اسم مثنی را تشخیص دهد.
 - ۳- معنای هذَانِ وهَاتَانِ را بگوید و تشخیص دهد که هذَانِ برای مذکر وهَاتَانِ برای مؤنث است.
 - ۴- جمله‌های ساده دارای اسم اشاره مثنی را به فارسی ترجمه کند.
 - ۵- به هنگام ضرورت به پنج سخن حکمت آمیز خوانده شده استشهاد کند.

تحلیل درس

یافتن سخنانی ارزشمند که فعل و ضمیر نداشته و کلمات آن آسان باشد و واژه‌ای مثنی نیز در آن آمده باشد، کاری دشوار است. می‌توان گفت این پنج مورد، ساده‌ترین سخنان حکمت آمیز است که می‌شد یافت. آغاز بخش دوم درس اول با دو سخن گهربار از پیامبر اسلام ﷺ تحت عنوان «نور الکلام» است.

- ۱- پیامبر اسلام ﷺ: نِعْمَتَانِ مَجْهُولَتَانِ الصَّحَّةُ وَ الْأَمَانُ.
تندرستی و امنیت دو نعمت ناشناخته‌اند. دو نعمت مجهول‌اند: سلامتی و امنیت.
- ۲- پیامبر اسلام ﷺ: رِضَا اللَّهِ فِي رِضَا الْوَالِدَيْنِ. (کلمه رِضَا به صورت رِضَى نیز آمده است.)
خشنودی خدا در خشنودی پدر و مادر است. رضای خدا در رضای والدین است.
رضایت خدا در رضایت والدین است.
- ۳- رَأْيَانٍ، خَيْرٌ مِنْ رَأْيٍ وَاحِدٍ.
دو رأی از یک رأی بهتر است. یا دو فکر از یک فکر بهتر است.
- ۴- حضرت علیؑ: الدَّهْرُ يَوْمَانِ؛ يَوْمٌ لَكَ وَ يَوْمٌ عَلَيْكَ.
روزگار دو روز است. روزی به سود تو و روزی به زیان تو.
روزگار دو روز است. روزی به نفع تو و روزی به ضرر تو.
- ۵- حضرت علیؑ: أَدَبُ الْمَرْءِ خَيْرٌ مِنْ ذَهَبِهِ.
ادب انسان بهتر از طلای اوست. ادب مرد به ز دولت اوست. ادب آدمی بهتر از دارایی اوست.
تصویر اول و دوم در ارتباط با احترام به محیط زیست است. دو پسر و دو دختر در حال تمیز کردن طبیعت‌اند. همین جا می‌توان حدیث «النَّظَافَةُ مِنَ الْإِيمَانِ» را به دانش‌آموزان گوشزد کرد.

در این قسمت «هذَانِ» و «هَاتَانِ» در چند جمله توضیح داده شده‌اند؛ اما از «هَدَيْنِ» و «هَاتَيْنِ» سخنی به عمل نیامده است. «هَدَيْنِ» و «هَاتَيْنِ» در سال‌های آینده تدریس خواهند شد و نباید ذکری از آنها شود؛ زیرا امر یاددهی و یادگیری را پیچیده و دشوار می‌سازد.

در ارزشیابی‌های گذشته مرسوم بود که معلم مفرد کلمه «الطَّالِبَانِ» را از دانش‌آموز می‌خواست و بسیاری از دانش‌آموزان پاسخ می‌دادند «الطَّالِب»؛ در حالی که پاسخ «الطَّالِبِيَّة» است. در ارزشیابی

کنونی چنین هدفی مورد نظر نیست؛ زیرا با رویکرد جدید آموزشی سازگار نیست. فراگیر باید معنای دو کلمه «الطَّالِبَةُ» و «الطَّالِبَانِ» را در جایگاه خودشان در جمله تشخیص دهد. او باید در سال اول قدرت فهم و تشخیص کلمات و عبارات ساده را بیابد و چنین مواردی مربوط به آغاز آموزش نیست. گاهی «هذَانِ» و «هَاتَانِ»، «این» ترجمه می‌شوند.

در اینجا نیازی نیست که معلّم وارد جزئیات شود. لازم است به همین اندازه بسنده کند. همین که دانش‌آموز ببیند در اشاره به دو نفر اسم اشاره نیز مثنی می‌شود کافی است.

در درس انگلیسی نیز شبیه این مورد وجود دارد؛ مثال:

These boys are happy. این دانش‌آموزان خوشحال‌اند.

ذکر نام علائم فتحه، کسره، ضمه و تنوین از باب یادآوری است و در درس قرآن دانش‌آموز قبلاً با این علائم آشنا شده است.

تمرینات این بخش نیز مانند بخش اول کوتاه و ساده‌اند؛ تا دانش‌آموز با حلّ تمرین بتواند خود را بیازماید و آموخته‌هایش را تثبیت کند. تمرین‌ها در حقیقت ادامه قرائت و ترجمه‌اند؛ اما به شکلی جدید و تحت پوشش تمرین.

در تمرین اول هدف شناخت کلمات مفرد و مثنی است.

در تمرین دوم هدف تقویت قدرت تشخیص است. ملاحظه می‌کنید در هیچ موردی ترجمه فارسی به عربی وجود ندارد. این امر باید در تدریس و ارزشیابی لحاظ شود. تمرین سوم تقویت مهارت قرائت و ترجمه است.

در درس یازدهم کلمه «أَخْشَابٌ» به کار رفته است؛ لذا برای آماده سازی دانش‌آموز، در واژه‌نامه درس دوم جمع مکسر «خَشَبٌ» نوشته شده است.

دانش‌افزایی برای دبیر (نه برای دانش‌آموز)

۱- کلمه «إِمْرِيٌّ» به معنای مرد یا انسان است و سه حالت اعرابی دارد: إِمْرُؤٌ (مرفوع)، إِمْرًا (منصوب)، إِمْرِيٍّ (مجرور). همزه آن وجوباً هنگام معرفه شدن حذف می‌شود و «الْمَرءُ» می‌شود. از جنس خودش جمع ندارد. رجال به معنای مردان از جنس خودش نیست.

۲- حرف «لِ» کاربردهای بسیاری دارد. آنچه دانش‌آموز باید بداند دو مورد است: یکی اینکه «لِ» به معنای «برای» است و دیگری اینکه «لِ» برای بیان مالکیت است.

در زبان عربی در ترجمه کلمه فارسی «دارم» گفته می‌شود: «عِنْدِي، لِي، لَدَيْي» و هر سه با «لَيْسَ» منفی می‌شوند؛ یعنی «ندارم» می‌شود: «لَيْسَ عِنْدِي، لَيْسَ لِي، لَيْسَ لَدَيْي» البته «ما عِنْدِي» نیز درست است.

«كَانَ لِي، كَانَ عِنْدِي، كَانَ لَدَيْي» نیز معادل «داشتم» در فارسی می‌شود.

۳- کلمه «يَوْم» ۵۹۰ بار در ۵۳ آیه شریفه به کار رفته است. بسیاری از واژگان کتاب درسی عربی اول همین گونه‌اند. کلمات کتاب درسی از پرکاربردترین کلمات در زبان عربی است.

۴- فرق «وُرد» با «وَرْدَة» این است که «وَرْدَة» تاء وحدت دارد. «وُرد» اسم جنس و واحد آن «وَرْدَة» است و تاء آخر آن تاء وحدت است. «وَرْدَة» یعنی «یک گل». کلمه «وُرد» می‌تواند به معنای «گل‌ها» نیز باشد.

«شَجَر» نیز اسم جنس به معنای درخت و واحد آن «شَجَرَة» به معنای «یک درخت» است.

کلماتی مانند نَجْمَة، زَيْتُونَة، بُرْتُقَالَة، رُمَانَة و وَرَقَة نیز تاء وحدت دارند.

۵- «نَافِذَة» و «شُبَّانِك» هر دو به معنای «پنجره» هستند و جمعشان «نَوَافِذ» و «شُبَّابِيك» است.

الدَّرْسُ الْأَوَّلُ

القسم الثالث

اهداف رفتاری

- دانش آموز در پایان بخش سوم این درس باید بتواند :
- ۱- معنای ۲۴ کلمه جدید این درس را از عربی به فارسی بیان کند.
 - ۲- اسم «جمع مذکر سالم»، «جمع مؤنث سالم» و «جمع مکسر» را تشخیص دهد.
 - ۳- معنای «هؤلاء» و «أولئك» را بگوید و کاربرد دور و نزدیک آنها را تشخیص دهد.
 - ۴- جمله‌های ساده دارای اسم اشاره به جمع سالم و مکسر را به فارسی ترجمه کند.
 - ۵- به هنگام ضرورت به پنج حکمت خوانده شده استشهاد کند.
 - ۶- «جمع مکسر» را از «جمع سالم» تشخیص دهد.
 - ۷- جمع‌های مکسر را در حد کتاب درسی بیاموزد.

تحلیل درس

«كَتَبْتُ الْكُتُوبَ» مجموعه پنج سخن زیبا و پر معنا از پیامبر ﷺ و حضرت علیؓ است.

۱- نَفَكْتُ سَاعَةً خَيْرٌ مِنْ عِبَادَةِ سَبْعِينَ سَنَةً.

لحظه ای (ساعتی) اندیشیدن از پرستش هفتاد سال بهتر است. لحظه ای (ساعتی) تفکر بهتر از هفتاد سال عبادت است.

۲- عَدَاوَةُ الْعَاقِلِ خَيْرٌ مِنْ صَدَاقَةِ الْجَاهِلِ.

دشمنی دانا از دوستی نادان بهتر است. دشمنی عاقل از دوستی جاهل بهتر است.

۳- الْعِلْمُ فِي الصَّغَرِ كَالنَّفْسِ فِي الْحَجَرِ.

دانش در خردسالی مانند نقش در سنگ است. علم در کودکی مانند کنده کاری در سنگ است.

۴- خَيْرُ الْأُمُورِ أَوْسَطُهَا. بهترین کارها میانه ترین آنهاست.

۵- الْجَهْلُ مَوْتُ الْأَحْيَاءِ. نادانی، مرگ زندگان است.

به صورت «خَيْرُ الْأُمُورِ أَوْسَطُهَا» نیز به کار رفته است.

در ادامه حکمت‌ها ابتدا دو تصویر از دو تیم ورزشی آمده است. تیم ملی فوتبال ایران که در خرداد ۹۲ با پیروزی در برابر کره جنوبی موجب شد ایران به جام جهانی ۲۰۱۴ برزیل راه یابد و تیم والیبال دختران. اهمیت ورزش نیز چیزی نیست که بر کسی پوشیده باشد.

کلمه «فَاتِرٌ» در ورزش معادل «ناجح» است و از ریشه (فَارَزَ يَفُوزُ فَوْزًا) است.

فَارَزَ بِالْأَمْرِ: در آن کار پیروز شد. فَارَزَ مِنَ الْمَكْرُوهِ: از آن ناپسند رهایی یافت.

سپس جمله‌های «أَوْلَيْتُكَ، مجاهدون.»، «أَوْلَيْتُكَ الْمَجَاهِدُونَ، صابرون.»، «أَوْلَيْتُكَ، مجاهدات.»

و «أَوْلَيْتُكَ الْمَجَاهِدَاتُ، صابرات.» با نمایش صحنه‌هایی از دفاع مقدس زینت بخش کتاب است.

در اینجا دانش آموز با جمع سالم (مذکر و مؤنث) و نحوه به کارگیری اسم اشاره هؤلاء و أولئك در جمله آشنا می‌گردد.

هدف این است که دانش آموز بتواند این جمله‌ها را درست بخواند و درست به فارسی ترجمه کند و مذکر یا مؤنث بودن هریک را از دیگری تشخیص دهد. اما مطلقاً لازم نیست که از فارسی به عربی تولید جمله کند؛ مثلاً چنین سؤالی مردود است:

ترجمه (این دانش آموزان خردمند هستند). برای جمع مؤنث چیست؟
 مسلماً چنین تمرینی موجب تثبیت یادگیری است؛ اما سال اول زمانی نامناسب برای این کار است.
 لازم به ذکر است اصطلاح «جمع مذکر سالم» و «جمع سالم مذکر» هر دو درست است.
 در النحو الوافی، جلد اول، صفحه ۱۳۷ اصطلاح «جمعُ المذکر السالم» به کار رفته است. از
 آنجا که هر دو اصطلاح «جمعُ المذکر السالم» و «الجمعُ السالمُ للمذکر» درست است؛ در کتاب درسی
 همچون گذشته اصطلاح رایج «جمع مذکر سالم» به کار رفته است. «جمع مؤنث سالم» نیز همین طور.
 در انگلیسی نیز شبیه همین نکته وجود دارد؛ مثال:

آن دخترها خوشحال هستند. Those girls are happy.

التَّمارینُ

تمرین اول: مفاهیم آموزشی درس در قالب ترجمه عربی به فارسی تثبیت می شود.
 تمرین دوم: ارزشیابی از چهار کلمه مهم درس را در قالب تصویر قرار دادیم؛ چون شعار
 مؤلفان این است که در سال اول «ساختن» یعنی ترجمه از فارسی به عربی را از دانش آموز نخواهیم؛ به
 همین منظور جهت ساده سازی تمرین، نام تصاویر را در کنار صورت سؤال نیز آوردیم.
 تمرین سوم: تقویت قدرت تشخیص دانش آموز است. اینکه دانش آموز پاسخ را بنویسد و یا
 پاسخ درست را علامت بزند به انتخاب معلم گذاشته شده است.

پژوهش:

ضرب المثل «عَدَاوَةُ الْعَاقِلِ خَيْرٌ مِنْ صَدَاقَةِ الْجَاهِلِ». یادآور این شعر فارسی است:

دوستی با مردم	دانا نکوست	دشمن دانا	به از نادان دوست
دشمن دانا	بلندت می کند	بر زمینت	می زند نادان دوست

در کارهای پژوهشی می توان از دانش آموز خواست که معادل یا شبیه امثال عربی را در فارسی

بیابد.

دانش‌افزایی برای دبیر (نه برای دانش‌آموز)

- ۱- جمع حَجَر می‌شود: أَحْجَر، أَحْجَار، حِجَار و حِجَارَة
- ۲- «خَيْر» اسم تفضیل است که در اصل «أَخْيَر» بوده و همزه آن افتاده است؛ مانند «شَرَّ» که مخفف «أَشْرَّ» است.
جمع خَيْر خیار و أَخْيَار است.
- ۳- «سَنَة» به معنای سال مترادف «عام» است. جمع آن «سَنَوَات» و «سِنُون، سِنِين» است.
- ۴- «كَنْز» برگرفته از واژه فارسی «گنج» است که از آن فعل «كَنْزَ - يَكْنِزُ» و مشتقاتی بسیار ساخته شده است.
- ۵- «مَدِينَة» دو جمع مَكْسَر دارد: مُدُن و مَدَائِن
- ۶- «مَعَ» به معنای «با» است و «بِ» نیز به همین معناست. برای اینکه اشتباه نشود بهتر است بگوییم: «مَعَ» یعنی «همراه با» و «بِ» یعنی «به وسیله»؛ مثال: أَنَا أَذْهَبُ مَعَ صَدِيقِي. أَنَا أَذْهَبُ بِسَيَّارَتِي.
- ۷- جمع «مَكْتَبَة»، «مَكْتَبَات» و «مَكَاتِب» است. «مَكْتَب» به معنای «دفتر کار» است که جمع آن نیز «مَكَاتِب» می‌شود.
- ۸- «وَاقِف»: ایستاده» با «قَائِم»: ایستاده» فرق دارد. واقف به معنای توقّف کننده و قائم برپاخیزنده است.
- ۹- «مُدْرَس» و «مُعَلِّم» مترادف‌اند. اما امروزه واژه معلّم برای مدیر کاروان زیارتی نیز کاربرد دارد و گاهی احتراماً نیز به افراد اطلاق می‌شود.
- ۱۰- جَالِس و قَاعِد به یک معنا هستند. در زبان گفتاری از قَاعِد استفاده می‌شود. (قَاعِد هم فصیح است و هم عامیانه؛ اما جَالِس فقط فصیح است.)
در پایان درس اول برای اینکه دانش‌آموز آموخته‌هایش را در یک صفحه و به صورت خلاصه مشاهده کند دو جدول طرّاحی شده است. این جدول برای مطالعه دانش‌آموز است و نباید از او خواست که جدول را حفظ کند.

الدَّرْسُ الثَّانِي

القسم الأول

اهداف رفتاری

دانش آموز در پایان بخش اول این درس باید بتواند :

- ۱- معنای ۲۶ کلمه جدید این درس را از عربی به فارسی بیان کند.
- ۲- در پاسخ به جمله‌های پرسشی دارای «هل» و «أ» پاسخی کوتاه فقط در حد «نعم» یا «لا»

بدهد .

- ۳- در موقعیت صحیح از دو جمله پرسشی با «هل و أ» در مهارت سخن گفتن استفاده کند.
- ۴- جمله‌های ساده دارای حرف استفهام «هل و أ» را به فارسی ترجمه کند.
- ۵- به هنگام ضرورت به پنج جمله آغازین درس استشهاد کند.

تحلیل درس

زینت بخش شروع بخش اول درس چهارم جملاتی است که به نام «جواهر الکلام» مزین شده است.

۱- ﴿هَلْ جَزَاءُ الْإِحْسَانِ إِلَّا الْإِحْسَانُ﴾ الرحمن : ۶۰

آیا سزای نیکی جز نیکی است؟! آیا پاداش خوبی کردن غیر از خوبی است؟!

۲- الْمُؤْمِنُ قَلِيلٌ الْكَلَامُ كَثِيرُ الْعَمَلِ. مؤمن، کم سخن و پرکار است.

۳- سُكُوتُ اللِّسَانِ سَلَامَةٌ الْإِنْسَانِ.

خاموشی زبان، تندرستی انسان است. سکوت زبان، سلامتی انسان است.

۴- رَبِّ كَلَامٍ جَوَابُهُ السُّكُوتُ.

چه بسا سخنی که پاسخ آن خاموشی باشد. چه بسا حرفی که جوابش سکوت است.

۵- الْوَقْتُ مِنَ الذَّهَبِ. (الوقتُ مِنْ ذَهَبٍ.)، (الوقتُ مِنْ ذَهَبٍ إِنَّ لَمْ تُدْرِكْهُ ذَهَبٌ.)

وقت، طلاست. وقت از طلاست. وقت طلاست اگر آن را به دست نیاوری، از دست می‌رود.

در این جا نیز همانند بخش‌های قبلی ابتدا سخنانی زین شروع بخش را تشکیل می‌دهد؛ سپس با طرح جملات ساده‌ای هدف آموزشی درس طی جملاتی آموزش داده می‌شود.

چند پرسش و پاسخ تنظیم شده است تا دانش آموز بتواند مهارت نسبی را در فهم جمله‌های پریشی با «هل» و «أ» کسب کند.

جملات دوم تا چهارم، از سخنان معصومین علیهم‌السلام می‌باشند. جمله دوم و سوم از پیامبر اسلام صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم، جمله چهارم از حضرت علی علیه‌السلام و جمله پنجم حکمت عربی است که در سایر زبان‌ها نیز مشابه آن به کار می‌رود.

با مطالعه مثال‌های پیشین عملاً آموزش دو حرف استفهام «هل» و «أ» انجام شده است. آموزش این دو حرف تحت عنوان «بدانیم» فقط رسمیت دادن به آموزش آن است.

اگر دانش‌آموزی در مورد نحوه ترجمه دقیق این دو جمله سؤال کرد؛ چگونه پاسخ دهیم؟

هذا الولدُ ناجِحٌ. این پسر، موفق است.

هذا، وُلدٌ ناجِحٌ. این، پسری موفق است.

برای پاسخ به این سؤال باید از روش اکتشافی استفاده کرد. دانش آموز با مطالعه مطلب فوق در می یابد که در ترجمه «هذا الولد» باید بگوید «این پسر»؛ زیرا بعد از هذا اسم دارای ال آمده است؛ اما در جمله «هذا، وَلَدٌ نَاجِحٌ.» بعد از هذا اسم دارای ال نیامده است؛ لذا ترجمه اش این است: «این، پسری موفق است.»

در تمرین اول از دانش آموز خواسته شده است که در یک کلمه به جمله های پرسشی پاسخ داده شود. اگر دانش آموز در آزمون های شفاهی و کتبی نیز به همین گونه جواب داد؛ نمره کامل می گیرد. اما می توان پاسخ کامل را نیز نوشت تا تمرین تقویت گردد.

تمرین دوم تقویت مهارت قرائت و ترجمه است.

تمرین سوم تقویت شناخت معنای کلمه است.

تمرین چهارم جدول کلمات متقاطع است که دارای رمز «الصلاة عمود الدين» می باشد.^۱

کلمات درس های قبلی برای یادآوری در این جدول مورد سؤال واقع شده اند.

درس دوم لا اقل باید در سه جلسه تدریس شود.

دانش افزایی برای دبیر (نه برای دانش آموز)

۱- فرق «هَلَّ» و «أَ» در کتاب تدریس نشده است؛ زیرا دانستن آن، ضرورت ندارد.

فرق هَلْ با أَ :

الف) هَلْ در جمله دارای فعل منفی نمی آید.

مثلاً سؤال نمی شود : هل لا تَسْمَعُ؟ یا هل ما سَمِعْتَ؟ بلکه سؤال می شود :

أَلَا تَسْمَعُ؟ یا أَمَا سَمِعْتَ؟

أَمَا حرف استفهام «أَ» بر سر فعل مثبت و منفی هر دو می آید. أَ جَاءَ الْمَعْلَمُ؟ أَمَا جَاءَ الْمَعْلَمُ؟

۱- عن ابی جعفر علیه السلام قال : الصلاة عمود الدين، مثلها كمثل عمود الفسطاط إذا ثبت العمود ثبتت أوتاد الأطناب، وإذا مال العمود

وانكسر لم يثبت وتد ولا طناب.

امام باقر علیه السلام فرمود : نماز ستون دین است، مثل آن همانند ستون خیمه است که وقتی استوار باشد میخ ها و طناب ها

پارجاست، و هرگاه ستون آن کج و شکسته شود هیچ کدام از آنها استوار نمی مانند. (بخاری، ج ۸۲، ص ۲۱۸)

- ۲- «جَزَاء» از اضداد است دو معنای کیفر و پاداش هر دو را دارد.
- ۳- «جُلُوس» مصدر ثلاثی مجزّد از «جَلَسَ» است و در برابر آن «قَامَ» قرار دارد. «فَعَعَدَ» و «جَلَسَ» مترادف اند.
- ۴- «جُنْدِيّ» برگرفته از واژه فارسی «گندی» است.
- ۵- «رُمان» اسم جنس به معنای «انار» است و واحد آن «رُمانه» و جمع آن «رُمانات». (ضمناً رُمانه به معنای نارنجک نیز هست.)
- ۶- همزة «امرئ» هنگام معرفه شدن به ال واجب است حذف شود. (المرء)
- ۷- «حَقِيبَة» سه معنا دارد: کیف، ساک و چمدان. در گویش عامیانه عربی «سَنْطَة، سَنْتَة، جَنْطَة» گفته می شود که همان «چنته» در فارسی است. در کتاب های درسی پیشین کلمه «مَحْفَظَة» می آمد؛ ولی امروزه در عربی کاربرد حقیبه بیشتر است؛ مثلاً حَقِيبَة الظَّهْر: کوله پشتی، حَقِيبَة مَدْرَسِيَّة: کیف مدرسه، حَقَائِبُ الرُّؤَايَا: چمدان های زائران. اما «مَحْفَظَة» کیف پول است که «جَرْدَان» نیز گفته می شود.
- ۸- «رُبَّ» به معنای «چه بسا» حرف جرّ است و فقط بر سر نکره می آید؛ اما اگر با «ما» بیاید و «رُبَّمَا» شود؛ بر سر معرفه نیز می آید؛ مانند: «رُبَّمَا مِثْمٌ وَقِيفٌ».
- و در آیه ﴿رُبَّمَا يَوَدُّ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْ كَانُوا مُسْلِمِينَ﴾ (سورة الحجر، آیه ۲) به تخفیف باء آمده است.
- ۹- «فَرِيَة» به معنای روستا جمع آن «فُرَى» است و مترادف با «ریف» است که جمع آن «أَرِياف» است.
- ۱۰- «لِسَان» دو معنا دارد: یکی «زبان» مانند «زبان عربی» و یکی «زبان» یعنی همان «عضو گوشتی درون دهان».^۱
- ۱۱- این کلمات همه به معنای «بله» هستند: نَعَمْ، بَلَى، إِي، أَجَل.
- در گویش حجازی «أَيَّوه» گفته می شود که مخفف «إِي وَاللَّهِ» است.
- ۱۲- «بُستان» مُعَرَّب یعنی عربی شده کلمه فارسی «بوستان» است. از آنجا که در کلمه «بوستان» التقاء ساکنین شده است؛ لذا واو حذف شده است. بُستان جای پر درخت است و در فارسی ترکیب «بو+ستان» است به معنای جای پر از بوی خوش و مترادف با باغ است.
- ۱۳- «بَيْت» مترادف با «مَنْزِل» و «دار» است. دانش آموزان واژه «دار» را در این کتاب نمی خوانند، ولی واژه «مَنْزِل» به همین معنا در کتاب به کار رفته و در فارسی نیز کاربرد دارد.

۱- امروزه به جای «اللِّسَانُ الفَارِسِيُّ» گفته می شود «اللُّغَةُ الفَارِسِيَّةُ». کلمه «لُغَة» از ریشه یونان logo گرفته شده است که در کلماتی مانند مونولوگ و دیالوگ نیز به کار می رود. (مونو یعنی یک و دیا یعنی دو) کلمات فیلسوف، جُغرافی، موسیقی نیز ریشه در زبان لاتین دارند. (فیلوسوفیا، ژئوگرافی، موسیکا)

الدَّرْسُ الثَّانِي

القسم الثاني

اهداف رفتاری

- دانش آموز در پایان بخش دوم این درس باید بتواند :
- ۱- معنای ۲۸ واژه جدید این درس را از عربی به فارسی ذکر کند.
 - ۲- مفهوم جمله های پرسشی دارای اسم استفهام «مَنْ» را تشخیص دهد.
 - ۳- به جمله های پرسشی مانند : «مَنْ هُوَ؟»؛ «مَنْ هِيَ؟»؛ «مَنْ أَنْتَ؟» و «مَنْ أَنْتِ؟» پاسخی کوتاه

دهد.

- ۴- معنا و کاربرد «لِمَنْ» را تشخیص دهد.
- ۵- به هنگام ضرورت به حکمت های خوانده شده استشهاد کند.

تحلیل درس

پنج حدیث بخش دوم درس دوم «أَنْوَارُ الْحِكْمِ» نامیده شده و به راستی که هر یک نوری از حکمت است.

۱- الْوَحْدَةُ خَيْرٌ مِنْ جَلِيسِ السُّوءِ.

تنهایی (تنها بودن) از همنشین بد بهتر است.

۲- إِنَّ حُسْنَ الْعَهْدِ مِنَ الْإِيمَانِ.

خوش پیمانی از ایمان است. خوش قولی نشانه ایمان است.

۳- حُبُّ الْوَطَنِ مِنَ الْإِيمَانِ.

دوست داشتن میهن از ایمان است. عشق به وطن نشانه ایمان است.

۴- الْعَجَلَةُ مِنَ الشَّيْطَانِ.

عجله از شیطان است.

۵- رَبُّ كَلَامٍ كَالْحُسَامِ^۱.

چه بسا سخنی مانند شمشیر باشد. (است)

در ادامه جملات حکیمانه، چند جمله برای تفهیم اسم استفهام «مَنْ» و با استفاده از چهره بزرگان کشور آمده است.

این جملات دو منظوره می باشد. منظور اصلی که بی تردید آموزش اسم استفهام است. اما در کنار آن، معرفی بزرگان و نام آوران موجب زیبایی دوچندان کتاب درسی می گردد.

تصاویر آغازین این درس مربوط به زکریای رازی، دکتر افسانه صفوی چهره ماندگار (بانوی شیمی ایران) ابوریحان بیرونی و فرنگیس حیدرپور است. فرنگیس حیدرپور نماد مبارزه زنان ایرانی در جنگ با دشمن بعثی در سال های دفاع مقدس است که با تبر به جنگ دشمن رفت.

۱- حکمت اول تا سوم از پیامبر اسلام (ﷺ) و حکمت چهارم و پنجم از امثال معروف عربی و منسوب به حضرت

علی (علیه السلام) نیز هستند.

بدانیم

از آنجا که آموزش اسم استفهام عملاً با مثال‌های متنوعی انجام شده است؛ در این قسمت به صورت کوتاه و مختصر به آن اشاره شده است.

کاربرد «مَنْ هُوَ؟» و «مَنْ هِيَ؟» در کنار «مَنْ أَنْتَ؟» و «مَنْ أَنْتِ؟» و «لِمَنْ؟» با ذکر چند مثال موجب تکمیل بحث اسم استفهام «مَنْ؟» می‌گردد.

کلمه پرسشی «مَنْ؟» در مکالمه نقش مهمی دارد. بجاست دبیر گرامی تمرینات شفاهی در این زمینه انجام دهد.

از چند دانش‌آموز بپرسد: «مَنْ أَنْتَ؟» یا «مَنْ أَنْتِ؟» و از دو دانش‌آموز بخواهد که این دو جمله را با هم مکالمه کنند.

اما در باره «لِمَنْ؟» از آنجا که هنوز ضمایر متصل تدریس نشده است، فرصت مناسبی برای این کار نیست و در جای خود این تمرین شایسته است.

التَّمارينُ

تمرین اول: تقویت تفهیم اسم استفهام «مَنْ». در کنار تبلیغ فرهنگی معرّفی بزرگان. برای سادگی کار، سؤال دوگزینه‌ای طراحی شده است.^۱

۱- تصویر اول درباره کتاب دا است. دا نام کتاب روایت خاطرات سیده زهرا حسینی است که درباره جنگ ایران و عراق و به کوشش سیده اعظم حسینی نوشته شده و انتشارات سوره مهر آن را چاپ کرده است. ایشان اهل روستای بردی پهل در استان ایلام است. این کتاب خاطرات دوره جنگ را بسیار زیبا ترسیم کرده است. این کتاب در سال ۱۳۸۷ منتشر شد و تاکنون به سه زبان انگلیسی، اردو و ترکی استانبولی ترجمه شده است.

دا، در زبان‌های کردی، لکی و لری به معنای مادر است و زهرا حسینی با برگزیدن این نام تلاش کرده تا به موضوع پایداری مادران ایرانی در طول دفاع مقدس بپردازد. این کتاب با هفتاد چاپ در کمتر از ۶ ماه رکورد تازه‌ای را در زمینه نشر کتاب در ایران ثبت کرد. همچنین در کمتر از ۶ ماه بیش از پنجاه هزار نسخه از کتاب به فروش رفت. در بیست و چهارمین نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران این کتاب به چاپ یکصد و سی و هفتم رسید. کتاب، خاطرات دو شهر بصره و خرمشهر است و سال‌های محاصره خرمشهر توسط نیروهای عراقی بخش اصلی کتاب را تشکیل می‌دهد. حسینی در آن زمان دختر هفده ساله‌ای بوده و گوشه‌ای از تاریخ جنگ را بازگو می‌کند که غالباً به اشتغال و فتح خرمشهر مربوط است. تصویر دوم مربوط به «حکیم عمر خیتام نیشابوری» است. او زاده ۲۸ اردیبهشت ۴۲۷ خورشیدی در نیشابور است. فیلسوف،

تمرین دوم و سوم : ترجمهٔ جملات دارای اسم استفهام از عربی به فارسی با همان هدفی که در تمرین نخست وجود دارد. دلیل تغییر شکل تمرین فقط رعایت تنوع است و گرنه هدف در هر دو تمرین یکی است.

تمرین سوم و چهارم : تقویت مهارت مکالمه و پاسخگویی به سؤال‌های دارای کلمهٔ پرسشی «مَنْ» است.

در تمرین اول، سوم و چهارم ترجمهٔ عبارات لازم است. همچنین در تمرین سوم باید دلیل اینکه چرا گزینهٔ اول یا دوم درست است ذکر شود. حجم تمرین کم است تا دبیر فرصت لازم را برای بررسی داشته باشد.

دانش‌افزایی برای دبیر (نه برای دانش‌آموز)

- ۱- آخ : به معنای «برادر» است و به معنای «دوست» نیز می‌آید. گاهی به معنای «همانند» است. «هذا أخو هذا.» یعنی «این همانند این است.» جمع آن «إِخْوَةٌ وَّ إِخْوَانٌ» است.
- ۲- أَنتِ : تَلْفَظُ آن شبیه «أنتی» است.
- ۳- جَوَال : به معنای تلفن همراه است. مَحْمُول و خِلْيُوتی نیز گفته می‌شود. جمع آن جَوَالَات است.

ریاضی‌دان، ستاره‌شناس و رباعی‌سرای ایرانی در دورهٔ سلجوقی است. آوازهٔ وی بیشتر به واسطهٔ نگارش رباعیاتش است که شهرت جهانی دارد. افزون بر آنکه رباعیات خیام را به اغلب زبان‌های زنده ترجمه نموده‌اند، ادوارد فیتزجرالد رباعیات او را به زبان انگلیسی ترجمه کرده است که مایهٔ شهرت بیشتر وی در مغرب‌زمین گردیده است.

یکی از برجسته‌ترین کارهای وی را می‌توان اصلاح گاه شماری ایران در زمان وزارت خواجه نظام‌الملک، که در دورهٔ سلطنت ملک‌شاه سلجوقی (۴۲۶ - ۴۹۰ هجری قمری) بود، دانست. وی در ریاضیات، علوم ادبی، دینی و تاریخی استاد بود.

تصویر سوم تصویر بانوی ورزشکار ایرانی خدیجه آزادپور که توانست نام خودش را به‌عنوان اولین دارندهٔ طلای بانوان در تاریخ بازی‌های آسیایی ثبت کند. در سال ۲۰۰۹ نخستین بار بود که یک ورزشکار زن به مدال طلا دست یافت.

تصویر دیگر مربوط به مولوی شاعر گرانقدر ایرانی است. جلال‌الدین محمد بلخی معروف به مولوی زادهٔ ۶۰۴، بلخ است. از معروف‌ترین شاعران ایرانی است که شهرت جهانی دارد و مثنوی او از پر فروش‌ترین کتاب‌های جهان است. آرامگاه او در شهر قونیه ترکیه است.

۴- حُبٌ : مصدر از فعل حَبَّ - يَحَبُّ. (دوست شد) حَبَّهٌ : او را دوست داشت. يَحَبُّ کاربرد ندارد و يُحِبُّ به کار می‌رود.

۵- سَمَاءٌ : به معنای آسمان، مؤنث و جمع آن سَمَاوَاتٌ است. اما اگر به معنی «سقف» باشد؛ مذکر می‌شود.

در قرآن به دو صورت مذکر و مؤنث آمده است. ﴿السَّمَاءُ مُنْفَطِرٌ بِهِ﴾ مزمل : ۱۸؛ ﴿إِذَا السَّمَاءُ انْفَطَرَتْ﴾ انفطار : ۱

کلمه سَمِيَّةٌ که اسم دختر است؛ مصغَر سَمَاءٌ و به معنای آسمان کوچک است.

۶- سَيِّدٌ : جمع آن «سَادَةٌ» و جمع الجمع آن «سَادَاتٌ» است. اما «سَيِّدَةٌ» خانم است و جمع آن «سَيِّدَاتٌ» می‌باشد.

۷- صَدِيقٌ : به معنای «دوست» است. اما «حَبِيبٌ» به معنای دوست از جنبه عاطفی است.

۸- لِمَنْ : معادل واژه whose در انگلیسی است و برای پرسش از مالکیت است.

در محاوره عربستان سعودی امروزه به جای آن «حَقْ مِينْ» گفته می‌شود.

۹- مَنْ : اسم استفهام به معنای «چه کسی» یا «چه کسانی» است که گاهی اسم موصول و به معنای «کسی که» می‌آید یا از ادوات شرط می‌شود و به معنای «هر کس» می‌شود. بعد از آن مفرد مذکر می‌آید؛ مثلاً هنگامی که کسی در می‌زند و نمی‌دانیم مذکر است یا مؤنث؛ سؤال می‌شود : «مَنْ هُوَ؟» یا «مَنْ يَطْرُقُ الْبَابَ؟»

در گویش حجازی «مَنْ» را «مِين» تلفظ می‌کنند؛ مثلاً در مکالمه تلفنی آن کس که گوشی تلفن را بر می‌دارد خطاب به فرد پشت خط می‌گوید : «مِين مَعَايَ؟» یعنی : «چه کسی با من است؟» (مَنْ يَكَلِّمُ مَعِي؟)

۱۰- «هُوَ» و «هِيَ» فقط برای انسان نیست و برای شیء نیز به کار می‌رود.

۱۱- «حُسَامٌ» در فارسی به کسر ح و «حِسَامٌ» خوانده می‌شود و به معنای شمشیر است. سَيْفٌ، صَارِمٌ، صَمِصَامٌ نیز معنای شمشیر دارند؛ البته سَيْفٌ معروف تر از بقیه است.

۱۲- اُسْتَاذٌ مُعَرَّبٌ یعنی عربی شده استاد است. برخی استاد را از ریشه اِسْتَادٌ می‌دانند؛ زیرا در کلاس در برابر شاگردان می‌ایستد.

همان طور که اِسْتِوَاءٌ را اُسْتَوُوا تلفظ کرده‌اند؛ اِسْتَادٌ را اُسْتَادٌ خوانده‌اند. جمع استاد در فارسی اساتید و در عربی اَسَاتِيْدَةٌ است.

الدَّرْسُ الثَّانِي

القسم الثالث

اهداف رفتاری

- ۱- معنای ۲۴ کلمه جدید این بخش را از عربی به فارسی بیان کند.
- ۲- مفهوم جمله‌های پرسشی دارای اسم استفهام «ما» را تشخیص دهد.
- ۳- به جمله‌های پرسشی دارای «ما هو؟»؛ «ما هي؟»؛ «ماذا؟» پاسخی کوتاه دهد.
- ۴- به هنگام ضرورت به احادیث خوانده شده استشهاد کند.

تحلیل درس

بنج حکمت و ضرب المثل بخش پایانی درس دوم «كُنْزُ النَّصِيحَةِ» نامیده شده است.

۱- أَفْضَلُ النَّاسِ أَنْفَعُهُمْ لِلنَّاسِ.

بهترین مردم، سودمندترین آنها برای مردم است.

برترین مردم، پرمفعت‌ترینشان برای مردم است.

۲- الْخَيْرُ كَثِيرٌ وَفَاعِلُهُ قَلِيلٌ.

خیر، بسیار است و انجام دهنده آن کم است. خیر، زیاد است و انجام دهنده اش اندک است.

۳- الْإِنْسَانُ عَبْدُ الْإِحْسَانِ.

انسان، بنده نیکی کردن است.

۴- بِلَاءُ الْإِنْسَانِ فِي لِسَانِهِ.

بلای انسان در زبانش است.

۵- سَلَامَةُ الْعَيْشِ فِي الْمُدَارَةِ^۱.

سلامت زندگی در مدارا کردن است.

در ادامه کُز النَّصِيحَةِ چهار جمله پرسشی دارای «ما» به صورت سؤال و جواب آمده است؛ تا دانش آموز با چگونگی پرسش و پاسخ در این زمینه آشنا شود. او باید بتواند این مهارت شفاهی را به دست آورد که درباره چستی شیئی سؤال کند یا به سؤال از چستی شیئی پاسخی کوتاه دهد.

اهمیت قوانین راهنمایی و رانندگی بر کسی پوشیده نیست؛ لذا در کتاب درسی در چند مورد به این موضوع پرداخته شده است. هر سال افراد بسیاری در راه‌های کشور کشته و زخمی می‌شوند. توجه دادن دانش آموز به این موضوع هر چند گذرا و کوتاه و وظیفه‌ای میهنی است. نویسندگان کتاب درسی مایل بودند متنی به این موضوع اختصاص دهند؛ اما در عربی سال اول نظر به اینکه دانش آموز در آغاز راه است و هنوز با بسیاری از ساختارهای زبانی و واژه‌ها آشنا نیست؛ لذا این کار علی‌رغم میل مؤلفان انجام نشد و در همین حد بسنده شد. لازم است معلم بداند تفسیر این دو علامت راهنمایی و رانندگی در زبان عربی در اصل این گونه است:

ممنوع الدوران إلى اليمين . ممنوع الدوران إلى اليسار .

یعنی کلمه ممنوع جلوتر می‌آید؛ اما در کتاب درسی به صورت مبتدا و خبر آمده است.

۱- حکمت اول و دوم از پیامبر اسلام ﷺ و بقیه حکمت‌های معروف عربی است.

هرچند مثال‌های مذکور برای تفهیم کلمه پرسشی «ما» در ادامه کز النصیحة آمده بود؛ اما لازم است که رسماً در این قسمت از درس درباره آن توضیح داده شود.

لازم نیست که معلّم درباره «ماذا» موشکافی کند و وارد جزئیات گردد. همین که دانش‌آموز دریابد معنای ماذا چیست؛ کافی است؛ اما در مورد «ما هو» و «ماهی» وضعیت کمی فرق دارد و باید مذکر و مؤنث بودن آنها را تشخیص دهد، ولی لازم نیست در به کارگیری زبان و در مهارت شفاهی دقیقاً آن را درست به کار بگیرد؛ زیرا در سال اول چنین چیزی هدف نیست. هدف آموزشی تشخیص دادن است نه ساختن جمله.

لازم است دانش‌آموز بداند استعمال کلمات «هو» و «هی» در «ما هو» و «ماهی» ضرورت ندارد و کلمه پرسشی بدون وجود «هو» و «هی» نیز رسا است. «ما هو» و «ماهی» بیشتر در عربی امروزی کاربرد دارد و فرقی بین «ما هو اسمُک؟» و «ما اسمُک؟» نیست؛ جزاینکه در اولی نوعی تأکید وجود دارد.

در تمرین اول کاربرد کلمه پرسشی «ما» در قالب چند تمرین متنوع بررسی شده است. لازم نیست که حتماً پاسخ کامل داده شود.

در تمرین دوم دانش‌آموز با ترجمه جمله‌های پرسشی و پاسخ آنها آشنا می‌شود.

در تمرین سوم تمام کلمات متضادی را که تاکنون خوانده است یکجا ملاحظه می‌کند. برای تسهیل آموزش کلمات متضاد در گوشه‌ای آمده است و انتظار می‌رود در امتحانات نیز همین روش انجام گیرد تا آموزش و ارزشیابی تسهیل شود و شیوه‌ای جزاین مردود است؛ یعنی نباید معلّم از دانش‌آموز بخواهد کلمه متضاد را از حافظه خودش استخراج کند؛ مثلاً چنین سؤالی مورد تأیید نیست. متضاد این کلمات را بنویسید: صَعْبٌ ≠ غَالِيَةٌ ≠

تمرین چهارم: هدف آموزشی یافتن مؤنث چند کلمه است که این بار نیز مانند تمرین قبلی، پاسخ‌ها در برابر چشم دانش‌آموز قرار گرفته است تا او در پاسخ دادن با مشکل مواجه نگردد. در حقیقت این تمرین‌ها بر اساس دانش‌آموزی متوسط تنظیم شده است و دانش‌آموز بسیار قوی مدّ نظر نیست. این تمرین در نوع خود، تمرین بسیار مناسبی برای یادگیری مذکر و مؤنث است که در مناسب‌ترین جا از کتاب آمده است.

تمرین پنجم: هدف تقویت مهارت کاربرد واژگان است. از آنجا که هدف تسهیل آموزشی و ارزشیابی است؛ لذا سؤال، دو گزینه‌ای طرح شده است.

دانش افزایی برای دبیر (نه برای دانش آموز)

- ۱- اُمّ: به معنای مادر و جمع آن اُمّهات و اُمّات است.
﴿وَإِذْ أَنْتُمْ أَجِنَّةٌ فِي بُطُونِ أُمَّهَاتِكُمْ﴾؛ (نجم: ۳۲)
و آن گاه که شما جنین هایی در شکم های مادراتان بودید.
«اُمّات» برای حیوانات به کار می رود.
- ۲- دَوْران: مصدر از فعل دارَ (چرخید)، یدورُ، دَوْرًا و دَوْرانًا است.
- ۳- عَبَدَ: به معنای بنده و برده است. چند جمع مکسر دارد: عِبَاد، عَبُدْ، أَعْبُدْ؛ اَمَّا عِبَادُ از همه معروف تر است.
- ۴- عَيْشٌ: مصدر از فعل عَاشَ (زندگی کرد)، يَعِشُ، عَيْشًا، مَعِيشَةً، مَعِيشًا و عَيْشَةً است.
در گویش مصری به معنای نان (خُبْز) نیز می آید.
- ۵- مُدَارَاةٌ: در فارسی حرفه از انتهای آن حذف شده است. مانند «مُدَاوَاة» که آن نیز مداوا شده است.
(دازی، یُداری، مُدَارَاةٌ)
- ۶- مِئْصَدَةٌ: جمع آن «مناضد» است. امروزه واژه «طاوله» نیز به جای آن به کار می رود که معرّب ایتالیایی است.
- ۷- یَسَارٌ: با کلمه «شمال» مترادف است. در قرآن کریم «أَصْحَابُ يَمِينٍ» در برابر «أَصْحَابُ شِمَالٍ» آمده است. گاهی «أَيْسَرٌ» و «يُسْرَى» نیز به کار می رود.
- ۸- يَمِينٌ: به معنای «راست» است و به صورت های «أَيْمَنٌ» و «يُمْنَى» نیز به کار رفته است.
جالب است بدانید «بِنیامین» یک اسم عبری است مرکب از «بِن» + یامین: راست؛ یعنی: پسری که همچون دست راست پدرش است.
- ۹- «نِسَاءٌ» جمعی است که مفرد از جنس خودش ندارد. «إِمْرَأَةٌ» نیز مفردی است که جمع از جنس خودش ندارد.
دو کلمه نِسْوَةٌ و نِسْوَانٌ نیز به معنای «زنان» هستند.
- ۱۰- «أَفْضَلُ» در صورتی که با «مِنْ» بیاید به معنای «بهتر» است. أَنْتَ أَفْضَلُ مِنْهُ. تو از او بهتر هستی.
اگر دو طرف مقایسه مؤنث باشند باز هم وزن أفعال به کار می رود، نه فَعْلَى؛ مثال:
فَاطِمَةُ أَفْضَلُ مِنْ زَهْرَاءَ.

الدَّرْسُ الثَّلَاثُ

القسم الأول

اهداف رفتاری

- دانش‌آموز در پایان این بخش باید بتواند :
- ۱- معنای ۲۲ کلمه جدید این درس را از عربی به فارسی بیان کند.
 - ۲- مفهوم جمله‌های پرسشی دارای اسم استفهام «أین» را تشخیص دهد.
 - ۳- به جمله‌های پرسشی دارای «أین» پاسخی کوتاه دهد.
 - ۴- در پاسخ به جملاتی که در آنها «مِنْ أین» به کار رفته است پاسخی مناسب دهد.
 - ۵- به هنگام ضرورت به حکمت‌های خوانده شده استشهاد کند.

تحلیل درس

پنج حدیث این بخش از درس سوم «الْحِكْمُ النَّافِعُ» نامیده شده و به راستی که هر یک حکمتی سودآور است.

۱- الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ.

کارها به نیت هاست. اعمال، بسته به نیتها است. کارها به نیتها بستگی دارد. (اصل این حدیث إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ. است. به معنای کارها فقط به نیت هاست.)

۲- عَلَيْكَ بِمُدَارَاةِ النَّاسِ.

بر تو لازم است که با مردم مدارا کنی. باید با مردم مدارا کنی.

۳- حُسْنُ الْخُلُقِ نِصْفُ الدِّينِ. (الْخُلُقُ وَالْخُلُقُ هِرْ دُو دَرَسْت اَسْت)

خوش اخلاقی نیمی از دین است.

۴- الْجَنَّةُ تَحْتَ أَقْدَامِ الْأُمَّهَاتِ.

بهشت زیر پای مادران است.

۵- يَدُ اللَّهِ مَعَ الْجَمَاعَةِ^۱.

دست خدا با جماعت است. دست خدا با گروه است.

(به صورت يَدُ اللَّهِ عَلَى الْجَمَاعَةِ. نیز به کار رفته است.)

بعد از پنج جمله «الْحِكْمُ النَّافِعُ» تعداد نه جمله پرسشی در ارتباط با «أَيْنَ» آمده است که در پاسخ به هر کدام از آنها یکی از جهتها به کار رفته است. در اینجا دانش آموز همانند ترجمه حکمتها عمل می کند باید بخواند و ترجمه کند. جملات احادیث، ارزشی و دارای بار معنایی اند. اما در بخش دوم جملات دارای بار آموزشی اند و هدف پرورش مهارت های چهارگانه زبانی خواندن، شنیدن، گفتن و نوشتن است. در یکی از عبارتها نام خلیج فارس به صورت الْخَلِيجِ الْفَارِسِيِّ آمده است تا دانش آموز با تلفظ عربی نام «خلیج فارس» آشنا شود. جمله های طراح شده در این قسمت از درس، دانش آموز را علاوه بر آشنایی با کلمه پرسشی «أَيْنَ» با کلماتی مانند: فَوْقَ، تَحْتَ، أَمَامَ، خَلْفَ (وَرَاءَ)، جَنْبَ، عِنْدَ، حَوْلَ، بَيْنَ، فِی، عَلَى، عَلَى الْيَمِينِ، عَلَى الْيَسَارِ، هُنَا وَ هُنَاكَ آشنا می کند.

۱- حکمت اول تا چهارم از پیامبر اسلام ﷺ و حکمت پنجم از حضرت علی (ع) است.

بدانیم

دانش آموز به کمک جملات درس به اندازه کافی با کلمه پرسشی «أین» و متعلقاتش آشنا شده است. در این قسمت از درس، به طور کوتاه و مختصر اشاره ای به موضوع درس شده است. یادگیری این قسمت از درس، تنها با قرائت و ترجمه عبارات و با تمرین های شفاهی امکان پذیر است و ابهامی وجود ندارد.

موضوع دوم در حقیقت مطلبی جدید نیست و همان آموزش «أین» است. اما نظر به اهمیت این جمله، مستقلاً به آن پرداخته شده است.

موضوع سوم نیز از آنجا که در امثال و حکم و احادیث بسیار کاربرد دارد، درباره آن مطلبی مستقل آمده است. در عربی سال دوم هر جا فعل امر لازم باشد، می توان از اصطلاح علیک به استفاده کرد؛ زیرا فعل امر از اهداف عربی سال سوم است و استفاده از فعل امر در متون و عبارات اجتناب ناپذیر است. به کمک این اصطلاح این مشکل حل می شود.

التَّمارینُ

تمرین اول: در حقیقت بین هدف آموزشی تمرین اول و دوم فرقی نیست. در اینجا فقط یک تنوع در طراحی تمرین صورت گرفته است.

تمرین دوم: دانش آموز به کمک تصویری بزرگ باید به نه سؤال پاسخ دهد. به تصویر توجه می کند و پاسخ سؤالات را می یابد.

تمرین سوم: باز هم این تمرین در حقیقت ادامه تمرین اول و دوم است. اما در اینجا پرسش و پاسخ ترجمه می شود؛ تا دانش آموز بتواند با شیوه صحیح مکالمه آشنا شود.

درس سوم باید در دو جلسه تدریس شود.

دانش افزایی برای دبیر (نه برای دانش آموز)

- ۱- أَقْدَام : جمع «قَدَم» است و «قَدَم» گاهی به معنای «رِجْل» است.
در «كُرَّةُ الْقَدَم» به معنای «فوتبال» این کلمه وجود دارد.
قَدَم مذکر و مؤنث است.
- ۲- أَمَامَ : ۱ به معنای جلو، روبه‌رو، مقابل و از اسماء دائم الاضافه است.
ضد آن «خَلْف» یا «وَرَاء» است.
«أَمَامَكَ» کلمه تحذیر و تبصیر است به معنای «إِحْدَرْ» : برحذر باش.
- ۳- بَقَرَةٌ : گاو است؛ اما در اصل «بَقْر» اسم جنس به معنای «گاو» است و واحدش «بَقْرَةٌ» است که غالباً به معنای «گاو ماده» کاربرد دارد. جمع «بَقَر»، أَبْقَار یا أَبْقَر است.
«بَقَرَات» جمع بَقَرَةٌ است. «تَوْر» گاو نر است.
- ۴- سَفِينَةٌ : به معنای «کشتی» جمع آن «سُفُن و سَفَائِن» است.
امروزه به آن «باخِرة» نیز گفته می‌شود.
«مَرَكَب، جَارِيَةٌ و فُلُك» نیز به معنای «کشتی» به کار رفته است. ۲
- ۵- فَوْق : ظرف مکان و دائم الاضافه به معنای «بالای» است. با «عَلَى» فرق دارد.
«عَلَى» آن است که مثلاً کتابی روی میزی و با آن مُمَاس باشد؛
ولی در «فَوْق» هم می‌تواند مُمَاس باشد و هم می‌تواند بر فراز آن شیء باشد.
- ۶- نَافِذَةٌ و «شُبَّانِك» هم معنا هستند. جمع «نَافِذَةٌ»، «نَوَافِذ» و جمع «شُبَّانِك»، «شُبَّانِيك» است.
- ۷- «وَرَاء» و «خَلْف» مترادف اند و با «أَمَام» متضادند.
- ۸- «هُنَاك» به معنای «آنجا» و «هُنَا» به معنای «اینجا» است.
- ۹- يَد : دست یا کف دست، مؤنث است.
لام الفعل آن محذوف و در اصل «يَدِي» بوده است.
مثنای آن «يَدَانِ» است.
جمع آن «أَيْدِي» و جمع الجمع آن «أَيْدِي» است. «الْأَيْدِي» بیشتر به معنای «نعمت‌ها» است.
- ۱۰- تَحَتَّ : ظرف دائم الاضافه است و گاهی مضافٌ إليه آن حذف می‌شود. (جَاءَ مِنْ تَحْتُ).
متضاد آن «فَوْق» است.

۱- در گویش‌های عربی به جای آن قَدَام به کار می‌رود. (رُخ قَدَام یعنی برو جلو).

۲- أُسْطُول (یونانی مَعْرَب) نیز به معنای ناوگان است. أُسْطُول حَرَبِيّ : ناوگان جنگی

الدَّرْسُ الثَّلَاثُ

القسم الثاني

اهداف رفتاری

- دانش آموز در پایان این بخش باید بتواند :
- ۱- معنای ۳۰ کلمه جدید این درس را از عربی به فارسی بیان کند.
 - ۲- عددهای یک تا دوازده را از حفظ بر زبان آورد.
 - ۳- معنای جمله‌های پرسشی ساده دارای اسم استفهام «کَمْ» را بگوید.
 - ۴- به جمله‌های پرسشی دارای «کَمْ؟» پاسخی کوتاه دهد.
 - ۵- به هنگام ضرورت به حِکَم خوانده شده استشهاد کند.

تحلیل درس

سه حدیث بخش دوم درس سوم «الْمَوَاعِظُ الْعَدَدِيَّةُ» نامیده شده و در هر کدام به مناسبت اینکه موضوع درس دربارهٔ عددهای اصلی است عددی آمده است.

عددهای یک تا دوازده تدریس شده است. این عددها برای معهود مذکر تدریس شده‌اند.

۱- واحد	۲- اِثْنَانٍ
۳- ثَلَاثَةٌ	۴- أَرْبَعَةٌ
۵- خَمْسَةٌ	۶- سِتَّةٌ
۷- سَبْعَةٌ	۸- ثَمَانِيَةٌ
۹- تِسْعَةٌ	۱۰- عَشْرَةٌ
۱۱- أَحَدَ عَشَرَ	۱۲- إِثْنَا عَشَرَ

تدریس عددها فقط به همین شکل باید صورت بگیرد؛ مثلاً عدد سه به صورت ثَلَاثَةٌ آموزش داده می‌شود و نباید شکل ثلاث را توضیح داد. دانش‌آموز هیچ احتیاجی به دانستن فرق ثلاث و ثَلَاثَةٌ در سال اول ندارد.

نباید از کلماتی در تدریس یا ارزشیابی استفاده کرد که نیاز به استفاده از شکل ثلاث، أربع، خمس ... و عشر پیدا شود.

همچنین مبحث تطابق عدد و معهود از اهداف کتاب درسی نیست. نباید هیچ اشاره‌ای به ویژگی‌های معهود شود. اینکه ترجمهٔ «سه مرد» می‌شود ثَلَاثَةٌ رِجَالٍ و «سه زن» می‌شود ثَلَاثُ نِسَاءٍ از اهداف کتاب نیست. در حقیقت چنین بحثی از سخت‌ترین مباحثی است که دانشجوی زبان عربی با آن مواجه است و بدیهی است که دانستن این مطلب برای دانش‌آموز سال اول مطلقاً لازم نیست. ادیبی عرب می‌گوید: فِي التَّحْوِيلِ لَا يَقْهَرُنِي إِلَّا تَفَاصِيلُ الْعَدَدِ.

دربارهٔ اولین تصویر که سؤال از چهار قل در قرآن است لازم به ذکر است که سورهٔ جن نیز با قل شروع شده است. ﴿قُلْ أَوْحِيَ إِلَيَّ أَنَّهُ اسْتَمَعَ نَفَرٌ مِّنَ الْجِنِّ...﴾ اما اینکه به جای پنج قل، چهار قل می‌گویند به این دلیل است که در روایتی آمده که این چهار قل خاصیت دفع بلا دارند.

بدانیم

ظاهرِ عددهای بالا گاهی تغییراتی دارد که دانستنِ علتِ آنها فعلاً ضرورت ندارد. مثلاً گاهی حرف «ة» در ثلاثه تا عَشْرَة حذف می‌شود. (ثلاث، أَرْبَع، خَمْس ...). لازم نیست از این مورد سؤال یا تمرینی طُرّاحی گردد.

دانش آموزی که عددهای سه تا نه را حفظ است؛ در حقیقت عددهای سیزده تا نوزده را نیز به آسانی می‌داند؛ زیرا ۱۳ تا ۱۹ همان ۳ تا ۹ است که در انتهای خود جزء (عَشْرَة) را اضافه دارد. (ثلاثة عَشْر، أربعة عَشْر، خمسة عَشْر ... تسعة عَشْر) اما ۱۳ تا ۱۹ جزء آموزش نیست.

کلمه پرسشی «کَمْ» برای پرسش از عدد و مقدار به کار می‌رود؛ مثال:

كَمْ شَخْصاً جَنَّبَ الْبَحْرَ؟ - عَشْرَةُ اشْخَاصٍ.

همین که دانش آموز معنای «کَمْ» را می‌داند کافی است. اِعراب کلمه بعد از «کَمْ» مورد نظر نیست. در انتهای درس سوم همه کلمات پرسشی در یک جدول آماده است؛ تا دانش آموز در یابد هدف آموزشی اصلی این سه درس چه بود.

التَّمارينُ

تمرین اول: هدف حفظ عددهای اصلی یک تا دوازده در شکل عام (مذکّر) است.

تمرین دوم: آشنایی با جمله‌های پرسشی دارای اسم استفهام «کَمْ» و «عددهای اصلی» است.

تمرین سوم: ترجمه جملاتی که در اجزای آن کلمه پرسشی «کَمْ» و نیز عدد به کار رفته است؛ به منظور تقویت توان مکالمه دانش آموز.

دانش افزایی برای دبیر (نه برای دانش آموز)

- ۱- عدد یک و دو صفت برای معدود خودشان هستند و نوعی تأکیدند. در حقیقت نبودن آنها آسیبی به فهم معنا وارد نمی‌سازد.
جاءَ رَجُلٌ وَّاحِدٌ. جاءتْ امْرَأَةٌ وَّاحِدَةٌ. جاءَ رَجُلَانِ اثنانِ. جاءتْ امْرأتانِ اثنتانِ.
- ۲- معدود عددهای سه تا ده جمع است و مجرور.

منال : خَمْسَةُ أَوْلَادٍ . خَمْسُ بَنَاتٍ . سِتَّةُ فَلَاحِينٍ . سِتُّ فَلَاحَاتٍ .

۳- معدود ۱۱ تا ۹۹ مفرد و منصوب است.

﴿إِذْ قَالَ يُوسُفُ لِأَبِيهِ يَا أَبَتِ إِنِّي رَأَيْتُ أَحَدَ عَشَرَ كَوْكَبًا وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ رَأَيْتُهُمْ لِي سَاجِدِينَ﴾

یوسف : ۴ .

برای یادگیری بهتر بحث عدد و معدود به کتاب «اعداد در زبان عربی» چاپ انتشارات مدرسه

مراجعه کنید.

در این کتاب درباره اعداد اصلی و ترتیبی و متعلقات آنها توضیحاتی مفصل آمده است.

۴- بَحْرٌ : دریا. جمع آن بِحَارٌ، أَبْحُرٌ و بُحُورٌ

۵- بَدَايَةٌ : آغاز. متضاد آن نِهَایَةٌ است. (بَدَايَةٌ = ابتداء)

۶- مُصْحَفٌ : به معنای کتاب است و بر قرآن کریم اطلاق شده است.

۷- نَارٌ : آتش. جمع آن نِیرَانٌ است.

۸- وَجَعٌ : درد. مترادف با أَلَمٌ. جمع آن أَوْجَاعٌ است. در گویش‌های عربی به صورت وَجَعٌ

یَوْجَعٌ (درد گرفت) به کار می‌رود و معادل تَأَلَّمَ در فصیح است. الِوَجَعُ و وَجَعٌ عربی فصیح است که در

گویش‌های عربی نیز به همین گونه به کار می‌رود.

۹- وَجْهٌ : صورت. جمع آن وُجُوهُ و أَوْجُهُ است.

الدَّرْسُ الرَّابِعُ

اهداف رفتاری

دانش آموز در پایان این بخش باید بتواند :

- ۱- معنای ۱۸ کلمه جدید این درس را از عربی به فارسی بداند.
- ۲- به زبان عربی سلام کند، احوالپرسی کند و خدا حافظی نماید.

تحلیل درس

از درس چهارم آموزش مکالمه عربی شروع شده است. در درس اول تا سوم این کار قابل اجرا نبود؛ زیرا دانش آموز در آغاز راه است و کلمات چندانی از زبان عربی نمی‌داند. اما از درس چهارم به بعد، به تدریج با مکالمه عربی آشنا می‌شود.

– السَّلَامُ عَلَیْكَ . – وَ عَلَیْكَ السَّلَامُ وَ رَحْمَةُ اللَّهِ وَ بَرَكَاتُهُ .

– صَبَاحُ الْخَيْرِ . صَبِحَ بِه خَيْرِ . – صَبَاحُ النَّوْرِ . صَبِحَ بِه خَيْرِ . (صَبَاحُ الْخَيْرِ نِيز دَرَسْتِ اسْتِ .)

– كَيْفَ حَالُكَ؟ حَالِ شِمَا چَطُورِ اسْتِ؟ – اَنَا بِخَيْرٍ وَ كَيْفَ أَنْتَ؟ خُوبِم . شِمَا چَطُورِ؟

– اَنَا بِخَيْرٍ . مِنْ أَيْنَ أَنْتَ؟ خُوبِم . كَجَائِي هَسْتِي؟

– اَنَا مِنْ إِيْرَانَ وَ مِنْ أَيْنَ أَنْتَ؟ مِنْ اَهْلِ إِيْرَانَ هَسْتِم وَ شِمَا كَجَائِي هَسْتِي؟

– اَنَا مِنْ الْعِرَاقِ . هَلْ أَنْتَ مِنْ مَشْهَدٍ؟ مِنْ اَهْلِ عِرَاقِ هَسْتِم . أَيَا شِمَا اَهْلِ مَشْهَدِ هَسْتِي؟

– لا . اَنَا مِنْ مَازَنْدَرَانَ فِي شَمَالِ إِيْرَانَ . نَهْ مِنْ اَهْلِ مَازَنْدَرَانَ دَرِ شَمَالِ إِيْرَانَ هَسْتِم .

– وَ اَنَا مِنْ الْبَصْرَةِ فِي جَنُوبِ الْعِرَاقِ . وَ مِنْ اَهْلِ بَصْرَه دَرِ جَنُوبِ عِرَاقِ هَسْتِم . – مَا اسْمُكَ؟

اسم شما چیست؟

– اِسْمِي سَمِيْرٌ وَ مَا اسْمُكَ؟ اِسْمِ مِنْ سَمِيْرِ اسْتِ وَ اِسْمِ شِمَا چِيسْتِ؟ – اِسْمِي حَمِيْدٌ . اِسْمِ

من حمید است.

– اَيْنَ اسْرْتُكَ؟ خَانُوَادَهْ اَتِ كَجَا هَسْتِنْدِ؟

– هُمْ جَالِسُونَ هُنَاكَ . ذَلِكَ أَبِي وَ تِلْكَ أُمِّي . اَنهَا اَنجَا نَشِسْتَهْ اِنْدِ . اَن پَدْرَمِ وَ اَن مَادْرَمِ

است.

ذَلِكَ جَدِّي وَ تِلْكَ جَدَّتِي . اَن پَدْرَبَزْرَگَمِ وَ اَن مَادْرَبَزْرَگَمِ اسْتِ .

– اَيْنَ فُنْدُقُكُمْ؟ هَتَلِ شِمَا كَجَاسْتِ؟

– فِي نَهَائِيْ هَذَا الشَّارِعِ . دَرِ اَخْرَ اَيْنِ خِيَابَانِ اسْتِ .

– كَمْ يَوْمًا أَنْتُمْ فِي كَرْبَلَا؟ – ثَلَاثَةٌ أَيَّامٍ . چِنْدِ رُوزِ شِمَا دَرِ كَرْبَلَا هَسْتِيْدِ؟ – سَهْ رُوزِ

– مَنْ هَذَا الْوَلَدُ؟ اَن پَسْرِ كَيْسْتِ؟ – هُوَ اَخِي . اُو بَرَادْرَمِ اسْتِ .

– مَا اسْمُهُ؟ اِسْمِ اُو چِيسْتِ؟ – اِسْمُهُ جَعْفَرٌ . اِسْمِ اُو جَعْفَرِ اسْتِ .

– فِي أَمَانِ اللَّهِ . خِدَا حَافِظٌ – اِلَى اللِّقَاءِ . مَعَ السَّلَامَةِ . بِه اَمِيْدِ دِيْدَارِ . بِه سَلَامَتِ .

در مکالمه بالا علاوه بر مفاهیم جدید آنچه را دانش آموز در درس دوم و سوم و در مبحث

حروف و اسماء استفهام خوانده است در اینجا دوره می‌کند. سلام کردن، احوالپرسی، پرسش از اصالت، نحوه آشنایی و پرسیدن نام، خداحافظی کردن و نگاهی به درس دوم و سوم اهداف آموزشی این متن را تشکیل می‌دهد. در این مکالمه سعی مؤلفان این بوده است که حتی الامکان متن خیلی طولانی نشود.

بدانیم

هدف آموزشی درس نهم آموزش یک مکالمه ساده است که در لابه‌لای آن آموخته‌های دروس اول تا سوم بازآموزی می‌گردد.

التَّمارينُ

تمرین اوّل : هدف درک مطلب است.

تمرین دوم : هدف تقویت مهارت مکالمه در دانش آموز است.

تمرین سوم : هدف تقویت مهارت واژه‌شناسی است.

دانش‌افزایی برای دبیر (نه برای دانش‌آموز)

- ۱- أَب : پدر. جمع آن آباء است. گاهی به جای «یا اَبی» به صورت «یا أَبَت» می‌شود. «أب» از اسماء خمسّه است که در حالتِ رفع اَبو در حالت نصب اَبا و در حالت جرّ اَبی می‌گردد. اصل این کلمه «أَبُو» است که واو آن بنا بر تخفیف حذف شده است.
- ۲- أُسْرَة : خانواده. با عائله هم معناست. جمع آن «أُسْر» است.
- ۳- جِوار : گفت و گو. جمع آن جِوارات است. مصدر دوم باب مفاعلة است. (حَاوَرَ، يُحَاوِرُ، مُحَاوَرَةً و جِواراً)
- ۴- كَيْفَ : چطور، چگونه.

برای استفهام حقیقی به کار می‌رود. کَيْفَ ناصِرٌ؟
و برای استفهام غیر حقیقی نیز به کار می‌رود. ﴿كَيْفَ تَكْفُرُونَ بِاللَّهِ﴾
هرگاه بعد از آن اسم معرفه یا افعال ناقصه باشد، «کیف» نقش «خبر مقدم» دارد؛ مثال: کَيْفَ
إِسْمَاعِيلُ؟ و کیف کان الجوّ؟
و اگر بعد از آن فعل تام باشد، «کیف» نقش حال را می‌گیرد؛ مثال: کیف جاء ناصِرٌ؟

الدَّرْسُ الْخَامِسُ

اهداف رفتاری

- دانش‌آموز در پایان این درس باید بتواند :
- ۱- ۲۷ کلمه جدید این درس را معنا کند.
 - ۲- هر یک از صیغه‌های «فَعَلْتُ» و «فَعَلْتَ» و «فَعَلْتِ» را ترجمه کند.
 - ۳- دو فعل «انجام دادم» و «انجام دادی» را در فارسی و عربی مقایسه کند.
 - ۴- جمله‌های ساده دارای «فعل ماضی معادل اول شخص مفرد فارسی» را از عربی به فارسی ترجمه کند.
 - ۵- جمله‌های ساده دارای «فعل ماضی معادل دوم شخص مفرد فارسی» را از عربی به فارسی ترجمه کند.
 - ۶- مکالمه‌ای ساده در حد کاربرد چند کلمه استفهامی را انجام دهد.

تحلیل درس

اگرچه این درس با یک متن شروع شده، ولی علاوه بر تقویت مهارت ترجمه، هم زمان هدف دیگری را نیز تعقیب می‌کند که آموزش مکالمه است. گفت‌وگو در بازار بزرگ نجف (سوقُ النجفِ الکبیرِ) انجام می‌شود. کلمات پرکاربرد در بازار در متن گنجانده شده است. پس از پایان مکالمه، دو جمله مصور برای آموزش فعل ماضی معادل اول و دوم شخص مفرد فارسی طراحی شده است. هرچند در متن درس نیز عملاً این هدف گنجانده شده است.

هدف آموزشی درس در یک جدول طراحی شده است.
هدف یادگیری معادل دو جمله فارسی «من انجام دادم.» و «تو انجام دادی» در عربی است.

تمرین اول: توانایی تشخیص فعل ماضی در جمله‌های کوتاه و ساده و ترجمه آنها از عربی به فارسی.
تمرین دوم: توانایی تشخیص فعل مناسب در جمله عربی با توجه به قرائن.
تمرین سوم: تقویت ذخیره واژگانی دانش آموز به وسیله حل جدول کلمات متقاطع دارای رمز «طَلَبُ الْعِلْمِ فَرِيضَةٌ.» که سخنی از پیامبر اسلام ﷺ است.
در هر سه تمرین، تکرار کلمات مهم دروس قبل از اهداف است. به ویژه در تمرین سوم برخی واژه‌ها که در دروس قبل کمتر تکرار شده تحت پوشش قرار گرفته‌اند.

دانش‌افزایی برای دبیر (نه برای دانش‌آموز)

- ۱- «أَخَذَ» سه معنا دارد: گرفت، برداشت و بُرد؛ مثال:
خُذْنِي مَعَكَ: مرا با خودت ببر. خُذْ بِيَدِي: دستم را بگیر. خُذْ حَقِيبَتَكَ: کیفیت را بردار.
- ۲- «اشْتَرَى: خرید» در مقابل «باع: فروخت» است. مصدر آن «اشْتَرَاء» است که اغلب «شراء» جایگزین آن می‌شود.
- ۳- «سِرْوَال» معرّب کلمه فارسی «شلوار» است.
«بَنْطَلُون» نیز به معنای «شلوار» است که معرّب ایتالیایی است؛ اما از آنجا که «سِرْوَال» ریشه قرآنی دارد؛ ترجیح داده شد واژه «سِرْوَال» بیاید.
البته در قرآن سَرَايِل آمده که جمع سِرْبَال است.
سوره ابراهیم، آیه ۵۰: ﴿سَرَايِلُهُمْ مِّنْ قَطْرَانَ وَتَعَسَىٰ وُجُوهُهُمْ النَّارُ﴾؛ جامه‌هایشان از قطران (روغن تند بدبوی قابل اشتعال) است و آتش چهره‌هایشان را فرو پوشانده است.
- ۴- جمع «سوق»، «أسواق» است؛ اما «سوق» به معنای «راندن» و «رانندگی کردن» است.
- کلمه سُوْق sooq به معنای بازار را برخی اشتباهاً سَوَق sawq تلفظ می‌کنند.
همین اشتباه در مورد حِينِ hina و عِيدِ id نیز صورت می‌گیرد.
- ۵- کلمه «عِبَاءة» در محاورات «عِبَاية» تلفظ می‌گردد.
- ۶- «عَلَم» و «رَاية» مترادف‌اند.
- ۷- جمع «فُستَان»، «فَسَاتين» است و معرّب فارسی است.
- ۸- جمع «قَمِيص»، «قُمَصَان» یا «أَقْمِصَة» است.
- ۹- «مَلَابِس» و «ثِيَاب» مترادف‌اند. «مَلَابِس» جمع «مَلْبَس» است.

الدَّرْسُ السَّادِسُ

اهداف رفتاری

- دانش‌آموز در پایان این درس باید بتواند :
- ۱- ۳۱ کلمهٔ جدید این درس را از عربی به فارسی معنا کند.
 - ۲- یک متن کوتاه عربی را به فارسی ترجمه کند.
 - ۳- فعل‌های ماضی را در جمله تشخیص دهد.
 - ۴- جمله‌های سادهٔ دارای «فعل ماضی معادل سوم شخص مفرد فارسی» را از عربی به فارسی ترجمه کند.

تحلیل درس

در نیمه دوم کتاب مؤلفان شیوه را تغییر داده اند. اکنون دیگر می توان متن های کوتاه آورد. این کار در نیمه اول کتاب امکان پذیر نبود. اینک دانش آموز بیش از صد کلمه می داند و با ساختار زبان عربی آشنا شده است. در دل متن مجدداً احادیثی آمده است. این شیوه یادآور روش آغازین کتاب است. اما این بار نگاشت کتاب زیباتر و بهتر انجام شده است. متن «الجملات الذهبية» به گونه ای تنظیم شده که افعال پر کاربرد ماضی داشته باشد. فعل های به کار رفته بر مبنای پر کاربردترین فعل های زبان عربی است. امثال به کار رفته نیز سراسر حکمت و پند هستند.

كَانَ يَأْسِرُ مَعَ أَصْدِقَائِهِ فِي الْمَدْرَسَةِ. رَجَعَ يَأْسِرٌ إِلَى الْبَيْتِ بَعْدَ الظُّهْرِ. هُوَ طَرَقَ بَابَ الْمَنْزِلِ. سَمِعَتْ أُمُّهُ صَوْتَ الْبَابِ ثُمَّ ذَهَبَتْ وَفَتَحَتِ الْبَابَ وَسَأَلَتْهُ: يَأْسِرُ هَمْرَاهُ دُوسْتَانَش بُوْد.

آنها در مدرسه بازی کردند. یاسر بعد از ظهر به خانه برگشت. او به در خانه زد. مادرش صدای در را شنید؛ سپس رفت و در را باز کرد و از او پرسید:

الأم: «كَيْفَ حَالُكَ؟» الْوَلَدُ: «أَنَا بِخَيْرٍ.» مادر: حالت چطور است؟ پسر: من خوبم.

الأم: «مَا هِيَ وَاجِبَاتُكَ؟» مادر: تکالیفت چیست؟

يَأْسِرٌ: «حَفِظْتُ هَذِهِ الْجُمَلَاتِ الذَّهَبِيَّةِ.» يَأْسِرُ: حفظ این جمله های طلایی.

«إِذَا مَلَكَ الْأَرَادِلُ هَلَكَ الْأَفْضَلُ.» حضرت علی عليه السلام هرگاه فرومایگان فرمانروا

شدند (شوند)؛ شایستگان هلاک شدند (می شوند).

«مَنْ زَرَعَ الْعُدْوَانَ، حَصَدَ الْخُسْرَانَ.» حضرت علی عليه السلام

هر کس دشمنی کاشت (بکارد)؛ زیان درو کرد. (درو می کند، برداشت کرد، برداشت می کند)

«التَّجْرِبَةُ فَوْقَ الْعِلْمِ.» حضرت علی عليه السلام

تجربه از علم برتر است. تجربه بر فراز علم است. تجربه از علم بالاتر است.

«خَيْرُ النَّاسِ أَنْفَعُهُمْ لِلنَّاسِ.» پیامبر اسلام صلى الله عليه وآله

بهترین مردم سودمندترین آنها برای مردم است.

«الْمُسْلِمُ، مَنْ سَلِمَ النَّاسُ مِنْ لِسَانِهِ وَ يَدِهِ.» پیامبر اسلام صلى الله عليه وآله

مسلمان کسی است که مردم از زبانش و دستش سالم بمانند. (در امان باشند).

«لِسَانُ الْمُقْصِرِ قَصِيرٌ.» حضرت علی عليه السلام

زبان مقصر، کوتاه است.

آنچه را دبیر عربی در کلاس باید کار کند «فعل ماضی ثلاثی مجرد صحیح و سالم» است و در

این میان، فعل هایی مانند اِشْتَرَى، قَالَ، أَعْطَى، رَأَى و كَانَ از اهداف آموزشی نیستند.

شناخت فعل‌های صحیح و سالم از اهداف آموزشی است. شناخت فعل‌های معتل، مضاعف و مهموز مربوط به سال‌های آینده است.

کتاب «صحیح و معتل» چاپ انتشارات مدرسه پاسخگوی دبیر عربی در زمینه سؤالات مختلف دربارهٔ افعال است. در این کتاب راجع به نَحْت، ابدال، قلب، اعلال و بسیاری از ویژگی‌های خاص افعال بحث شده است.

هر یک از دو جملهٔ زیر را به دو صورت می‌توان ترجمه کرد و هر دو هم درست است.

۱- إِذَا مَلَكَ الْأَرَاذِلُ، هَلَكَ الْأَفْضَلُ. الف. هرگاه پست‌ها فرمانروا شوند، برترها هلاک می‌شوند.

ب. هرگاه پست‌ها فرمانروا شدند، برترها هلاک شدند.

۲- مَنْ زَرَعَ الْعُدْوَانَ، حَصَدَ الْخُسْرَانَ. الف. هرکس دشمنی بکارد، زیان درو می‌کند.

ب. هرکس دشمنی کاشت، زیان درو کرد.

هرچند شاید بهتر باشد که فعل ماضی را مضارع معنا کرد؛ اما ترجمهٔ ماضی نیز غلط نیست. از سویی دانش‌آموز در سال نخست آموزش قرار دارد و پرداختن به ظرایف زبانی در این مرحله لازم نیست. همین اندازه که فراگیر بداند هر دو ترجمه درست است و داوری را در گزینش ترجمهٔ بهتر بر عهدهٔ او بگذاریم کافی است.

ورود به بحث ادوات شرط مطلقاً از اهداف کتاب نیست.

تمرین اول: اکنون این تمرین موضوعیت دارد؛ زیرا دانش‌آموز به اندازهٔ کافی مترادف و متضاد خوانده است. اینک می‌تواند با چنین تمرینی مواجه گردد. از سویی از آنجا که برای دانش‌آموز سال اول یافتن مترادف و متضاد کاری دشوار است؛ طُرَاحی تمرین ساده است. او تنها کافی است علامت مساوی یا نامساوی بین دو کلمه بگذارد. اما لازم است که در کلاس درس کلمات مترادف و متضاد ترجمه شوند تا دانش‌آموزان بدانند چرا کلمات، مترادف یا متضادند.

عَدْوَان ... عَدَاوَة	دشمنی = دشمنی	جاهل ... عالم	نادان ≠ دانا
رَخِيصَة ... غَالِيَة	ارزان ≠ گران	أَفْضَل ... خَيْر	بهترین = بهترین
عُدْوَان ... صَدَاقَة	دشمنی ≠ دوستی	خَلْف ... وَرَاء	پشت = پشت
أَرَادِل ... أَفْضَل	فرومایگان ≠ شایستگان	بِدَايَة ... نِهَايَة	آغاز ≠ پایان

تمرین دوم : کلمهٔ ناهماهنگ در هر مجموعه کدام است؟ چرا؟

- ۱- عَلمٌ اَحْتٌ اَخٌ وَاِلِدٌ پَرچَم، خَواهر، برادر، پدر
 - ۲- يَدٌ مَاءٌ وَجْهٌ لِسَانٌ دَسْت، آب، صَورَت، زَبان
 - ۳- قَمِيصٌ فُسْتَانٌ جَوَالٌ عِبَاءَةٌ
- پيراهن، پيراهن زنانه، موبایل، چادر
- ۴- قَصِيرٌ نَافِذَةٌ بَابٌ عُرْفَةٌ كُوتاه، پَنجره، در، اَتاق
 - ۵- خَرَجٌ دَخَلَ هَلَكَ تَحْتَ

بيرون رفت، داخل شد، هلاک شد، زیر

تمرین سوم : هدف تقویت روان خوانی و ترجمه است.

در تمرین سوم تصویر خواجه نصیرالدین توسی^۱ آمده است.

تمرین چهارم : هدف تقویت قدرت تشخیص فعل ماضی در جایگاه درست است.

دانش‌افزایی برای دبیر (نه برای دانش‌آموز)

۱- «إِذَا : هرگاه، اگر»

در قرآن‌اِذَا به معنای هرگاه است؛ ولی در گفت و گویای روزمرهٔ عربی إِذَا به معنای اگر است.

۲- بَحَثَ عَن ... «... را جست و جو کرد»، «دنبال ... گشت»

حرف جَرَّ «عَن» در ترجمهٔ فارسی حذف می‌شود.

۳- «حَصَدَ : درو کرد»

مضارع آن به دو صورت صحیح است : يَحْصِدُ و يَحْصُدُ. مصدر آن نیز حِصَاد، حِصَاد و حَصْد است.

۴- «قَرَّبَ مِن : نزدیک شد به»

در این فعل حرف جَرَّ «مِن» ترجمه نمی‌شود. «قَرَّبْتُ مِنْهُ» یعنی به او نزدیک شدم.

۵- «هَلَكَ» و «مَاتَ» هر دو به معنای «مُردن» هستند؛ اَمَّا يَك فَرَق دَارند؛ هَلَكَ یعنی مَاتَ مَيْتَةً سَوِيَّةً.

۱- ابوجعفر محمد توسی مشهور به خواجه نصیرالدین (زاده ۵ اسفند ۵۷۹ در توس - درگذشته ۱۱ تیر ۶۵۳ در بغداد) فیلسوف، متکلم، فقیه، دانشمند، ریاضیدان و ستاره شناس ایرانی سدهٔ هفتم است. وی یکی از سرشناس‌ترین شخصیت‌های تاریخ جریان‌های فکری اسلامی است. در زمان حمله مغول به ایران نزد ناصرالدین، محتشم قهستان، به کارهای علمی خویش مشغول شد. در همین زمان اخلاق ناصری را نوشت. پس از مدتی به نزد اسماعیلیان در دژ الموت نقل مکان کرد؛ اما پس از حملهٔ هلاکوخان مغول و پایان یافتن فرمانروایی اسماعیلیان (۶۳۵ ه.خ) هلاکو، نصیرالدین را مشاور و وزیر خود ساخت، تا جایی او که هلاکو را به حمله به بغداد و سرنگونی عباسیان یاری نمود. خواجه نصیرالدین طوسی در ۶۷۲ (قمری) هجری قمری وفات یافت و در کاظمین دفن گردید. او در مراغه رصدخانه‌ای ساخت و کتابخانه‌ای پدید آورد که نزدیک چهار هزار جلد کتاب در آن بود. او با پرورش شاگردانی (همچون قطب‌الدین شیرازی) و گردآوری دانشمندان ایرانی عامل انتقال تمدن و دانش‌های ایران پیش از مغول به آیندگان شد.

الدَّرْسُ السَّابِعُ

اهداف رفتاری

دانش‌آموز در پایان این درس باید بتواند :

- ۱- ۱۴ کلمهٔ جدید این درس را از عربی به فارسی معنا کند.
- ۲- حرف نفی «ما» را در جمله تشخیص دهد و بتواند ماضی منفی عربی را درست ترجمه کند.
- ۳- مکالمه‌ای ساده در حد کاربرد حروف و اسماء استفهام «مَنْ، هَلْ، ماذا، لِماذا» را انجام

دهد.

تحلیل درس

جِوَارٌ فِي الْأُسْرَةِ (گفت و گویی در خانواده)

متن مکالمه به گونه‌ای است که دانش‌آموز متوجه وجه افتراق زبان فارسی با عربی می‌گردد و آن وجود مذکر و مؤنث در زبان عربی است که از ویژگی‌های بارز این زبان است. متن اول و دوم در عین حال که مکالمه است؛ آموزش قواعد درس نیز می‌باشد. لازم است معلم از دانش‌آموز بخواهد تا اختلافات این دو متن را بررسی و توضیح دهد؛ سپس چنان که دانش‌آموز حق مطلب را به درستی ادا نکرد؛ خودش توضیح دهد.

در درس‌های دوم و سوم اسماء و حروف استفهام آمده و متن به گونه‌ای تنظیم شده که این هدف آموزشی را پشتیبانی می‌کند. در حقیقت متنی چند منظوره می‌باشد. هم دوره کلمات پرسشی است و هم یک متن مکالمه و هم هدف اصلی درس را پشتیبانی می‌کند.

الْأَبُ - مَنْ طَرَقَ الْبَابَ؟	الْوَلَدُ - صَدِيقِي، طَرَقَ الْبَابَ.
- هَلْ كَانَ مَعَ أَبِيهِ؟	- لا . ما كَانَ مَعَ أَبِيهِ . كَانَ مَعَ أَخِيهِ .
- مَاذَا سَأَلْتُكَ؟	- هُوَ سَأَلَ : «مَا هِيَ وَاجِبَاتُنَا؟»
- لِمَاذَا سَأَلَ هَذَا السُّؤَالَ؟	- لِأَنَّهُ كَانَ غَائِبًا .
- أَمَا كَانَ مَرِيضًا؟	- لا؛ كَانَ ذَاهِبًا إِلَى الْمُسَابَقَةِ .
- هَلْ هُمَا خَلَفَ الْبَابَ الْآنَ؟	- لا .
پدر- چه کسی در زد؟	پسر- دوستم در زد.
- آیا همراه پدرش بود؟	- نه همراه پدرش نبود. همراه برادرش بود.
- از تو چه پرسیدی؟(خواست)	- او پرسید: تکالیفمان چیست؟
- چرا این سؤال را پرسیدی؟	- زیرا غایب بود.
- آیا بیمار بود؟	- نه به مسابقه رفته بود.
- آیا آنها اکنون پشت در هستند؟	- نه.

متن دوم نیز همین طور است، اما مکالمه میان مادر و دختر است. برای تفهیم فعل‌های ماضی منفی چهار جمله مصور طراحی شده است؛ تا آموزش در شیوه‌ای

مناسب صورت پذیرد.

از آنجا که منفی کردن فعل ماضی در عربی فقط با افزودن حرف نفی «ما» بر سر آن انجام می‌شود؛ لذا این مطلب در کتاب به اختصار آمده و لازم است که با تکرار این مطلب آموخته شود. دانش‌آموزان گاهی تصور می‌کنند آوردن ضمیر به همراه فعل الزامی است. علت این اشتباه این است که در کتاب درسی ضمیر و فعل ماضی را در یک صیغه کنار هم می‌بینند. لازم است حال که در آغاز راه هستند، این نکته به آنان تذکر داده شود. گاهی نیز می‌پندارند هماهنگی ضمیر متصل با فعل از نظر شخص و عدد، لازم است. در حالی که چنین نیست؛ مثال:

صَدِيقِي ذَهَبَ إِلَى بَيْتِكَ.

اگر دانش‌آموزی پرسید فرق قَلَمٌ و القَلَمُ چیست؟ چگونه پاسخ دهیم؟ همین که دانش‌آموز مختصر و مفید بداند «قَلَمٌ» با «القَلَمُ» فرق دارد کافی است. ورود به بحث معرفه و نکره نیست. ذکر اصطلاح معرفه و نکره نیز لازم نیست. دانش‌آموز سال اول در درس انگلیسی نیز با چنین قاعده‌ای مواجه می‌شود و در آنجا نیز با a pen و the pen آشنا می‌شود. فهم معنای ال همانند فهم معنای the در انگلیسی است.

هرگاه اسم در متنی برای اولین بار بیاید نکره است؛ اما بار دوم، همان اسم معرفه است و از نکره بودن خارج می‌شود؛ مثال: فِي قَدِيمِ الزَّمَانِ كَانَ رَجُلًا فِي غَابَةِ الرَّجُلِ كَانَ وَحِيدًا فِي الْغَابَةِ ...

رَجَعَ جُنْدِيٌّ. سِرْبَازِي بَرِگَشْت. رَجَعَ الْجُنْدِيُّ. سِرْبَاز بَرِگَشْت. يَا آن سِرْبَاز بَرِگَشْت.

جَلَسَتْ بَائِعَةٌ. فَرُوشَنْدَه‌ای نَشَسْت. جَلَسَتْ الْبَائِعَةُ. فَرُوشَنْدَه نَشَسْت. يَا آن فَرُوشَنْدَه نَشَسْت.

تدریس فعل ماضی با الگوی پیش سازمانده یا ساخت‌شناسی (cognitive structure)

این الگو برای اولین بار توسط دیوید آزوبل صاحب‌نظر تعلیم و تربیت مطرح شد براساس این نظریه، یادگیری معنادار زمانی اتفاق می‌افتد که یادگیرنده بتواند مطالب جدید را به مطالبی که قبلاً آموخته مرتبط سازد.

پیش‌سازمانده، مطلب یا مفهومی است که در مقدمه تدریس می‌آید تا مبحثی را که به شاگردان ارائه داده می‌شود، با مباحث پیشین مرتبط سازد و پایه‌ای برای ارتباط مفاهیم جدید با مفاهیم پیشین باشد. این الگو به معلمان کمک می‌کند تا بتوانند مقدار زیادی اطلاعات را به‌طور معنادار و مؤثر به دانش‌آموزان انتقال دهند.

پیش‌سازمان‌دهنده‌های درس ۷ در زبان فارسی و عربی

- ۱- آشنایی با مفهوم فعل در زبان فارسی
- ۲- آشنایی با مفهوم زمان فعل در زبان فارسی
- ۳- آشنایی با جنس اسم (مذکر و مؤنث) در زبان عربی
- ۴- آشنایی با عدد اسم (مفرد و مثنی و جمع) در زبان عربی
- ۵- آشنایی با ضمائر منفصل

۱- مرحله اول تدریس: یادآوری مفهوم «فعل» در زبان فارسی

معلم سه جمله زیر را روی تابلو (اسلاید، پاورپوینت) نشان می‌دهد.

مریم نامه‌ای نوشت، علی به بازار رفت، معلم به کلاس آمد.

و از دانش‌آموزان می‌خواهد از میان کلمات هر جمله، فعل را معین کنند.

چنان‌که دانش‌آموزان فعل را معین نمودند این مرحله به پایان می‌رسد.

وگرنه باید به آنها کمک کند تا فعل را پیدا کنند.

مثلاً می‌گوییم: برای پیدا کردن فعل می‌توان جمله را مورد سؤال «... چه کاری انجام داد؟»

مریم چه کاری انجام داد؟ و...

یا می‌گوییم فعل کلمه‌ای است که بتوان آن را صرف کرد. بنابراین، «نوشت» فعل است چون

می‌توان گفت: من نوشتم، تو نوشتی، او نوشت و...

۲- مرحله دوم: یادآوری مفهوم زمان در زبان فارسی

معلم سه جمله زیر را می‌نویسد.

فاطمه به مسافرت رفت.

فاطمه به مسافرت می‌رود.

فاطمه به مسافرت خواهد رفت.

و از دانش‌آموزان می‌خواهد تفاوت بین فعل‌های این سه جمله را بیان کنند.

اگر دانش‌آموزان توانستند چه بهتر وگرنه معلم با توضیحات خود تفاوت بین فعل‌ها را در زمان

گذشته و حال و آینده بیان می‌کند؛ مثلاً با پرسش «چه وقت؟ کی؟» می‌توان به اختلاف این سه جمله پی برد.

مریم کی به مسافرت رفت؟

دیروز

امروز

فردا

۳- مرحله سوم: آشنایی با مفهوم فعل در زبان عربی با استفاده از المعجم

از آنجا که استفاده از کتاب در آموزش و تدریس نقش بسزایی دارد و معلّم باید دانش آموز را با کتاب و مطالب آن مأنوس سازد، بعد از استفاده از زبان فارسی به عنوان ارزشیابی تشخیصی، اکنون نوبت ادامه تدریس و پیگیری مطالب در کتاب است. ابتدا از المعجم شروع می‌کنیم.

المُعْجَم : واژه‌نامه

جَاءَ : آمد	جَلَسَ : نشست	جَمَعَ : جمع کرد
ذَهَبَ : رفت	رَجَعَ : برگشت	سَأَلَ : پرسید، خواست

در المعجم بالا چند فعل وجود دارد؛ مثلاً معلّم در تدریس کلمات و تکرار و تمرین آنها چنین بیان می‌کند.

«جاء» یعنی : آمد

و «آمد» در زبان فارسی یک فعل است که هم نشان‌دهنده انجام کاری است و هم می‌توانیم آن را صرف کنیم. یعنی : آمدم، آمدی، آمد، آمدم، آمدید، آمدند.
بنابراین، «جاء» در زبان عربی نیز یک فعل است.

«جَلَسَ» یعنی : نشست

و «نشست» در زبان فارسی یک فعل است آیا شما می‌توانید فعل نشست را صرف کنید؟
و به همین ترتیب، معلّم زمینه آشنایی دانش‌آموزان را با فعل، فراهم می‌کند.
و با استفاده از کتاب، مطالب و مفاهیم درسی را به هم پیوند می‌دهد.

۴- مرحله چهارم: آشنایی با مفهوم فعل در ساختار جمله با کمک متن کتاب

در این قسمت، معلّم با استفاده از کتاب یا تابلو، پاورپوینت، اسلاید و... توجه دانش‌آموزان را به متن کتاب جلب می‌کند و از آنان می‌خواهد در جملات متن که قبلاً ترجمه شده‌اند، فعل‌ها را شناسایی کند.

۵- مرحله پنجم (قرائن شناسی) : آشنایی با فعل ماضی در زبان عربی با کمک قرائن

قرائن : کلماتی که با کمک آنها می توان فعل ها را دقیق و صحیح ترجمه کرد. اسم مفرد، مثنی و جمع

۱- اسم مذکر و مؤنث

۲- اسم اشاره

۳- ضمائر

۴- تصویر

ابتدا معلم هریک از پیش سازمانده ها را که در دروس قبل خوانده است، یادآوری می کند.

فعل ماضی (۱)

أنت كتبت على الورقة

انا ذهبْتُ تحتَ السَّيَّارةِ

هُوَ شَرِبَ الماءَ.

هر سه جمله به همراه تصویر آمده است.

هر تصویر حداقل دو پیام را در خود دارد : ۱- مفرد بودن ۲- مذکر یا مؤنث بودن. ضمیر «هو» در عبارت فوق، از جمله قرائن است که علاوه بر مفرد بودن و مذکر بودن، مفهوم سوم یعنی «غایب بودن» را نیز در خود دارد.

یعنی همان مفهوم «مفرد، مذکر، غائب» بدون اینکه نیازی به اشاره صریح به آن باشد در قرائن مشاهده می کنیم. البته نیاز نیست معلم روی آن تأکید کند که «شرب» مفرد مذکر غایب است. چون ذکر آن فعلاً از اهداف آموزشی درس محسوب نمی شود و هدف اصلی کتاب، درک و فهم و ترجمه است نه قواعد.

با کمک این دو قرینه مهم و پیش سازمان دهنده به دانش آموز می گوئیم که «شرب» برای مفرد مذکر به کار می رود. اکنون در کنار این تصویر با تکرار و تمرین به تثبیت بیشتر مطلب می پردازیم و می گوئیم :

هو جلس : او نشست - هو کتب : او نوشت و...

و سپس از دانش آموزان می خواهیم کارهای مختلفی مانند : «نشستن، آمدن، رفتن، نوشتن و...» را انجام دهند و ما می گوئیم :

هو جاء - هو کتب - هو جلس

همچنین در مثال های دیگر

۶- مرحله معرفی الگو (الگوسازی) : با استفاده از جدول

در این مرحله که می‌تواند به نوعی جمع‌بندی هم محسوب می‌شود؛ در کنار ضمیر و تصویر آدمک‌ها، به شناسه‌ها که با رنگ قرمز متمایز شده‌اند اشاره می‌کنیم و از این جدول به‌عنوان الگو برای ترجمه فعل استفاده می‌کنیم به این معنا که برای ترجمه فعل باید به علامت (شناسه) آخر آن توجه کرد.

۷- مرحله تکرار و تمرین

در این مرحله برای تثبیت یادگیری، فعل‌های مختلفی به دانش‌آموزان می‌دهیم تا ترجمه کنند. باید در طرح سؤالات دقت فراوان شود تا سؤال در چارچوب اهداف کتاب بر محوریت ترجمه باشد و سعی شود جواب‌ها فعلاً دو گزینه‌ای باشند و فعل‌ها با قرائی همچون ضمائر، اسم مفرد، مثنی، جمع، مذکر و مؤنث همراه باشند. باید دانست طرح سؤالات دشوار و پیچیده به هیچ‌وجه از اهداف آموزشی کتاب نیست.

مثال :

۱- هو کتب : نوشت نوشتند

۲- أنا کتبت : من نوشتم آنها نوشتند

مزیت‌های روش پیشنهادی :

اولاً: از زبان فارسی کمک گرفته‌ایم. ثانیاً: از کتاب بهره برده‌ایم.

ثالثاً: مراحل آموزش را به ترتیب با کتاب هماهنگ کرده‌ایم.

و از بخش‌های معجم، متن، تصاویر و بدانیم بجا استفاده کرده‌ایم.

تمرین اول: ترجمه افعال ماضی مثبت و منفی خوانده شده. لازم است در طراحی سؤالات امتحانی نیز این تمرین الگو واقع شود. نباید ترجمه فعل، بیرون از جمله خواسته شود.

تمرین دوم: تمرینی بر مهم‌ترین هدف آموزشی درس صورت گرفته است. سعی شده است تا طراحی تمرین آسان باشد و دانش‌آموز در حل تمرین مفهوم درس را به درستی بیاموزد.

دانش‌افزایی برای دبیر (نه برای دانش‌آموز)

- ۱- «جَلَسَ» با «قَعَدَ» مترادف است.
- ۲- «جَمَعَ» یعنی «جمع کرد» ولی «اجْتَمَعَ» به معنای «جمع شد» است.
- ۳- «سَأَلَ» فقط به معنای «سؤال کرد» نیست؛ بلکه به معنای «درخواست کرد» نیز می‌باشد.
گاهی اشتباهاً در ترجمه فارسی به عربی حرف جرّ مِنْ می‌آورند؛ مثلاً «از تو می‌پرسم» را «أَسْأَلُ مِنْكَ» ترجمه می‌کنند؛ در حالی که «أَسْأَلُكَ» درست است و حرف جرّ مِنْ زائد است.
در انگلیسی نیز چنین است؛ مثلاً: I ask you. یعنی: از تو می‌پرسم. یا از تو درخواست می‌کنم.

الدَّرْسُ الثَّامِنُ

اهداف رفتاری

- دانش‌آموز در پایان این درس باید بتواند :
- ۱- ۲۲ کلمه جدید این درس را از عربی به فارسی معنا کند.
 - ۲- فعل‌های ماضی را در جمله تشخیص دهد.
 - ۳- جمله‌های ساده دارای «فعل ماضی معادل اول شخص جمع فارسی» را از عربی به فارسی ترجمه کند.
 - ۴- در حدّ آموخته‌های این درس، به عربی تکلم کند.

تحلیل درس

آغاز درس مکالمه‌ای تلفنی در مرز مهران در استان ایلام است.^۱
هدف آموزشی این متن تقویت مهارت سخن گفتن است.

هدف آموزشی آشنایی با معادل ترجمه فعل ماضی اوّل شخص جمع در زبان عربی است.

تمرین اوّل: ترجمه جمله‌های دارای فعل ماضی که سه جمله نخست آیات شریفه کلام الله مجید است. هدف آموزشی، ترجمه جمله‌های دارای فعل ماضی است.
تمرین دوم: این تمرین نخستین بار است در کتاب طُرّاحی شده است. تمرین جور کردنی همیشه مورد علاقه دانش‌آموزان بوده است؛ زیرا تمرینی ساده و لذت‌بخش است. حلّ این تمرین باید همراه با ترجمه آن باشد.

ب	الف
مَرْزَعَةُ الْآخِرَةِ	الْفُسْتَانُ
كَتَرُ	الْعِلْمُ
مِنْ مَلَابِسِ النِّسَاءِ	الدُّنْيَا
أَفَّهُ الْعِلْمُ	الصَّلَاةُ
مِفْتَاحُ الْعِلْمِ	النَّسِيَانُ
عَمُودُ الدِّينِ	السُّؤَالُ

۱- خوب است بدانید در حال حاضر برای سفر به کربلا چند مسیر زمینی وجود دارد: شلمچه در استان خوزستان، مرز مهران در استان ایلام و مرز خسروی در استان کرمانشاه.
این گفت‌وگو در مرز مهران است.

الفُستَانُ من ملابس النساء. فستان (پیراهن) از لباس های بانوان است.
 العلم كَنْزٌ. دانش گنج است.
 الدُّنْيَا مَرْزَعَةٌ الْآخِرَةُ. جهان کشتزار آخرت است. یا دنیا مزرعه آخرت است.
 الصلاةُ عمودُ الدين. نماز ستون دین است.
 النسيانُ آفةُ العلم. فراموشی آفت علم است.
 السؤالُ مفتاحُ العلم. پرسیدن کلید دانش است.
 تمرین سوم : دوره ای است بر آموخته های دانش آموزان در زمینه فعل ماضی همراه با تکرار
 برخی واژگان پرکاربرد در جملات.
 هدف آموزشی این تمرین تقویت مهارت خواندن و شنیدن و ترجمه عربی به فارسی
 است.

دانش افزایی برای دبیر (نه برای دانش آموز)

- ۱- آلهة : جمع إله است. در رسم الخطّ اولیّه قرآن حروف کشیده واو و الف و یاء نمایش داده نمی شد. بعدها این سه حرف افزوده شد. برخی کلمات بنابر شهرت با همان رسم الخطّ قدیمی نوشته می شوند و حرف الف در آنها نوشته نمی شود؛ مانند : هذا، رحمن، إله، ذلك
 - ۲- حُدود جمع حدّ است. هرچند جمع است، ولی می شود آن را «مرز» ترجمه کرد.
 - ۳- لَبِيسٌ، يَلْبِيسُ، لُبْسًا التَّوْبِ : جامه را پوشید.
- امکان دارد با این فعل اشتباه شود : لَبَسٌ، يَلْبَسُ، لَبَسًا عَلَيْهِ الأَمْرُ : کار را بر او درهم و برهم و با مشتبه کردنش به چیز دیگری پوشانیده ساخت. ﴿لَا تَلْبِسُوا الْحَقَّ بِالْبَاطِلِ﴾ حق را با باطل درهم میامیزید. بقره : ۴۲
- ۴- «حَفِظْتُ» فعل ماضی و به معنای «حفظ کرد» است. گاهی فعل ماضی و مضارع معنای دعا دارد؛ مثال : اللّهُ يَحْفَظُكَ! حَفِظَكَ اللّهُ! خدا شما را حفظ کند!
- حرف نفی «ما» فقط بر سر ماضی نمی آید؛ بر سر مضارع نیز می آید؛
- مثال : ﴿مَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوَىٰ﴾
- ۵- «وَقَعَ» و «سَقَطَ» مترادف اند.

الدَّرْسُ التَّاسِعُ

اهداف رفتاری

دانش آموز در پایان این درس باید بتواند :

- ۱- ۱۷ کلمه جدید این درس را از عربی به فارسی معنا کند.
- ۲- هر یک از صیغه‌های «معادل دوم شخص جمع فارسی» را ترجمه کند.
- ۳- یک متن به همراه فعل‌های ماضی را ترجمه کند.
- ۴- فعل «انجام دادید» را در فارسی و عربی مقایسه کند.
- ۵- جمله‌های ساده دارای «فعل ماضی دوم شخص جمع» را از عربی به فارسی ترجمه کند.
- ۶- مکالمه‌ای ساده در حد کاربرد اسماء استفهام این، کیف، لِمَاذَا را انجام دهد.

تحلیل درس

اکنون متن‌های زیبا زینت بخش کتاب می‌شوند. متن درس مکالمه است که علاوه بر مهارت «سخن گفتن» اهداف آموزشی درس را نیز پشتیبانی می‌کند.

الْأُسْرَةُ النَّاجِحَةُ : خانواده موفق

السَّيِّدُ زَارِعِي فَلَاحٌ وَ زَوْجَتُهُ فَلَاحَةٌ. هُمَا سَاكِنَانِ مَعَ أَوْلَادِهِمَا فِي قَرْيَةٍ. عَارِفٌ أَكْبَرُ مِنَ الْأَخْوَيْنِ وَ سُمَيَّةُ أَكْبَرُ مِنَ الْأَخْتَيْنِ. هُمُ أُسْرَةٌ نَاجِحَةٌ. بَيْتُهُمْ نَظِيفٌ وَ بُسْتَانُهُمْ مَمْلُوءٌ بِأَشْجَارِ الْبُرْتُقَالِ وَ الْعِنَبِ وَ الزَّمَانِ وَ التَّفَاحِ.

آقای زارعی کشاورز و همسرش نیز کشاورزست. ایشان با فرزندانشان در روستا زندگی می‌کنند. (ساکن هستند، سکونت می‌کنند) عارف از برادرها و سمیه از خواهرها بزرگ تر است. ایشان خانواده‌ای موفق هستند. خانه‌شان پاکیزه و باغشان پر از درختان پرتقال، انگور، انار و سیب است.

حَوَارِءٌ بَيْنَ الْوَالِدِ وَ الْأَوْلَادِ : گفت و گویی میان پدر و پسران

الوالد : أَيْنَ ذَهَبْتَ يَا عَارِفُ؟ عارف : إِلَى بَيْتِ الْجَدِّ وَ الْجَدَّةِ مَعَ صَادِقٍ وَ حَامِدٍ.

پدر : ای عارف کجا رفتی؟ عارف : به خانه پدر بزرگ و مادر بزرگ همراه با

صادق و حامد.

الوالد : كَيْفَ رَجَعْتُمَا يَا صَادِقُ وَ يَا حَامِدُ؟ الْأَخْوَانِ بِالسَّبَّازَةِ.

پدر : ای صادق و حامد چگونه بازگشتید؟ دو برادر : با اتومبیل.

الوالد : لِمَاذَا ذَهَبْتُمْ أَبْنَاءُ الْأَوْلَادِ؟ الْإِخْوَةَ : لِمُسَاعَدَةِ جَدِّنَا.

پدر : ای پسرها چرا رفتید؟ برادرها : برای کمک به پدر بزرگمان.

حَوَارِءٌ بَيْنَ الْوَالِدَةِ وَ الْبَنَاتِ : گفت و گویی میان مادر و دختران.

الوالدة : أَيْنَ ذَهَبْتَ يَا سُمَيَّةُ؟ سُمَيَّةُ : إِلَى بَيْتِ الْجَدِّ وَ الْجَدَّةِ مَعَ شَيْمَاءَ وَ تَرَجِسَ.

مادر : ای سمیه کجا رفتی؟ سمیه : به خانه پدر بزرگ و مادر بزرگ همراه با شیماء و نرگس.

الوالدة : كَيْفَ رَجَعْتُمَا يَا شَيْمَاءُ وَ يَا تَرَجِسُ؟ الْأَخْتَانِ بِالسَّيَّارَةِ.

مادر : ای شیماء و نرگس چگونه برگشتید؟ دو خواهر : با اتومبیل.

الوالدة : لِمَاذَا ذَهَبْتُنَّ ابْنَاتُ الْبَنَاتِ؟ الْأَخَوَاتِ : لِمُسَاعَدَةِ جَدَّتِنَا.

مادر : ای دخترها چرا رفتید؟ خواهرها : برای کمک به مادر بزرگمان.

پس از متن فوق، چهار جمله مصور به منظور آموزش مفاهیم اصلی درس طراحی شده‌اند؛ تا

فراگیر با خواندن آنها و توجه به تصاویر به شیوه‌ای درست فعل‌های مخاطب را یاد بگیرد.

بدانیم

هدف، آموزش معادل عربی فعل ماضی دوم شخص جمع با نگاهی به آموخته‌های پیشین در یک جدول است.

«یا أَيُّهَا» و «یا أَيَّتُهَا» دو کلمه پرسامد در زبان عربی هستند. «یا أَيُّهَا» برای مذکر و «یا أَيَّتُهَا» برای مؤنث و هر دو به معنای «ای» هستند و گاهی حرف «یا» حذف می‌شود؛ مثال: یا أَيُّهَا الْوَلَدُ و یا أَيُّهَا الْبَنْتُ. أَيُّهَا الْوَلَدُ و أَيُّهَا الْبَنْتُ. این مطلب درون واژه‌نامه توضیح داده شده است. در اینجا منظور ورود به بحث منادا نیست.

التَّمَارِينُ

تمرین اول: هدف تقویت توان درک مطلب است.

تمرین دوم: هدف ترجمه عربی به فارسی عباراتی است که صیغه‌های خوانده شده در آنها طرّاحی شده است. روان خوانی و ترجمه از عربی به فارسی دو هدف این تمرین می‌باشد.

دانش‌افزایی برای دبیر (نه برای دانش‌آموز)

- ۱- در «یا أَيُّهَا» منادا «أَيُّ» است.
- ۲- «تَفَّاح» اسم جنس به معنای «سیب»، واحدش «تَفَّاحَةٌ» و جمع آن «تَفَّاحَات» است.
- ۳- جمع «عِنَب»، «أَعْنَاب» است.
- ۴- فَلَاح، زارع و مُزارع هر سه به معنای کشاورزند.
- ۵- فعل «سَمَحَ» کلمه‌ای پر کاربرد است.
إِسْمَحَ لِي: به من اجازه بده. مَسْمُوح: مُجَاز. لَوْ سَمَحْتَ: اگر اجازه می‌دادید.
- ۶- در متن درس با دو کلمه «الْأَخَوَيْنِ» و «الْأَخْتَيْنِ» مواجه شدید.
شاید گفته شود بهتر بود که این دو کلمه به صورت «أَخَوِيهِ» و «أَخْتِيهَا» می‌آمد؛ اما از آنجا که حرف نون مثنی به دلیل مضاف واقع شدن از این دو کلمه حذف می‌شود؛ لذا این دو واژه به منظور تسهیل، در حالت غیر مضاف به کار رفته‌اند.

الدَّرْسُ العَاشِرُ

اهداف رفتاری

- دانش‌آموز در پایان این درس باید بتواند :
- ۱- ۲۶ کلمه جدید این درس را از عربی به فارسی معنا کند.
 - ۲- یک متن عربی را درست بخواند و به فارسی ترجمه کند.
 - ۳- کاربرد حدیث «زینة الباطن خیر من زینة الظاهر.» را در زندگی تشخیص دهد و به این حدیث در جایگاه مناسب استشهاد کند.
 - ۴- پیام آموزشی درس را بفهمد و بازگو کند.

تحلیل درس

داستان «زینة الباطن» با الهام از حدیث حضرت علی علیه السلام درس ارزشمندی را به دانش آموز می دهد. داستان تحلیلی «سنگ ماهی مهربان» در زندگی روزمره ما بارها اتفاق می افتد. پیام درس ارزش بالایی دارد. علاوه بر اینکه دانش آموز متنی را می خواند یک درس زندگی نیز می آموزد که زینت باطن از زینت ظاهر بهتر است. چه بسا افرادی که ظاهر و باطنشان فرق دارد. گزینش متن بر اساس نظر خواهی از دانش آموزان و سرگروه های آموزشی صورت گرفته است. متن داستان از نظر بسیاری از کارشناسان، متنی مناسب تشخیص داده شد.

زینة الباطن (زینت باطن، آرایش درون)

كانت في بحرٍ كبيرٍ سمكةٌ قبيحةٌ اسمها السمكة الحجرية. در دریایی بزرگ ماهی زشتی وجود داشت. (بود) که اسمش سنگ ماهی بود.

و الأسماك خائفاتٌ منها. هي ذهبت إلى سمكتين؛ لكنهما هربتا. هي كانت وحيدة دائماً. و ماهی ها از او می ترسیدند. (ترسان بودند). او به سوی دو ماهی رفت؛ ولی آنها از او فرار کردند. او همیشه تنها بود.

في يومٍ من الأيام، حمسةٌ من الصيادين جاؤا. هم قدفوا شبكةً كبيرةً في البحر. در روزی از روزها پنج تن از ماهیگیرها (صیادها) آمدند. آنها تور بزرگی را در دریا انداختند. الأسماك وقعن في الشبكة. ماهی ها در تور افتادند. ما جاء أحدٌ للمساعدة. کسی برای کمک نیامد.

السمكة الحجرية سمعت أصوات الأسماك. سنگ ماهی صداهای ماهیان را شنید. فنظرت إلى الشبكة و حزنت و ذهبت لِنجاة الأسماك. قطعَت الشبكة بسرعة و الأسماك خرَجن و هربن جميعاً.

پس (و) به تور نگاه کرد و غمگین شد و برای نجات (رهايي) ماهی ها رفت. به سرعت تور را برید. (قطع کرد) و ماهی ها خارج شدند و همه فرار کردند.

فوقعت السمكة الحجرية في الشبكة و الصيادون أخذوها. كانت الأسماك حزينات؛ لأن السمكة الحجرية وقعت في الشبكة لِنجاتهن.

پس (و) سنگ ماهی در تور افتاد و صیادها (ماهیگیرها) او را گرفتند. ماهی ها ناراحت (غمگین) بودند؛ زیرا سنگ ماهی برای نجات آنها در تور افتاد.

الأسماك نظرن إلى سفينة الصيادين. هم أخذوها ولكنهم قدفوها في الماء؛ لأنها كانت قبيحة

جَدًّا فَخَافُوا مِنْهَا. الْأَسْمَاكُ فَرِحْنَ لِنَجَاتِهَا وَ نَظَرْنَ إِلَيْهَا بِإِتِسَامٍ وَ عَلِمْنَ أَنَّ جَمَالَ الْبَاطِنِ أَفْضَلُ مِنْ جَمَالَ الظَّاهِرِ.

ماهی‌ها به کشتی صیادها (ماهیگیرها) نگاه کردند. آنها او را گرفتند، ولی در آب انداختند؛ زیرا خیلی زشت بود و از او ترسیدند. ماهی‌ها برای نجات او خوشحال شدند و دانستند (بی بردند) که زیبایی درون (باطن) برتر (بهتر) از زیبایی آشکار (ظاهر) است.

قَالَ عَلِيُّ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ): «زِينَةُ الْبَاطِنِ، خَيْرٌ مِنْ زِينَةِ الظَّاهِرِ.»

حضرت علی (رضی الله عنه) گفت (فرموده): زینت باطن بهتر از زینت ظاهر است. (زینت درون بهتر از زینت آشکار است).

در پایان می‌توان پیام درس را از دانش‌آموزان پرسید و از آنان خواست که اگر بیت یا ضرب‌المثل دربارهٔ پیام درس به یاد دارند بگویند و یا تحقیق کنند و برای جلسهٔ بعد بیاورند.

در این درس فعل ماضی کامل می‌شود و دانش‌آموز با دقت و مقایسه در جدول افعال عربی و فارسی آموخته‌هایش را دوره می‌کند.

تمرین اول: با توجه به متن درس جمله‌های درست و نادرست را معلوم کنید.

- ۱- كَانَتِ السَّمَكَةُ الْحَجْرِيَّةُ وَحِيدَةً. درست نادرست
- ۲- السَّمَكَةُ الْحَجْرِيَّةُ ذَهَبَتْ لِنَجَاةِ الْأَسْمَاكِ. درست نادرست
- ۳- كَانَتِ السَّمَكَةُ الْحَجْرِيَّةُ صَغِيرَةً وَجَمِيلَةً. درست نادرست
- ۴- الصَّيَادُونَ مَا خَافُوا مِنَ السَّمَكَةِ الْحَجْرِيَّةِ. درست نادرست

تمرین دوم: تقویت قدرت درک مطلب دانش‌آموز است. یک هدف مهم کتاب درسی چنین

تمریناتی است و در سال‌های آینده سؤال‌های درک مطلب به همین شیوه طراحی می‌گردند. هدف این تمرین تقویت مهارت دانش‌آموز در متن خوانی و پاسخ به پرسش‌هاست. معلمان گرامی به پاسخ کوتاه بسنده کنند و در ارزشیابی‌های شفاهی و کتبی نیز به همین منوال عمل کنند.

تمرین سوم: هدف، تقویت مهارت ترجمه در جمله‌های دارای فعل ماضی است.

تمرین چهارم: هدف آموزشی، تقویت آموخته‌های دانش‌آموز در شناخت فعل ماضی است.

دانش‌افزایی برای دبیر (نه برای دانش‌آموز)

۱- أَحَدٌ : چند معنا دارد. یک، یکتا، یکی از، بی مانند.

جمع آن آحاد است. اصل آن وَحْدٌ بوده است که واو به همزه بدل شده است.

گاهی بر مؤنث نیز دلالت دارد. ﴿لَسْتُنَّ كَأَحَدٍ مِنَ النِّسَاءِ﴾ خطاب به زنان پیامبر اسلام (ﷺ)

مانند کسی از زنان نیستید.

مؤنث آن إِحْدَى است. إِحْدَى وَ عِشْرُونَ. إِحْدَى عَشْرَةَ

۲- سَمَكٌ : اسم جنس و به معنای ماهی و واحد آن سَمَكَةٌ است. جمع سَمَكِ أَسْمَاكٌ است

و جمع سَمَكَةٍ سَمَكَاتٌ. جمع سَمَكِ به صورت سِمْكَكٍ و سُمُوكٍ نیز درست است. اما أَسْمَاكٌ معروف‌تر و رایج است.

۳- حرف نفی «ما» بر سر مضارع نیز می‌آید؛ مانند این آیات قرآن:

﴿وَمَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوَىٰ﴾ نجم: ۳ ﴿وَمَا عَلَّمْنَاهُ الشِّعْرَ وَمَا يَنْبَغِي لَهُ﴾ یس: ۶۹

﴿وَمَا تُرْسِلُ الْمُرْسَلِينَ إِلَّا مُبَشِّرِينَ وَ مُنذِرِينَ﴾ انعام: ۴۸

۴- حرف «ف» چند معنا دارد:

حرف عطف است برای ترتیب متصل: ﴿خَلَقَكَ فَسَوَّاكَ فَعَدَلَكَ﴾ تو را آفرید و راست و

بی‌عیب کرد.

ترتیب ذکر است. ﴿وَنَادَى نُوْحٌ رَبَّهُ فَقَالَ رَبِّ إِنَّ ابْنِي مِنْ أَهْلِي﴾

و نوح پروردگارش را ندا داد و گفت: پروردگارا پسر من از خانواده من است.

الدَّرْسُ الْحَادِي عَشَرَ

اهداف رفتاری

دانش آموز در پایان این درس باید بتواند :

- ۱- ۲۱ کلمه جدید این درس را از عربی به فارسی معنا کند.
- ۲- یک متن عربی را درست بخواند و به فارسی ترجمه کند.
- ۳- فعل های ماضی را در جمله به زبان فارسی ترجمه کند.
- ۴- پیام آموزشی درس را بفهمد و بازگو کند.

تحلیل درس

داستان «الإخلاص في العمل» پیام ارزشمندی را به دانش آموز انتقال می دهد.
كَانَ نَجَّارًا وَصَاحِبُ مَصْنَعِ صَدِيقَيْنِ. نَجَّارِي وَصَاحِبِ كَارْخَانِهْ اِي بَا هَمْ دَوْسْت بُوْدَنْد.
فِي يَوْمٍ مِّنَ الْاَيَّامِ قَالَ النَّجَّارُ لِصَاحِبِ الْمَصْنَعِ: دَر رُوْزِي اَز رُوْزِهَا، نَجَّارٌ بَه صَاحِبِ
كَارْخَانِهْ گُفْت:

«أَنَا بِحَاجَةٍ إِلَى التَّقَاعِدِ.» مَن نِيَاز بَه بَا نَشَسْتِگِي دَارَم.
أَجَابَ صَاحِبُ الْمَصْنَعِ: «وَلَكِنَّكَ مَاهِرٌ فِي عَمَلِكَ وَنَحْنُ بِحَاجَةٍ إِلَيْكَ يَا صَدِيقِي.»
صَاحِبِ كَارْخَانِهْ جَوَاب دَاد: وُلِي تُو دَر كَارْت مَاهِر هَسْتِي وَ مَا بَه تُو اَحْتِيَاج دَارِيْم اِي دَوْسْت مَن.
النَّجَّارُ مَاقَبِلَ. لَمَّا رَأَى صَاحِبُ الْمَصْنَعِ إِصْرَارَهُ؛ قَبِلَ وَ طَلَبَ مِنْهُ صُنْعَ بَيْتٍ حَشَبِيٍّ كَأَخْرِ
عَمَلِهِ فِي الْمَصْنَعِ.

نَجَّارٌ قَبُول نَكْرَد. وَ قَتِي كِه صَاحِبِ كَارْخَانِهْ اِصْرَارَش (بَافشَارِي اَش) رَا دِيد قَبُول كَرْد. (بَظِيرْفَت)
وَ اَز اُو خَوَاسْت بَه عَنَوَان اَخْرِيْن كَارَش دَر كَارْخَانِهْ خَانِهْ اِي چُوْبِي بَسَازَد.
ذَهَبَ النَّجَّارُ إِلَى السُّوقِ لِشِرَاءِ الْوَسَائِلِ لِصُنْعِ الْبَيْتِ الْحَشَبِيِّ الْجَدِيدِ.
نَجَّارٌ بَرَايِ خَرِيْدِيْن وَ سَابِيْلِ بَرَايِ سَاخْتِيْن خَانِهْ چُوْبِي جَدِيْد بَه بَا زَار رَفْت.
هُوَ اسْتَشْرَى وَسَائِلَ رَخِيصَةً وَ غَيْرَ مُنَاسِبَةٍ. اُو وَسَابِيْلِ ارْزَان وَ غَيْرَ مُنَاسِبِ خَرِيْد.
وَ بَدَأَ بِالْعَمَلِ لِكِنَّهُ مَا كَانَتْ مُجِدًّا فِي الْعَمَلِ. مَا كَانَتْ أَحْسَابُ الْبَيْتِ مَرْغُوبَةً.
وَ شَرُوعٌ بَه كَار كَرْد، وُلِي دَر كَار كُوشَا (جَدِي) نَبُوْد. چُوْبِ هَايِ خَانِهْ مَرْغُوب نَبُوْد.
بَعْدَ شَهْرَيْنِ ذَهَبَ عِنْدَ صَدِيقِهِ وَ قَالَ لَهُ: «هَذَا آخِرُ عَمَلِي.»

بَعْدَ اَز دُو مَاه نَزْد دَوْسْتَش رَفْت وَ بَه اُو گُفْت: «اِيْن اَخْرِيْن كَار مَن اَسْت.»
جَاءَ صَاحِبُ الْمَصْنَعِ وَ اَعْطَاهُ مِفْتَاحًا ذَهَبِيًّا وَ قَالَ لَهُ: «هَذَا مِفْتَاحُ بَيْتِكَ. هَذَا الْبَيْتُ هَدِيَّةٌ لَكَ؛
لِأَنَّكَ عَمِلْتَ عِنْدِي سَنَوَاتٍ كَثِيرَةً.» صَاحِبِ كَارْخَانِهْ اَمْد وَ كَلِيْدِي طَلَابِي بَه اُو دَاد وَ بَه وِي گُفْت: اِيْن
خَانِهْ تُوَسْت. اِيْن خَانِهْ، هَدِيَه اِي بَه تُو اَسْت؛ زِيْرَا تُو سَال هَايِ بَسِيَارِي نَزْد مَن كَار كَرْدِي.
نَدِمَ النَّجَّارُ مِنْ عَمَلِهِ وَ قَالَ فِي نَفْسِهِ: «بِالْيَسَنِ صَنَعْتُ هَذَا الْبَيْتَ جِدًّا!»
نَجَّارٌ اَز كَارَش پَشِيْمَان شُد وَ بَا خُوْدَش گُفْت: اِي كَاش، اِيْن خَانِهْ رَا خُوْب مِي سَاخْتَم. (خُوْب
سَاخْتِه بُوْدَم)

این متن خواننده را به یاد این حدیث از پیامبر اسلام (ﷺ) می‌اندازد.
 «رَحِمَ اللَّهُ أَمْرًا عَمِلَ عَمَلًا فَأَتَقَنَهُ!»

خدا انسانی را رحمت کند که کاری را انجام دهد (داد) و آن را درست و محکم انجام دهد. (داد)
 در این درس بخش «بدانیم» وجود ندارد؛ زیرا نزدیک پایان کتاب است و قصد مؤلفان این است
 که در هفته‌های پایانی سال مبحث جدیدی تدریس نشود. هدف فقط متن خوانی و دوره مباحث مهم
 کتاب است.

التَّمارِينُ

تمرین اول: با توجه به متن درس جمله‌های درست و نادرست را معلوم کنید.

- ۱- قَبِلَ صَاحِبُ الْمَصْنَعِ تَقَاعَدَ التَّجَارِ لِأَنَّهُ كَانَ ضَعِيفًا. درست نادرست
- ۲- كَانَ التَّجَارُ مُجَدِّدًا فِي صُنْعِ الْبَيْتِ الْخَشَبِيِّ. درست نادرست
- ۳- كَانَ الْبَيْتُ الْخَشَبِيُّ هَدِيَّةً لِلتَّجَارِ. درست نادرست
- ۴- كَانَ التَّجَارُ مَاهِرًا. درست نادرست
- ۵- مَا نَدِمَ التَّجَارُ مِنْ عَمَلِهِ. درست نادرست

هدف آموزشی این تمرین، تقویت درک مطلب است.

در تمرین دوم نیز هدف تقویت مهارت درک مطلب است و لازم نیست پاسخ‌ها بلند باشد.
 مثلاً در پاسخ به سؤال اول دانش‌آموز می‌تواند پاسخ دهد «صاحب المصنع» و نیازی به اینکه حتماً
 «المصنع» بگوید و به آن «ال» بدهد نیست؛ زیرا در سال اول هنوز آموزش ندیده است.

دانش‌افزایی برای دبیر (نه برای دانش‌آموز)

۱- أَعْطَى (داد، بخشید) بَعْطِي، إِعْطَاءٌ، فَعَلَ امْرَأٌ أَنْ أَعْطَى اسْت. إِعْطَاءٌ، إِيتَاءٌ، مَنَحٌ وَ هِبَةٌ مترادف هستند.

أَعْطَى در گویش‌های عامیانه و گاهی در فصیح به صورت أَنْطَى به کار می‌رود.
 (أَنْطَيْنَاكَ = أَعْطَيْنَاكَ)

۲- سَنَةٌ و عام مترادف‌اند. جمع سَنَةٌ علاوه بر سَنَوَاتٍ به صورت سِنِين (سِنُون) نیز درست است.

۳- لَمَّا، عِنْدَمَا و حَيْثَمَا مترادف‌اند.

۴- «جَيِّدًا» به معنای «خوب» است. در گویش حجازی «كُوَيْس» معادل جَيِّدًا است.

۵- «رَأَى» و «شَاهَدَ» مترادف‌اند. در گویش حجازی «شَاف» به همین معناست. مضارع «رَأَى»

می‌شود: «يَرَى».

۶- «لَيْسَ» به معنای «نیست» مضارع ندارد. در گویش حجازی «مو» معادل آن است.

لَيْسَ مَوْجُودًا ← مو موجود.

الدَّرْسُ الثَّانِي عَشَرَ

اهداف رفتاری

- دانش‌آموز در پایان این درس باید بتواند :
- ۱- ۲۶ کلمه جدید این درس را معنا کند.
 - ۲- متن درس را صحیح و روان قرائت کند.
 - ۳- متن درس را به فارسی ترجمه کند.
 - ۴- به سؤالات درک و فهم متن پاسخ کوتاه بدهد.
 - ۵- روزهای هفته را به زبان عربی به ترتیب از حفظ بگوید.
 - ۶- چهار فصل سال را به ترتیب از حفظ بگوید.
 - ۷- شش رنگ اصلی بر وزن أفعال را به زبان عربی از حفظ بگوید.

تحلیل درس

از درس چهارم تا پایان کتاب متن‌های زیبایی طراحی شده است. این کار در دروس نخستین، امکان پذیر نبود و دلیل آن قبلاً ذکر شد؛ زیرا دانش‌آموز در آغاز راه است و هنوز اطلاعات چندانی ندارد. برای عربی سال دوم متوسطه کار تألیف آسان‌تر می‌شود؛ زیرا در سال دوم دانش‌آموز پیش‌زمینه‌های بسیاری دارد. کلمات بسیاری را در ذخیره‌واژگانی خود از حفظ دارد و با ساختارهای بسیاری آشنا شده است.

هدف آموزشی درس آن است که دانش‌آموز بتواند نام روزهای هفته را به زبان عربی و به ترتیب از حفظ بگوید.

يَوْمُ السَّبْتِ، الْأَحَدِ، الْاِثْنَيْنِ، الْثَلَاثَاءِ، الْأَرْبَعَاءِ، الْخَمِيسِ، الْجُمُعَةَ.
همچنین نام چهار فصل سال را مانند روزهای هفته از حفظ بگوید: الرَّبِيعُ وَالصَّيْفُ وَالْخَرِيفُ وَالشِّتَاءُ.

در پایان شش رنگ اصلی بر وزن أَفْعَل را از بر کند: الْأَسْوَدُ وَالْأَبْيَضُ وَالْأَحْمَرُ وَالْأَخْضَرُ وَالْأَزْرَقُ وَالْأَصْفَرُ.

روان خوانی مانند همیشه از اهداف اصلی تمامی دروس کتاب است و در اینجا بهتر از جاهای دیگر کتاب خودنمایی می‌کند.

تذکر: رنگ‌های «أَسْوَد، أَحْمَر، أَرْزَق، أَخْضَر، أَبْيَض و أَصْفَر» مذکرند و شکل مؤنث آنها چنین است:

سَوْدَاء، حَمْرَاء، زَرْقَاء، خَضْرَاء، بَيْضَاء و صَفْرَاء.

دانستن دلیل این تغییر در کتاب عربی سال اول ضرورت ندارد. هیچ نیازی نیست او بداند کلمات بر وزن فَعْلَاء مؤنث هستند.

التَّمارينُ

تمرین اول: در جای خالی گزینه مناسب بنویسید.

- ۱- الْيَوْمُ، يَوْمُ السَّبْتِ وَ غَدًا يَوْمٌ
الْاِثْنَيْنِ الْأَحَدِ .
- ۲- أَمْسِ، كَانَ يَوْمَ الثَّلَاثَاءِ. فَالْيَوْمَ الْيَوْمَ يَوْمٌ
الْخَمِيسِ الْأَرْبَعَاءِ .

۳- أَوَّلُ الْفُصُولِ، فَصَلُّ
الرَّبِيعِ الأَحْرِيفِ

۴- الشَّتَاءُ، فَصَلُّ
حَارٌّ بَارِدٌ

هدف آموزشی این تمرین آشنایی با نام روزها و فصل‌ها در قالب جملاتی جدید است.

تمرین دوم : هدف این تمرین مرور بر نام رنگ‌ها است.

دانش‌افزایی برای دبیر (نه برای دانش‌آموز)

با نام دیگر رنگ‌ها آشنا شوید :

بَنْفَسَجِيّ : بنفش، كُحْلِيّ : سُرمه‌ای، بُنِّيّ : قهوه‌ای، وَرْدِيّ : صورتی، رَمَادِيّ : خاکستری،
رَصَاصِيّ : نوک مدادی، أَحْمَرُ غَامِقٍ : زرشکی، لَازُورْدِيّ : لاجوردی، أَرْجَوَانِيّ : ارغوانی، لَوْنِ قَاتِمٍ
یا لَوْنِ غَامِقٍ : رنگ تیره، لَوْنِ فَاتِحٍ : رنگ روشن، حُمُصِيّ : کرم (نخودی)، كَسْتَنَائِيّ : بلوطی رنگ

بخش چهارم

بارمبندی و نمونه سؤال

بارم‌بندی امتحان کتبی عربی پایه هفتم نوبت اول (از ۴ درس)

نمره	سؤال	موضوع	نمره	مهارت‌های زبانی
۷/۵ نمره	۵/۵	ترجمه جمله‌های عربی به فارسی (دو نمره از سخنان حکیمانه)	۱	الف :
	۱	تکمیل ترجمه ناقص (چهار کلمه)	۲	مهارت ترجمه
	۱	انتخاب ترجمه درست (پرسش دو گزینه‌ای)	۳	
۲/۵ نمره	۱	نوشتن اسم هر تصویر به زبان عربی (چهار مورد)	۱	ب :
	۰/۵	مترادف و متضاد (دو مورد)	۲	مهارت
	۰/۵	نوشتن معنای کلمه در جمله (دو مورد)	۳	واژه‌شناسی
	۰/۵	تشخیص کلمه ناهماهنگ در میان چهار کلمه (دو مورد)	۴	
۱ نمره	۱	شناخت و تشخیص اسم‌های مثنی، جمع مذکر سالم، جمع مؤنث سالم و جمع مکسر در جمله. (تبدیل و ساختن مطلقاً طرح نشود.)		ج : مهارت شناخت و کاربرد قواعد
۲ نمره	۰/۵	پر کردن جاهای خالی با کلمات مناسب (سؤال دو گزینه‌ای)	۱	د : مهارت درک و فهم
	۰/۵	سؤال جور کردنی از کاربرد واژگان «وصل کردن کلمات ستون اول به ستون دوم» یا ارائه سه کلمه که یکی اضافه است و دو جمله دارای جای خالی که باید جای خالی با کلمه مناسب کامل شود.	۲	
	۱	درک مطلب (ارائه متن و طراحی سؤال ۴ سؤال) یا (ارائه چهار جمله و تعیین درست و غلط آنها براساس مفهوم هر جمله)	۳	
۲ نمره	۲	پاسخ کوتاه یک یا دو کلمه‌ای به جمله‌های دارای حروف و اسماء استفهام. شامل چهار جمله پرسشی با «هل، أ، این، من، ما، ما هو، ما هي، ماذا، کم»		ه : مهارت مکالمه (کتبی)
	۱۵	جمع نمره‌ها		

تذکرات : (برای طّراحی سؤال در نوبت اوّل و دوم و نیز نیم ترم‌ها)

۱- در هر آزمونی تنها دانش‌آموز نیست که آزموده می‌شود؛ در حقیقت خود معلّم و نظام آموزشی نیز آزموده می‌شود.

۲- طّراحی و آماده‌سازی سؤالات امتحانی دست کم به یک روز کامل وقت نیاز دارد.

۳- طّراح در طّراحی سؤالات امتحانی مجاز است تا یک نمره در بارم‌بندی تغییراتی اجرا نماید.

۴- بار اصلی سؤالات امتحانی، ترجمه از عربی به فارسی و کاربرد واژگان است که باید دارای تنوع باشد.

۵- در بسیاری از موارد سؤالات بخش‌های مختلف با هم تلفیق می‌شوند و تفکیک مهارت‌های زبانی امکان ندارد؛ مثلاً در بخش مهارت ترجمه، امکان دارد در یک جمله چند مفهوم مختلف هم زمان با هم بیایند.

۶- در طّراحی سؤالات مترادف و متضاد باید توجه داشت که در نیمه نخست کتاب بیشتر متضاد وجود دارد تا مترادف و نباید از دانش‌آموز خواست مترادف و یا متضاد کلمه‌ای را از حفظ بنویسد بلکه همانند تمرینات موجود در کتاب باید سؤال داده شود.

۷- فونت‌های Simplified Arabic، Traditional Arabic، B Badr، Adobe Arabic برای تایپ امتحان عربی مناسب هستند.

۸- طّراحی سؤالات امتحانی در میان نوبت و نوبت اوّل و دوم باید از ۱۵ نمره باشد و در خود برگه امتحانی میزان کسب نمره شفاهی به تفکیک (روان‌خوانی و مکالمه) مشخص شود. به عبارت دیگر چنانچه سؤالات ۱۲ مورد است؛ مورد سیزدهم درج نمره روان‌خوانی و مورد چهاردهم درج نمره مکالمه است.

۹- در بخش قواعد شیوه طّرح سؤال باید مانند کتاب درسی باشد و مطلقاً از «ساختن» یا «تبدیل کردن» خودداری کرد؛ برای مثال طّرح چنین سؤال‌هایی کاملاً مردود است: جمله «هذا الرجل طیب» در امتحان داده شود. سپس زیر «هذا» و «الرجل» نقطه چین داده شود و به جای «طیب»، «طبیبات» داده شود تا دانش‌آموز جمله را بازنویسی کند و به پاسخ «هؤلاء النساء طبيبات»، برسد. مفرد «طالبات» چیست؟ جمله «هذا الرجل عالم» را به جمع تبدیل کنید. در این بخش سؤالات تعریفی نیز داده نمی‌شود.

۱۰- سؤالات چند گزینه‌ای باید فقط دو گزینه داشته باشد. (جز بخش کلمات ناهماهنگ که چهار کلمه داده می‌شود.)

۱۱- از طرّاحی سؤالات معماگونه، وجه اختلاف، شاذّ و خارج از اهداف آموزشی در امتحان خودداری گردد؛ مانند اینکه مفرد «عُلَمَاء، مَلَائِكَة، أَحَادِيث» چیست؟ (عَلِيم، مَلَأَك «مَلَك»، أُحَدِثَة)؛ بَنَات، نِيَات، أُمَّهَات، سَمَاوَات و سَبْعِينَ چه جمعی هستند؟ طرح سؤال از معدود یک تا دوازده؛ تطابق عدد و معدود و

بارم بندی امتحان کتبی عربی پایه هفتم نوبت دوم (از ۱ تا ۴ درس تقریباً ۴ نمره و ۵ تا ۱۲ تقریباً ۱۱ نمره)

مهارت های زبانی	شماره	موضوع	نمره	جمع
الف : مهارت ترجمه	۱	ترجمه جمله های عربی به فارسی (دو نمره سخنان حکیمانه)	۵/۵	۷/۵ نمره
	۲	تکمیل ترجمه ناقص (چهار کلمه)	۱	
	۳	انتخاب ترجمه درست (دو پرسش دو گزینه ای)	۱	
ب : مهارت واژه شناسی	۱	نوشتن نام هر تصویر به زبان عربی (چهار مورد)	۱	۲/۵ نمره
	۲	مترادف و متضاد (دو مورد)	۰/۵	
	۳	نوشتن معنای کلمه در جمله (دو مورد)	۰/۵	
	۴	تشخیص کلمه ناهماهنگ در میان چهار کلمه (دو مورد)	۰/۵	
ج : مهارت شناخت و کاربرد قواعد		شناخت و کاربرد فعل ماضی در جمله (سؤال تبدیل و ساختن، مطلقاً طرح نشود.)	۱	۱ نمره
د : مهارت درک و فهم	۱	پر کردن جاهای خالی با کلمات مناسب (سؤال دو گزینه ای)	۰/۵	۲ نمره
	۲	سؤال جور کردنی از کاربرد واژگان (وصل کردن کلمات ستون اول به ستون دوم) یا ارائه سه کلمه که یکی اضافه است و دو جمله دارای جای خالی که باید جای خالی با کلمه مناسب کامل شود.	۰/۵	
	۳	درک مطلب (ارائه متن و طزاحی ۴ سؤال) یا (ارائه چهار جمله و تعیین درست و غلط آنها براساس مفهوم هر جمله)	۱	
هـ : مهارت مکالمه (کتبی)		پاسخ کوتاه یک یا دو کلمه ای به جمله های دارای حروف و اسماء استفهام. شامل چهار جمله پرسشی با «هل، أ، أين، من، ما، ما هو، ما هي، ماذا، كم»	۲	۲ نمره
جمع نمره ها			۱۵	

تذکرات: (برای طُرّاحی سؤال در نوبت اول و دوم و نیز نیم ترم‌ها)

۱- در هر آزمونی تنها دانش‌آموز نیست که آزموده می‌شود؛ در حقیقت معلّم و نظام آموزشی نیز آزموده می‌شود.

۲- طُرّاحی و آماده‌سازی سؤالات امتحانی دست کم به یک روز کامل وقت نیاز دارد.

۳- طُرّاح در طُرّاحی سؤالات امتحانی مجاز است تا یک نمره در بارم‌بندی تغییراتی اجرا نماید.

۴- بار اصلی سؤالات امتحانی، ترجمه از عربی به فارسی و کاربرد واژگان است که باید تنوع داشته باشد.

۵- در بسیاری از موارد سؤالات بخش‌های مختلف با هم تلفیق می‌شوند و تفکیک مهارت‌های زبانی امکان ندارد؛ مثلاً در بخش مهارت ترجمه، امکان دارد در یک جمله چند مفهوم مختلف هم زمان با هم بیایند.

۶- در طُرّاحی سؤالات مترادف و متضاد باید توجه داشت که در نیمه نخست کتاب بیشتر متضاد وجود دارد تا مترادف و نباید از دانش‌آموز خواست مترادف و یا متضاد کلمه‌ای را از حفظ بنویسد؛ بلکه همانند تمرینات موجود در کتاب باید سؤال داده شود.

۷- فونت‌های Simplified Arabic، Traditional Arabic، B Badr، Adobe Arabic

برای تایپ امتحان عربی مناسب‌اند.

۸- در بخش قواعد شیوه طرح سؤال باید مانند کتاب درسی باشد و مطلقاً از «ساختن» یا «تبدیل کردن» خودداری کرد؛ برای مثال، طرح چنین سؤال‌هایی کاملاً مردود است: جمله «هذا الرجل طیب» در امتحان داده شود. سپس زیر «هذا» و «الرجل» نقطه چین داده شود و به جای «طیب»، «طیبیات» داده شود تا دانش‌آموز جمله را بازنویسی کند و به پاسخ «هؤلاء النساء طیبیات»، برسد. مفرد «طالیات» چیست؟ جمله «هذا الرجل عالم» را به جمع تبدیل کنید. در این بخش، سؤالات تعریفی نیز داده نمی‌شود.

۹- سؤالات چند گزینه‌ای باید فقط دو گزینه داشته باشد. (جز بخش کلمات ناهماهنگ که چهار کلمه داده می‌شود).

۱۰- از طُرّاحی سؤالات معماگونه، وجه اختلاف، شاذّ و خارج از اهداف آموزشی در امتحان خودداری گردد؛ مانند اینکه مفرد «عُلَمَاء، مَلَائِكَة، أَحَادِيث» چیست؟ «عَلِيم، مَلَأَ، «مَلَك»، أُحَدِثَتْ»؛ بَنَات، نِيَات، أُمَّهَات، سَمَاوَات و سَبْعِينَ چه جمعی هستند؟ طرح سؤال از معدود یک تا دوازده؛ تطابق عدد و معدود و ...

۱۱- طراحی سؤالات امتحانی در میان نوبت و نوبت اول و دوم باید از ۱۵ نمره باشد و در خود برگه امتحانی میزان کسب نمره شفاهی (روان خوانی و مکالمه) مشخص شود. به عبارت دیگر چنان که تعداد سؤالات امتحان ۱۲ مورد است؛ مورد سیزدهم درج نمره روان خوانی و مورد چهارم درج نمره مکالمه است. (در امتحان نهایی یا کشوری مطابق قانون حوزه عمل می‌شود).

۱۲- طرح ۴ نمره از مطالب نوبت اول و ۱۱ نمره از نوبت دوم تقریبی است. بسیاری از مفاهیم در نیمه دوم کتاب با نیمه اول تلفیق شده است. منظور این است که در امتحان پایان سال، بیشتر از نیمه دوم سؤال طرح گردد.

۱۳- بارم بندی امتحان خرداد و شهریور مانند هم است.

بارم بندی پنج نمره امتحان شفاهی عربی پایه هفتم دوره اول متوسطه : نوبت اول و دوم				
مهارت	شماره	موضوع	نمره	جمع
مهارت‌های خواندن، شنیدن و سخن گفتن	۱	روان خوانی (خواندن بدون مکث و خط و تلفظ صحیح مخارج حروف)	۳	۵ نمره
	۲	مکالمه ساده در حد کتاب درسی به صورت پاسخ به جمله‌های پرسشی (دارای ما، ماذا، ما هو، ماهی، مَنْ، لِمَنْ، أَيْنَ، مِنْ أَيْنَ، كَمْ، هَلْ، أ)	۲	

تذکرات :

۱- تلفظ درست مخارج حروف ویژه زبان عربی (ث، ح، ذ، ص، ض، ط، ظ، ع، ق) کاری دشوار است و از عهده اکثریت دانش‌آموزان بر نمی‌آید؛ لذا درخواست می‌گردد از سختگیری در این زمینه خودداری شود و فقط از دانش‌آموزان خواسته شود که سعی کنند حتی الامکان حروف ویژه را درست برزبان آورند.

۲- در پاسخ به جمله‌های پرسشی به پاسخ کوتاه یک یا دو کلمه‌ای بسنده شود؛ مثلاً اگر در پاسخ به سؤال «هل أنت من ایران؟» بگوید: «نعم» کاملاً درست است و نیازی نیست پاسخ دهد: «نعم؛ أنا من ایران.» در بخش مکالمه فهم سؤال نیمی از نمره را دارد.

۳- یکی از موارد امتحانی می‌تواند این باشد که از دانش‌آموز بخواهیم خودش را به عربی در دو دقیقه معرفی کند.

۴- در مکالمه کافی است دانش‌آموز به جملات دارای کلمات پرسشی، پاسخ کوتاه دهد؛ (در یک یا حداکثر دو کلمه)

مثال :

هل أنت من مصر؟	- نعم.
أنت كاطم؟	- لا.
ما اسمك؟	- سجّاد.
من أنت؟	- طاهرة.
لِمَنْ هَذِهِ الْحَقِيْبَةُ؟	- لِحَميد.
كَمْ قَلَمًا هُنَا؟	- خمسة.
لِمَاذَا تَقْرَأُ الْقُرْآنَ؟	- لِفَهْمِهِ.
مَتَى تَذْهَبُ إِلَى الْمَدْرَسَةِ؟	- صَبَاحًا.
كَيْفَ حَالُكَ؟	- بِخَيْر.

سؤالات بخش مکالمه باید بسیار ساده و ابتدایی باشد. تنهاجایی که «ساختن» از دانش‌آموز خواسته می‌شود همین بخش مکالمه است و در سایر بخش‌های کتاب چنین هدفی وجود ندارد. پرسش‌های بخش مکالمه باید در نهایت سادگی باشند؛ زیرا دانش‌آموز در آغاز راه یادگیری زبان عربی است.

نمونه سؤالات امتحان نوبت اول و دوم عربی پایه هفتم

باسمه تعالی

امتحان نوبت اول عربی پایه هفتم از چهار درس

تاریخ : مدرسه :
منطقه : کلاس : نام دبیر : وقت : ۷۰ دقیقه - نام و نام خانوادگی :

الف) ترجمه

۱- سخنان حکیمانه زیر را به فارسی ترجمه کنید.

- ۱-۱- حُسْنُ السُّؤَالِ، نِصْفُ الْعِلْمِ. (۵/نمره)
- ۱-۲- رِضَا اللَّهِ، فِي رِضَا الْوَالِدَيْنِ. (۵/نمره)
- ۱-۳- عِدَاوَةُ الْعَاقِلِ، خَيْرٌ مِنْ صِدَاقَةِ الْجَاهِلِ. (۱نمره)

۲- جمله های زیر را به فارسی ترجمه کنید.

- ۲-۱- هَاتَانِ الْبَيْتَانِ، نَظِيفَتَانِ. (۵/نمره)
- ۲-۲- هُنَا مَدِينَةُ أَهْوَا. (۵/نمره)
- ۲-۳- ذَلِكَ الْجَبَلُ، مُرْتَفَعٌ. (۵/نمره)
- ۲-۴- مَنْ هُوَ؟ هُوَ زَكَرِيَّا الرَّازِي. (۵/نمره)
- ۲-۵- مَا هَذَا؟ هَذَا بَابٌ. (۵/نمره)
- ۲-۶- لِمَنْ السَّيَّارَاتُ؟ (۵/نمره)
- ۲-۷- الدُّورَانُ إِلَى الْيَسَارِ مَمْنُوعٌ. (۵/نمره)

۳- ترجمه ناقص را کامل کنید.

- ۳-۱- هذا، طالبٌ ناجِحٌ في الصَّفِّ الأوَّلِ. این، دانش آموزی در کلاس اول است.
- ۳-۲- هَذَانِ الزَّارِعَانِ، مُجْتَهِدَانِ. این تلاشگر هستند.
- ۳-۳- ﴿هَلْ جَزَاءُ الْإِحْسَانِ إِلَّا الْإِحْسَانُ﴾ آیا نیکی نیکی است؟

۴- ترجمه درست را انتخاب کنید.

(۱ نمره)

- ۴-۱- زَايَانٍ، خَيْرٌ مِنْ زَايٍ وَاجِد. □
 الف) دو نظر از یک نظر بهتر است. □
 ۴-۲- أَفْضَلُ النَّاسِ، أَنْفَعُهُمْ لِلنَّاسِ. □
 الف) داناترین مردم، مردم پر منفعت هستند. □
 ب) بهترین مردم، سودمندترین آنان برای مردم است. □
 ب) رأی خوب از رأی همه بهتر است. □

ب) واژه شناسی

۵- کلمات متضاد را کنار هم بنویسید. (دو کلمه اضافه است.)

(۵/۰ نمره)

{ غَالِيَةٌ ، قَلِيلٌ ، قَرِيبٌ ، رَخِيصَةٌ ، كَثِيرٌ ، سَابِقٌ }

..... ≠ ≠

۶- معنای کلمه‌های مشخص شده را بنویسید.

(۵/۰ نمره)

۶-۱- مَنْ هَذَا الْوَلَدِ؟ هُوَ أَخِي.

۶-۲- أَذَبَ الْمَرْءُ خَيْرٌ مِنْ ذَهَبِهِ.

۷- نام هر تصویر را به عربی زیر آن بنویسید. (دو کلمه اضافه است.)

(۱ نمره)

«الزُّمَان ، الْمِفْتَاح ، الْوَرْدَة ، الْبَقَرَة ، الْعِنَب ، الْحُسَام»

.....

.....

.....

.....

(۵/۰ نمره)

۸- کلمه ناهماهنگ را معلوم کنید.

- ۸-۱- □ حَجْرٌ □ رَجُلٌ □ اِمْرَأَةٌ □ بِنْتُ □
 ۸-۲- □ الْاَبُ □ الْاُمُّ □ الْكَاثِبَةُ □ الْجَدُّ □

ج) شناخت و کاربرد قواعد

۹- در هر جمله یک اسم مثنی، جمع مذکر سالم، جمع مؤنث سالم و جمع مکسر پیدا کنید. (۱ نمره)

۹-۱- الْمُدْرَسَاتُ فِي الْمَدْرَسَةِ.

۹-۲- الطَّالِبَاتُ فِي الْمَسْجِدِ.

۹-۳- ﴿إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ﴾

۹-۴- خَيْرُ الْأُمُورِ، أَوْسَطُهَا.

د) درک و فهم

۱۰- با توجه به معنا و مفهوم جمله در جاهای خالی کلمه مناسب قرار دهید. (۵/۰ نمره)

۱۰-۱- عَدَدُ فُصُولِ السَّنَةِ □ ثَلَاثَةٌ □ أَرْبَعَةٌ □

۱۰-۲- إِنَّ مَكَانُ الدَّرْسِ □ الصَّفِّ □ الْبَحْرِ □

۱۱- هر کلمه از ستون «الف» را به کلمه مناسب آن در ستون «ب» وصل کنید. (یک

کلمه اضافه است.) (۵/۰ نمره)

ب	الف
تَمَانِيَةٌ	عَدَدٌ بَعْدَ سَبْعَةٍ
الْقَرْيَةُ	أُمُّ الْأَبِ
الْجَدَّةُ	

۱۲- درستی یا نادرستی جمله‌های زیر را بر اساس حقیقت بنویسید. (۱ نمره)

۱۲-۱- الْفُنْدُقُ، مَكَانٌ لِلْمُسَافِرِينَ.

۱۲-۲- فِي كُتُبِ الْقِصَصِ، عِبْرٌ.

۱۲-۳- السَّفِينَةُ، فِي الشَّارِعِ.

۱۲-۴- عَدَدُ شَهْوَرِ السَّنَةِ، أَحَدٌ عَشَرَ شَهْرًا.

هـ) مکالمه

۱۳- دو سؤال زیر از شماس است. به آنها پاسخ کوتاه دهید. (در یک یا دو کلمه) (۵/۵ نمره)

۱۳-۱- هَلْ أَنْتَ مِنْ مِصْرٍ؟

۱۳-۲- مَا اسْمُكَ؟

۱۴- با توجه به تصویر به هر سؤال پاسخ کوتاه دهید. (در یک یا دو کلمه) (۵/۱ نمره)

۱۴-۱- أَيْنَ الرَّجُلُ؟
.....

۱۴-۲- كَمْ عَدَدُ الْكُتُبِ؟
.....

۱۴-۳- مَا هُوَ شُغْلُهُ؟
.....

(۳ نمره)

۱۵- روان خوانی (شفاهی)

(۲ نمره)

۱۶- مکالمه (شفاهی)

باسمه تعالی

امتحان نوبت دوم عربی پایه هفتم از درس ۱ تا ۱۲

تاریخ: مدرسه: منطقه: کلاس: نام دبیر:
وقت: ۷۰ دقیقه نام و نام خانوادگی:

الف) ترجمه

۱- سخنان حکیمانه زیر را به فارسی ترجمه کنید. (۲ نمره)

- ۱-۱- حُبُّ الْوَطَنِ، مِنَ الْإِيمَانِ.
۱-۲- عَلَيْكَ بِمُدَارَاةِ النَّاسِ.
۱-۳- يَدُ اللَّهِ، مَعَ الْجَمَاعَةِ.
۱-۴- لِسَانُ الْمُقْصِرِّ، قَصِيرٌ.

۲- جمله‌های زیر را به فارسی ترجمه کنید.

- ۲-۱- هُوَ شَرِبَ الْمَاءَ. (۷۵/ نمره)
۲-۲- هِيَ طَرَقَتِ الْبَابَ. (۷۵/ نمره)
۲-۳- أَنْتَ كَتَبْتَ الدَّرْسَ. (۵/ نمره)
۲-۴- أَنْتَ ذَهَبْتَ إِلَى الْبُسْتَانِ. (۷۵/ نمره)
۲-۵- نَحْنُ رَفَعْنَا عِلْمَ إِيرَانَ. (۷۵/ نمره)

۳- ترجمه ناقص را کامل کنید. (۱ نمره)

- ۳-۱- الْوَالِدَةُ جَلَسَتْ عَلَى الْكُرْسِيِّ جَنْبَ أَطْفَالِهَا.
مادر نزد روی صندلی
۳-۲- مَاذَا اسْتَرَيْتَ يَا سَيِّدَتِي؟ - فُستَانًا وَ عِبَاءَةً.
ای خانم من چه چیزی؟ پیراهنی و

(۱ نمره)

۴- ترجمه درست را انتخاب کنید.

۱-۴ إذا مَلَكَ الْأَرَاذِلُ؛ هَلَكَ الْأَفْضَلُ.

- الف) اگر پست‌ها مالک چیزی شوند؛ داناان محروم می‌شوند.
- ب) هرگاه فرومایگان فرمانروا شوند؛ شایستگان هلاک می‌شوند.
- ۲-۴ مَنْ زَرَعَ الْعُدْوَانَ؛ حَصَدَ الْخُسْرَانَ.
- الف) هرکس دشمنی کاشت؛ زیان درو کرد.
- ب) کسی که بدی کاشت؛ دشمنی درو کرد.

ب) واژه شناسی

۵- کلمات متضاد را کنار هم بنویسید. (یک کلمه اضافه است.) (۵/۰ نمره)

{غَدًا، أَيْضًا، رَخِيصًا، أَسْوَدًا، أَمْسًا}

..... ≠ ≠ ≠ ≠

۶- نام هر تصویر را به عربی زیر آن بنویسید. (یک کلمه اضافه است.) (۱ نمره)

«الْقَمِيصُ، التَّفَاحُ، الْعَلَمُ، التَّفَادَةُ، السَّفِينَةُ»

.....

.....

.....

.....

۷- معنای کلمه‌های مشخص شده را بنویسید. (۵/۰ نمره)

كَانَ نَجَّارًا وَصَاحِبُ مَصْنَعٍ صَدِيقَيْنِ فِي يَوْمٍ مِنَ الْأَيَّامِ قَالَ النَّجَّارُ لِصَاحِبِ الْمَصْنَعِ :
«أَنَا بِحَاجَةٍ إِلَى التَّقَاعِدِ.»

۸- کلمه ناهماهنگ را معلوم کنید. (۵/۰ نمره)

- ۱- ۸- ثلاثة □ أربعة □ خمیس □ ستة □
۲- ۸- تحت □ أنت □ فوق □ خلف □

ج) شناخت و کاربرد قواعد

۹- در جاهای خالی فعل ماضی مناسب قرار دهید. (۱ نمره)

- ۱- ۹- هاتان البنتان، هديتين.
۲- ۹- نحن، معلمتنا حول التمرين.
۳- ۹- هل دروسكم؟
۴- ۹- أنا، ملايسي.
- أخذ □ أخذت □
سألنا □ سألت □
قرأتم □ قرأت □
عسلت □ عسلت □

د) درک و فهم

۱۰- با توجه به معنا و مفهوم جمله در جاهای خالی کلمه مناسب قرار دهید. (۵/۰ نمره)

- ۱- ۱۰- لَوْنُ السَّمَاءِ،
۲- ۱۰- عَدَدُ شَهْرِ السَّنَةِ شهرًا.
- أصفر □ أزرق □
ثمانية □ إثناعشر □

۱۱- هر کلمه از ستون «الف» را به کلمه مناسب آن در ستون «ب» وصل کنید. (یک

(۵/۰ نمره)

کلمه اضافه است.)

ب	الف
الرُّمَانُ السُّكُوتُ الحَجَرُ	الْعِلْمُ فِي الصَّغَرِ، كَالْتَقِيں فِي هَذَا الشَّيْءِ رُبَّ كَلَامٍ جَوَابُهُ هَذَا

۱۲- پس از خواندن این متن، درستی یا نادرستی عبارات های زیر آن را معلوم کنید. (نمره)

كَانَتْ فِي بَحْرٍ كَبِيرٍ سَمَكَةٌ كَبِيرَةٌ قَبِيحَةٌ إِسْمُهَا السَّمَكَةُ الْحَجْرِيَّةُ وَالْأَسْمَاكُ خَائِفَاتٌ مِنْهَا. هِيَ كَانَتْ وَحِيدَةً دَائِمًا. فِي يَوْمٍ مِنَ الْأَيَّامِ، خَمْسَةٌ مِنَ الصَّيَادِينَ جَاءُوا. هُمْ قَدَفُوا شَبَكَةً كَبِيرَةً فِي الْبَحْرِ. وَقَعَتِ الْأَسْمَاكُ فِي الشَّبَكَةِ. نَظَرَتِ السَّمَكَةُ الْحَجْرِيَّةُ إِلَى الشَّبَكَةِ. فَذَهَبَتْ لِنَجَاةِ الْأَسْمَاكِ. وَقَطَعَتِ الشَّبَكَةَ وَالْأَسْمَاكُ خَرَجْنَ. فَوَقَعَتِ السَّمَكَةُ الْحَجْرِيَّةُ فِي الشَّبَكَةِ وَالصَّيَادُونَ أَخَذُوهَا. كَانَتْ الْأَسْمَاكُ حَزِينَاتٍ. الْأَسْمَاكُ نَظَرْنَ إِلَى سَفِينَةِ الصَّيَادِينَ. وَلَكِنَّهُنَّ قَدَفُوها فِي الْمَاءِ لِأَنَّهَا كَانَتْ قَبِيحَةً جِدًّا فَخَافُوا مِنْهَا. الْأَسْمَاكُ فَرِحْنَ لِنَجَاةِ السَّمَكَةِ الْحَجْرِيَّةِ.

۱- كَانَتْ السَّمَكَةُ الْحَجْرِيَّةُ وَحِيدَةً.

۲- قَدَفَ صَيَادٌ شَبَكَةً صَغِيرَةً فِي الْمَاءِ.

۳- السَّمَكَةُ الْحَجْرِيَّةُ ذَهَبَتْ لِنَجَاةِ الْأَسْمَاكِ.

۴- كَانَتْ السَّمَكَةُ الْحَجْرِيَّةُ صَغِيرَةً وَجَمِيلَةً.

هـ) مکالمه

۱۳- با توجه به تصویر به هر سؤال پاسخ کوتاه دهید. (در یک یا دو کلمه) (۲ نمره)

۱۳-۱ ما هذا؟

.....

۱۳-۲ ما هُوَ لَوْنُ الْعُرَابِ؟

.....

۱۳-۳ كَمْ قَلَمًا هُنَا؟

.....

۱۳-۴ مَنْ هَذِهِ الْمَرْأَةُ؟

.....

(۳ نمره)

(۲ نمره)

۱۴- روان خوانی (شفاهی)

۱۵- مکالمه (شفاهی)

به نام خدا		طرح درس روزانه - کتاب عربی هفتم دوره اول متوسطه		صفحه اول
نام دبیر :		نام مدرسه :		تاریخ :
درس :	موضوع درس :	صفحه :	مدت :	تهیه کننده :
اول	مذکر و مؤنث و اسم اشاره	۲ تا ۵	۷۵ دقیقه	
بخش				
اول				
الف) بخش نظری : اهداف				
۱	رؤوس مطالب	۱- کلمات جدید	۲- مذکر و مؤنث	۳- اسم اشاره
		الف) در حوزه شناخت		
		۱- آشنایی با ۲۸ کلمه جدید ۲- آشنایی با مذکر و مؤنث ۳- آشنایی با اسم اشاره ۴- آشنایی با تلفظ صحیح کلمات		
۲	اهداف کلی	ب) در حوزه باور و گرایش		
		۱- ایجاد علاقه به علم آموزی و تقویت آن ۲- تأکید بر جایگاه والای علم و علما در اسلام ۳- علاقه به یادگیری آیات و احادیث مربوط به علم و علم آموزی		
		ج) در حوزه عمل و رفتار		
		۱- تلاش برای علم آموزی و ارتقای سطح علم و آگاهی ۲- احترام به علما و تلاش برای معاشرت با آنان ۳- روخوانی و روان خوانی متن احادیث و تمارین		
۳	اهداف جزئی	دانش آموز در فرایند آموزش باید به اهداف زیر برسد :		
		۱- آموختن ۲۸ کلمه.		
		۲- ترجمه پنج حدیث از پیامبر اسلام (ﷺ).		
		۳- آشنایی با اسم مذکر و اسم مؤنث.		
		۴- آشنایی با اسم اشاره و ترجمه جمله‌های دارای اسم‌های اشاره « هذا - هذه - ذلك - تلك ».		
		۵- ایجاد مهارت در روخوانی و روان خوانی متن و تمارین درس.		

مراحل حیطه شناختی						هدف‌های رفتاری	۴	
ارزشیابی	تشخیص	تجزیه	تکرار	تجزیه	تجزیه			
					×			دانش آموز در پایان این درس باید بتواند :
					×			۱- واژه‌های جدید درس را ترجمه کند.
				×				۲- معنای هذا و هذه را بگوید.
				×				۳- تشخیص دهد که هذا برای مذکر و هذه برای مؤنث است.
				×				۴- معنای ذلك و تلك را بگوید.
				×				۵- تشخیص دهد که ذلك برای مذکر و تلك برای مؤنث است.
				×				۶- نشانه «ة» را در آخر اسم‌های مؤنث تشخیص دهد.
				×				۷- جمله‌هایی مانند «هذا، طالبٌ.» را مانند الگوی کتاب، به دو صورت ترجمه کند.
			×			۸- جمله‌های ساده با اسم اشاره دور و نزدیک (مفرد مذکر و مفرد مؤنث) را ترجمه کند.		
			×			۹- متن احادیث و تمارین را به صورت صحیح و روان قرائت کند.		
						رفتار ورودی	۵	
۱- مفهوم «مذکر و مؤنث» را بدانند.								
۲- با اسم اشاره «این و آن» در زبان فارسی آشنا باشد.								
۳- جایگاه علم را در اسلام بدانند.						ارزشیابی تشخیصی	۶	
۴- توانایی قرائت عبارات ساده عربی را داشته باشد.								
نتایج ارزشیابی زیر نقطه شروع آموزش را مشخص می‌کند.								
۱- کدام تقسیم برای جنس اسم درست است؟ الف) مفرد و جمع ب) مذکر و مؤنث						نتیجه	در صورت پاسخ به این سؤالات، فراگیران آماده یادگیری مطالب جدید خواهند بود.	
۲- کلمات «این و آن» در فارسی برای چه مفهومی بکار می‌روند؟ الف) پرسش ب) اشاره								
۳- نظر دین مبین اسلام راجع به علم و علم آموزی چیست؟ الف) موافق ب) مخالف ج) بی طرف								
۴- این عبارت را صحیح قرائت کنید. «الْعَالِمُ بِالْأَعْمَلِ كَالشَّجَرِ بِالْأَثْمَرِ.»								

ب) بخش عملی : مراحل تدریس و تنظیم محتوا			
زمان	شرح صفحه دوم	مراحل	
۴	۱- سلام و احوال پرسی ۲- حضور و غیاب ۳- ذکر مناسبت ایام	معارف	۱
۴	سؤالات ارزشیابی ورودی از قبل آماده شده را به صورت شفاهی از دانش آموزان می پرسیم.	ارزشیابی رفتار ورودی	۲
۵	صفحه ۲ کتاب : الف) با استفاده از تصاویر سعدی و پروین اعتصامی از دانش آموزان می پرسیم : ۱- آیا این دو شاعر را می شناسند؟ ۲- علت شهرت آنها چیست؟ آیا علم و دانش و آگاهی آنها در محبوبیتشان مؤثر بوده است؟ ۳- کدام یک از شما می تواند درباره این دو شاعر توضیحاتی ارائه دهد؟ ۴- ترجمه هَذَا و هَذِهِ چیست و برای چه امری به کار می روند؟ ۵- این کلمات در فارسی چه نامیده می شوند؟ ب) سپس جملات مربوط به این تصاویر را با کمک دانش آموزان ترجمه می کنم.	ایجاد انگیزه	۳
۲	صفحه ۲ کتاب در ادامه پرسش و پاسخ های بالا می گویم : دانش آموزان عزیز در این درس ما با موضوعات زیر آشنا می شویم . ۱- احادیث معصومین درباره علم و علما ۲- اسم مذکر و مؤنث ۳- اسم اشاره	معرفی درس و بیان اهداف	۴
۳۵	الف) ترجمه (کلمات جدید و متن) صفحه ۲ : ۱- کلمات جدید را ابتدا خود می خوانم (تقویت مهارت شنیداری) ۲- سپس دانش آموزان به صورت فردی و گروهی تکرار می کنند. (تقویت مهارت گفتاری) ۳- متن را ابتدا می خوانم و جهت تقویت روخوانی، دانش آموزان نیز به صورت فردی می خوانند. ۴- از دانش آموزان می خواهم که احادیث را با استفاده از معنی کلمات جدید، ترجمه کنند. ب) قواعد (بدانیم) صفحه ۳ : ۱- آموزش مذکر و مؤنث کلمات زیر را که دانش آموز در متن درس با آن آشنا شده، روی تابلو یا پاور نشان می دهم. شاعر / شاعرة / طیب / طیبیة / طالب / طالبة / عالم / عالمة و از دانش آموزان می خواهم کلمات را دو به دو با هم مقایسه کنند و اختلاف آنها را در لفظ و معنی بیان کنند. نتیجه ای که می خواهیم دانش آموزان به آن برسند : اسم ها بر دو نوع هستند ۱- بدون «ة» ۲- با «ة» اسم بدون «ة» برای مرد و جنس مذکر به کار می رود. اسم با «ة» برای زن و جنس مؤنث به کار می رود. سپس می افزایم که اسم غیرجاندار هم می تواند مذکر یا مؤنث باشد. مثلاً کلماتی مانند : شجره و جزیره چون به «ة» ختم شده اند، مؤنث به شمار می آیند. و کلماتی مانند : جبل و کتاب چون به «ة» ختم نشده اند، مذکر به شمار می آیند. سپس کلمات زیر را روی تابلو یا پاور به نمایش گذاشته می خواهم مذکر و مؤنث را معین کنند. «ناجحة - جمیل - مرتفع - عجیبة - الرجل - المرأة - لذیفة» ۲- آموزش اسم اشاره : دو جمله زیر را روی تابلو یا پاور نشان می دهم. «هَذَا طالب» ، «ذَلِكَ طالب» و از دانش آموزان می خواهم دو عبارت را ترجمه و سپس مقایسه کنند. نتیجه : «هَذَا» به معنای این، برای اشاره به نزدیک و «ذَلِكَ» به معنای آن، برای اشاره به دور به کار می رود. اکنون دو جمله زیر را روی تابلو یا پاور نشان می دهم. ۱- «هَذَا طالب» ، «ذَلِكَ طالب» ۲- «هذه طالبة» ، «تلك طالبة» دانش آموزان باید با مقایسه بین ردیف اول و دوم به نتیجه زیر برسند. اگر اسم مذکر باشد برای اشاره به نزدیک از «هَذَا» و دور از «ذَلِكَ» استفاده می کنیم. اگر اسم مؤنث باشد برای اشاره به نزدیک از «هذه» و دور از «تلك» استفاده می کنیم. سپس جملات زیر را به نمایش گذاشته می خواهم برای جای خالی کلمه مناسب را انتخاب کنند. ۱- ... طیب (هَذَا - هَذِهِ) ۲- ... عالمة (ذَلِكَ - تِلْكَ) ۳- ... طالبة (ذَلِكَ - تِلْكَ) ۳- کارگاه ترجمه : برای سهولت در ترجمه، جملاتی مانند «هَذَا عالم» را می توان به دو شکل ترجمه کرد و هر دو نیز درست است و از آنها می خواهم عبارت : هَذِهِ لَوْحَةٌ را به دو شکل ترجمه کنند.	شروع تدریس و ارائه درس	۵

۵	<p>۱- خلاصه درس را به صورت نمودار، روی تابلو ترسیم می‌کنم.</p> <p>اسم } مذکر : بدون «ة» } مؤنث : با «ة»</p> <p>اسم اشاره } مذکر } نزدیک : هذا } دور : ذلك</p> <p> } مؤنث } نزدیک : هذه } دور : تلك</p> <p>۲- در نوشتن مثال از دانش‌آموزان کمک می‌گیرم.</p>	<p>۶</p> <p>خلاصه درس و نتیجه‌گیری</p>
۵	<p>سوالات زیر را به صورت شفاهی از دانش‌آموزان می‌پرسم :</p> <p>۱- کلمات «ذلك، رجل، جبل، لوجه» به چه معناست؟</p> <p>۲- فرق دو کلمه جمیل و جمیله در چیست؟</p> <p>۳- فرق هذا و ذلك در چیست؟</p> <p>۴- برای جمله «... صف» کدام کلمه مناسب است؟ هذه - هذا</p> <p>۵- ترجمه عبارت «حسن السؤال نصف العلم» چیست؟</p>	<p>۷</p> <p>ارزشیابی بعد از تدریس</p>
۷	<p>تمرین موجود در کتاب : پاسخ به صورت نمونه و یا حل کامل با توجه به شرایط کلاس و دانش‌آموزان.</p>	<p>۸</p> <p>تعیین تکلیف</p>
۳	<p>۱- تهیه آیه، حدیث، شعر و مثل فارسی درباره ارزش علم و علما.</p> <p>۲- پیدا کردن اسم اشاره در آیات درس قرآن و هدیه‌های آسمان.</p> <p>۳- پیدا کردن نام سوره‌هایی که به «ة» ختم شده‌اند.</p>	<p>۹</p> <p>معرفی فعالیت‌های خلاقانه</p>
۷۰	<p>جمع دقیقه</p>	

